

Bütün Dünya

192297 SAYI: 2016 / 09

FİYATI: 5 TL

**Türkiye'nin
Dünya Çapında
Övüncü**

Haberal Dünya Organ Nakli Derneği Başkanı

**Prof. Dr. Mehmet Haberal
105 Ülkeden 6700 Üyenin Oylarıyla
Dünya Organ Nakli Derneği
Başkanı Seçildi**

Dr. Sıtkı Aydinel:
**Mustafa Kemal
o gün Ölüm
emri verdi** Sh: 13

Prof. Dr. Metin Özata:
**Asker
Doktorların
Önemi** Sh: 41

Cengiz Özakıncı:
**Batı Gözüyle
Türkiye, İslamiyet
ve Uygarlık** Sh: 35

Dr. Öğüt Yazman:
**Dünya "Küre"
Olurken** Sh: 23

**Doğan Kuban:
Uygarlık ve
Aziz Cehalet**

Dr. Tekin Özertem:
**Unutulmayan
Sevgili
Hiroşima** Sh: 69

İyi biliniz ki,
Türkiye
Cumhuriyeti
şeyhler, dervişler,
müritler,
mensublar
memleketi
olamaz.

K. Atatürk

“MECZUPLAR” DEĞİL, “MENSUBLAR”

Atatürk'ün, bir kez daha anımsamaya ve anlamaya özellikle en çok bugünlerde büyük gereksinim duyduğumuz ve bu nedenle Bütün Dünya'nın geçen sayısının giriş bölümünde yayımladığımız, bu sayımızın aynı bölümünde yinelediğimiz bir sözünü, kimi okurlarımızın yanlış bilgilerini⁽¹⁾ düzeltmek için, şimdi kaynağıyla birlikte açıklıyoruz.

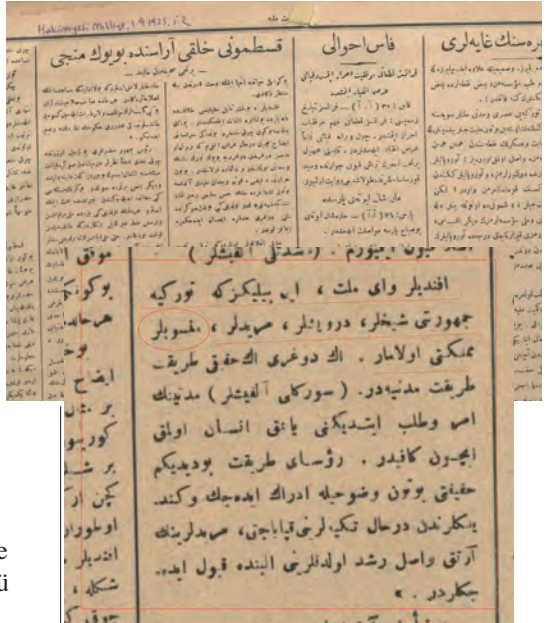
“Efendiler ve ey millet, iyi biliniz ki Türkiye Cumhuriyeti şeyhler, dervişler, müridler, mensublar memleketi olamaz.”

Atatürk'ün bu sözü, 30 Ağustos 1925 tarihinde Kastamonu'da verdiği nutkunda yer almıştır.

Bu nutuk o günün akşamı Anadolu Ajansı tarafından basına duyurulmuş, iki gün sonra, 1 Eylül 1925 tarihinde tüm gazetelerde yayımlanmıştır.

Ekte, Atatürk'ün Kastamonu nutkunun yayımlandığı Hakimiyet-i Milliye'nin ikinci sayfası ve o nutuktaki “mensublar” sözcüğü görülmektedir.

(1) ...şeyhler, dervişler, müridler sözcüklerinden sonraki sözcük, kimi kişiler tarafından yanlış bilindiği gibi “meczuplar” değildir, doğru biçimiyle “mensublar”dır.

Atatürk'ün Kastamonu nutkunun yayımlandığı 1 Eylül 1925 tarihli Hakimiyet-i Milliye gazetesinin 2. sayfası ve konuşmada “Mensublar” sözcüğünün yer aldığı paragraf.

**Türkiye'nin
Dünya Çapında
Övüncü**

Haberal Dünya Organ Nakli Derneği Başkanı

Prof. Dr. Mehmet Haberal, 105 ülkeden 6700 organ nakli uzmanı üyenin internet aracılığıyla oy kullanarak katıldığı seçim sonunda, Dünya Organ Nakli Derneği Başkanı seçildi.

**Bütün Dünya
YAZI İŞLERİ**

Prof. Dr. Mehmet Haberal, dünyanın en büyük ve en saygın organ nakli derneğindeki yeni görevine 2016-2018 döneminde “Seçilmiş Başkan” olarak başlayacak, görevini 2018-2020 döneminde Dünya Organ Nakli Derneği Başkanı kimliğiyle sürdürecektir.

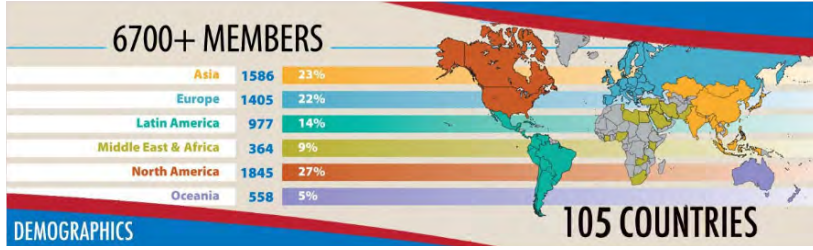
Prof. Haberal'ın yeni başkan seçildiği haberi,

derneğin tamamına yakın üyelerinin katılımlarıyla geçen ay Hong-Kong'da yapılan ve kuruluşun 50'nci yıldönümünün de kutlandığı

26'ncı Dünya Organ Nakli Genel Bilimsel Kongresi'nde açıklandı.

Prof. Haberal, Üçüncü Millenyum'un başladığı 2000 yılında Roma'da düzenlenen 18'inci Dünya Organ Nakli

105 ülkeden 6700 organ nakli uzmanının üye oldukları bu saygın kuruluşunun başkanı seçilmesinden sonra yaptığı konuşmasında **Prof. Haberal, önce Atatürk'e, sonra meslektaşlarına şükranlarını bildirdi.**

Bilimsel Kongresi'nde de meslektaşları tarafından onurlandırılmış, o kongreye dünyanın her köşesinden katılan 5 binin üzerindeki organ nakli uzmanı tarafından "Dünyanın en başarılı 14 organ nakli uzmanından biri" seçilmiş ve Papa tarafından verilen "Organ Nakli Öncüleri" yazılı madalyanın sahibi olmuştu.

105 ülkeden 6700 organ nakli uzmanının üye oldukları bu saygın kuruluşunun başkanı seçilmesinden sonra yaptığı konuşmasında Prof. Haberal, önce Atatürk'e, sonra meslektaşlarına şükranlarını bildirdi.

Prof. Haberal'a Papa tarafından verilen Milenyum madalyası ön ve arka yüzleri

Prof. Haberal şöyle dedi:

“Konusunda, dünyanın en büyük ve en saygın kuruluşu olan yarım yüzyıllık Dünya Organ Nakli Derneği’ne başkan seçilebilmemi başta, ülkemin kurucusu ve milletimin çağdaş bilgilerle yetişmesini sağlayan Mustafa Kemal Atatürk’e borçluyum. Bu nedenle önce, Atatürk’e minnet ve şükran duygularımı bildiriyorum. Ayrıca, benim için gurur verici kararlarıyla, dünyanın bu uzak köşesinden bana, özellikle büyük özlemini duyduğumuz bugünlerde milletime güzel bir haber göndermek olanağı sağlayan dünyadaki tüm meslektaşlarıma sonsuz teşekkürlerimi bildiriyorum.”

NEDEN HONG-KONG?

Dünya Organ Nakli Bilimsel Kongresi’nin bu yıl Hong-Kong’da yapılmasının nedeni, kongrenin “İstanbul’da yapılmasını olanaksız olmasıdır.”

İki yılda bir düzenlenen Dünya Organ Nakli Bilimsel Kongresi’nin yapılacağı ülke ve kentin seçimi, kongre tarihinden 6 yıl önce yapılmaktadır.

Prof. Haberal derneğin 50’nci kuruluş yıldönümünün de kutlana-

10 İAART 2010

HÜTÜN DÜNYA
YAZI İŞLERİ
BÖLCMÖ

Dünya Organ Nakli Derneği, İstanbul’u "kongre aday kent" listesinden çıkardı.

“2016 Kongresi’nin ev sahibi kent” adayları arasında seçilme olasılığı en yüksek olan İstanbul’un “seçim dışı” bırakılması kararının nedeni, Prof. Dr. Mehmet Haberal’ın tutukluluğunun devam etmesi.

Derneğin böylesi geniş çaplı bir kongre hazırlığı konusunda Türk Hükümeti’ne bir işbirliği önerisinde bulunmak istemediği bildirildi.

40

Prof. Haberal’ın 2010 yılında tutuklu olması nedeniyle İstanbul, 2016 Kongresinin ev sahibi kent adayı listesinden çıkarılmıştı.

cağı 2016 yılı toplantısının İstanbul’da yapılması için 2008 yılından başlayarak tüm üyelere özel tanıtım kitapları ve CD’leri göndermiş, 2010 yılında yapılacak kent seçiminde yarışacak üç aday kentten birinin İstanbul olmasını sağlamıştı.

Bu çalışmasından kısa bir süre sonra Prof. Haberal, 13 Nisan 2009 tarihinde “Ergenekon

kumpası” kapsamında tutuklanmış ve 300 bin adet basılan ve dört dilde yayımlanan “Suçum Ne?” başlıklı bir kitap yazmasına ve aynı soruyu her duruşmasında yargıçlar kuruluna sormasına karşın kimsenin bilemediği ve açıklayamadığı nedenden 4,5 yıl Silivri Cezaevi’nde kalmıştı.

Prof. Jeremy Chapman

Dünya Organ Nakli Derneği Başkanı Jeremy Chapman ve yönetim kurulu üyeleri, derneğin 50’nci kuruluş yıldönümü kutlama toplantısı ve 26’ıncı Dünya Organ Nakli Bilimsel Kongresi’nin yapılacağı kentini seçimini 2010 yılının üçüncü ayına değin beklentiler ve...

Sonunda İstanbul’u aday kent listesinden çıkarmak zorunda kaldılar.

Yöneticilerin bu kararının nedeni, Başkan Jeremy Chapman’ın, Ergenekon soytarılığı

kapsamında Silivri Cezaevi’ndeki meslektaşları Prof. Dr. Mehmet Haberal’a gönderdiği 16 Şubat 2010 tarihli ve “Lütfen bize hak ver” anlamlı şu mektubunun satırlarında yer almaktadır:

“Sevgili Mehmet,

Dünya Organ Nakli Derneği’nin 2016’ daki Genel Kongresi’ nin İstanbul’ da yapılması kararı için daha fazla bekleyebilmemizin olanaksız olduğunu bildirmek zorundayım.

Şu an içinde bulunduğum durum göz önüne alındığında, Türkiye Organ Nakli Derneği’ nin 2016 yılında İstanbul’ da senin öncülüğünde bir kongre düzenlemesinin mümkün olmayacağı konusundaki görüşümü, en iyi niyetle senin anlayacağından eminim.

Ayrıca, seni haksız yere tutuklayan Türk makamlarına, daha önceleri yaptığımız gibi bir işbirliğinde bulunmayı bu kez önermek istemiyoruz.

2016 yılı Genel Bilimsel Kongremizin yapılacağı kentini seçimini, bu nedenler sonucu, İstanbul’ un dışında kalan öteki iki aday kent, Buenos Aires ve Bangkok arasında yapmaya karar verdik.

Derneğimizin 2010 Küresel Profesörlüğü’ ne ilişkin yerleri tespit ettiğimde seninle tekrar temas kuracağım.

Sağlığın ve iyiliğin için en iyi dileklerle,

Jeremy.”

Bütün Dünya 2000

**Başkent Üniversitesi
Adına Sahibi:**

Prof. Dr. Mehmet Haberal

Yayın Genel Yönetmeni
Mete Akyol

**Görsel Yönetmen
ve Yayın Genel Yönetmeni**
Yardımcısı :
Turgut Keskin

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü:
Gülçin Orkut Akyol

Teknik Yapım Yönetmeni:
Faruk Güney

Yayın Danışmanı:
Yaşar Öztürk

Türk Dili Danışmanı:
Haydar Göfer

Sanat Danışmanı:
Süheyla Dinç

Eğitim Danışmanı:
Dr. Fatma Ataman

Düzeltilme Sorumlusu:
Nükheth Alicikoğlu

*Başkent Üniversitesi'nin bir kültür
hizmeti olan Bütün Dünya 2000,
Başkent Üniversitesi
kuruluşlarından*

*1. Cadde, No: 77, Bahçelievler,
Ankara adresindeki Aküm
Reklamcılık, Danışmanlık ve
Yayıncılık Ajansı*

*Sanayi ve Ticaret A. Ş.'nin
Anafartalar Mah. Rüzgarlı Cad.
Plevne Sk. No:14/5 Ulus, Altındağ,
Ankara adresindeki tesislerinde
basılmıştır.*

Seçiciler Kurulu:

Prof. Dr. Nevzat Bilgin (*Anısal Başkan*)
Prof. Dr. Ahmet Mumcu
Prof. Dr. Solmaz Doğanca
Prof. Dr. Sevil Öksüz
Prof. Dr. Ender Varinlioğlu,
Prof. Dr. Okay Eroskay
Prof. Dr. Fuat Çelebioğlu,
Prof. Dr. Sedefhan Oğuz,
Prof. Dr. Levent Peşkiricioğlu,
Gürbüz Atabek, Kaya Karan,
Ayhan Erten, İlhan Banguoğlu,
Ahmet Aydede, Manuel Bilos

Sürekli Yazarlar:

Yahya Aksoy, Yücel Aksoy, Sabriye Aşır, Dr. Sıtkı Aydınel,
Nuray Bartoschek, Kaya Boztepe, Sadi Bülbül, Haluk Cansın,
Nevin Dedeoğlu, Haluk Erdemol, Sema Erdoğan, Konur Ertop,
Gürbüz Evren, Metin Gören, Mümtaz İdil, Muzaffer İzgü,
Filiz Leloğlu Oskay, Cengiz Önal, Cengiz Özakıncı,
Saniye Özden, Tekin Özertem, Yaşar Öztürk,
Sezin San Sungunay, Mete Tizer, İzlen Şen Toker, İzmir Tolga,
Mehmet Ünver, Dr. Mehmet Uhri, Orhan Velidedeoglu,
Dr. Ögüt Yazman, Halit Yıldırım, Mustafa Yıldız

Okur-BütünDünya Yazışma Adresi:

okurlabasbasa@butundunya.com.tr

Yönetim Merkezi:

10. Sokak No: 45, Bahçelievler, Ankara
Tel: (0312) 215 51 27-313
Faks: (0312) 222 90 07

İletişim Adresi:

Sedef Cad. 2446 Ada, 1. Parsel, A Blok,
Kat: 3, Da: 16, Ataşehir, 34750 İstanbul
Tel: (0216) 456 27 27 (pbx)
Faks: (0216) 456 27 29

Dağıtım: Yaysat

Basım Tarihi: 22 / 08 / 2016

www.butundunya.com.tr
butundunya@butundunya.com.tr

2 Meczuplar Değil, "Mensublar"

3

Prof. Haberal
Dünya Organ Nakli
Derneği Başkanı
Oldu

BD. Yazı İşleri

- 9 Sağolun, Varolun, Sayın ve Sevgili Haberal... *Mete Akyol*
- 13 Ben Size Ölmeyi Emrediyorum! *Dr. Sıtkı Aydınel*
- 19 Din ile Uygarlık Arasında Aziz Cehalet *Doğan Kuban*
- 23 Küreselleşme *Dr. Öğüt Yazman*
- 27 Hakimiyeti Milliye Yazıları
- 29 İsmet Paşa'nın Batı Cephesi Genel Komutanlığına Atanması *Cengiz Önal*
- 35 Türkiye, İslamiyet ve Uygarlık *Cengiz Özakıncı*
- 41 Askeri Tabiplerin Önemi *Prof. Dr. Metin Özata*
- 49 30 Ağustos'a İstanbul'dan Bakış *Kaya Boztepe*
- 55 Gazi, İzmir'e Nasıl Girdi? *Prof. Dr. Kemal Arı*
- 61 Atatürk ve Türk Ordusu *A. Erdem Akyüz*
- 64 Uygarlık Tarihi Yazarının Başına Gelenler *Konur Ertop*
- 69 Hiroshima Mon Amour *Tekin Özertem*

İÇİNDEKİLER

- 75 Kamuran Şipal *Yaşar Öztürk*
- 79 Türklerin Avrupa'ya Vizesiz Seyahat Hakkı *Gürbüz Evren*
- 83 Saanen Keçi *Can Pulak*
- 87 Cansız Yayın Olur mu? *Halit Kıvanç*
- 92 Asalak Sözcükler *Orhan Velidedeoğlu*
- 95 Dönüşüm Mitleri *Haluk Erdemol*
- 101 Günaydın Türkiyem *Metin Gören*
- 104 Muazzez İlmiye Çığ'dan Mektup Var
- 107 Er Yorgo *Zeki Sarıhan*
- 112 Pazartesi Sendromu *Nuray Bartoschek*
- 115 Pugaçev Ayaklanması *Mümtaz İdil*
- 119 Yüzbaşının Kızı
- 123 Neler Olmuyor ki Dünyada *Sezin San Sungunay*
- 127 Huzura Açılan Kapı *İzlen Şen Toker*
- 131 Hayalleriniz Konfor Alanınızın Dışında! *Nilay Karatosun*
- 135 Sedef Oygu *Sema Erdoğan*
- 140 Kekova *Nevin Dedeoğlu*
- 143 Zamanın Unutturamadığı Anılar *Mehmet Ünver*
- 147 Soru Neydi? *Mehmet Uhrı*
- 48 Fırçalayarak
- 54 İlk Dersimiz Türkçe
- 74 Bilginizi Denetleyin
- 151 Çözümler
- 152 Yarının Büyükleri
- 154 Bulmaca
- 156 Satranç
- 158 Ayın Kitapları
- 160 Bir Fotoğraf Bin Sözcük

Sağolun, Varolun, Sayın ve Sevgili Haberal...

Prof. Haberal'ın Dünya Organ Nakli Derneği Başkanlığı'na seçilmesi, onun kişisel yapısını ve bilimsel yeteneğini yakından tanıyan meslekdaşları için olağan bir “görev nöbeti değişikliği”dir; fakat içinde yetiştiği Türk toplumu için olağanüstü bir övünç ve gurur nedenidir.

Kendi gözünde ve gönlünde ise onun bu başarısının anlamı, yalnızca büyük bir borcun, bir taksidinin daha ödenmiş olmasıdır.

“Can dostum” tanımlı karşılıklı sevgimizin oluşturduğu bilgim ve yetkimle açıklıyorum bu yargımı ve...

Aşağıdaki satırlarımı da aynı bilirkışı donanımım ile yazmaya hazırlıyorum:

Prof. Mehmet Haberal, varlığımın ayırına vardığı çocukluğunun ilk günlerinden buyana kendini sürekli olarak, bir borç denizinde, “boğazına kadar borç” içinde bulmuştur ve tüm yaşamını, bu borçlarını ödeyebilmek için bir çalışma alanı olarak kullanmıştır.

Yaşamda onun ilk borçlandığı kişi, ilkokulu olmayan köyünde evinin iki odasını, iki derslikli bir okula dönüştüren teyzesidir.

Okuma yazma öğrenebileceği bir okula kavuşmasını sağlayan teyzesine teşekkür borcunu, iki yıl sonra kolları yapı taşı kaldıracak güce eriştiğinde, beş derslikli köy ilkokulunun yapımına temel ve duvar taşları taşıyarak ödemişti.

Geçim derdi nedeniyle babası Zonguldak'a gidince, köydeki iki yılını, babasının babasını baba yerine koyarak geçirmek zorunda kalmış, yaşamının bu ilk döneminde, adımlarının ilk birkaçını onun deneyimleri ve öğütleriyle atmasının teşekkür borcunu, ilerideki yıllarda sık sık “Büyükbabam derdi ki...” diye başlayarak anımsadığı o öğütler doğrultusundan sapmamaya özen göstererek ödemeye çalışmıştı.

Körpe beynini Zonguldak Çelikel Lisesi'nde çağdaş bilimsel bilgilerle zenginleştiren öğretmenlerine, her özel ve her güzel günlerinde ellerini öperek,

her zor günlerinde ellerinden tutarak ödediği teşekkür borcunu şimdi, Allah daha çok ömür versin, yalnızca Canpolat Pamay'a ödeyebiliyor.

Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi'ndeki altı öğrencilik yılı boyunca kaldığı Vehbi Koç Öğrenci Yurdu'ndaki odasında, içinden sıcak su akan bir musluğu ilk kez görmesinin her zaman anımsadığı heyecanını ve hiçbir zaman unutamadığı teşekkür borcunu, yıllar sonra bir Şubat günü Ankara'dan gelerek merhum Vehbi Koç'un cenazesine "onbinlerden biri" kimliksizliğiyle katılmakla ve merhumun kabrine iki kürek toprak atmakla ödediğinin, göz ve gönül ve beyin tanığı yalnızca ben'imdir.

Dünyada ilk karaciğer naklini yapan Prof. Thomas S. Starzl'ın kendisini Denver'de uzmanlık öğrenciliğine kabul ederek, bilgi ve deneyimini cömertce paylaşmasının teşekkür borcunu ona, temel çukurlarını tınaklarıyla kazdığı üniversitesinde, ülkesinin Cumhurbaşkanı'yla birlikte onursal öğretim üyesi cübbesi giydirerek ödemişti.

Kimi üniversitelerin kendilerine özgü irili ufaklı bürokratik engellerini aşmakla uğraştığı günlerde Hacettepe Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. merhum İhsan Doğramacı'nın tüm engelleri ortadan kaldı-

rı, Türkiye'deki ilk organ naklini yapacak denli kendisine güvenmesinin teşekkürünü ise, onu yalnızca kurduğu üniversitenin isim babası yaparak değil, o üniversitenin en çok kullanılan salonuna onun ismini vererek de taksit taksit ödemeyi sürdürmüştü.

Prof. Haberal'ın yaşamında, kesinlikle ödemesi gereken, fakat vadesi hiçbir zaman dolmayacak olan en büyük borcu, onun, her konuşmasında dinleyicilerine ezberletircesine yinelediği "Mustafa Kemal Atatürk'e, silah arkadaşlarına, şehitlerimiz ve gazilerimize olan borcu"dur.

Vienna Belediyesi'nin tarihsel bir anıt değerindeki binasının duvarını süsleyen dev Atatürk fotoğrafı önünde Onur Ödülü alırken de bu borcunun bir taksidini ödediğini söylüyordu, yüzyılı aşkın geçmişi olan Amerikan Cerrahlar Koleji'ne Onur Üyesi olarak davet edilirken de...

Türkiye Organ Nakli Derneği'ni (TOND), Orta Doğu Organ Nakli Derneği'ni (MESOT), Türk Dünyası Devletleri'ni kapsayan Türk Dünyası Transplantasyon Derneği'ni (TDTD), Uluslararası Haberal Transplantasyon ve Eğitim Vakfı'nı (IHTEF) kurarken de...

2006-2008 döneminde, merkezi Chicago'da bulunan ISBI (Uluslararası Yanık Tedavi

Derneği)'nin başkanlığını, 2004-2008 döneminde Dünya Organ Nakli Derneği'nin Orta Doğu ve Afrika Bölgesi Konsey Başkanlığını yaparken de... 2000 yılında, Papa tarafından Dünya Organ Nakli Derneği'nin Milenyum Madyası'yla onurlandırılırken de...

Kurduğu Başkent Üniversitesi'nin ülke çapındaki tam donanımlı 10 hastanesini ve 15 dializ merkezini kurarken de... Hep, hep, hep, "Mustafa Kemal Atatürk'e, silah arkadaşlarına, şehitlerimize ve gazilerimize olan ve vadesi hiçbir zaman dolmayacak borcu"nun birer taksidini ödüyordu.

Prof. Dr. Mehmet Haberal, geçen ay Hong-Kong'da toplanan ve Dünya Organ Nakli Derneği'nin 50'nci yıldönümünün de kutlandığı 26'ncı Organ Nakli Dünya Bilimsel Kongresi'nde, 105 ülkeden 6700 biliminsanı üye tarafından Dünya Organ Nakli Derneği Başkanı seçilirken Türk halkı için bir gurur nedeni oluşturmakla kalmıyor, Rize'nin Pazar ilçesi, Subaşı köyündeki ilkokul ve mahalle arkadaşlarına da, öğütlerini hiç unutmadığı büyükbabasına da, Zonguldak Çelikel Lisesi'ndeki tüm öğretmenlerine de, Ankara'daki Vehbi Koç Öğrenci Yurdu'nu yaptıran merhum Vehbi Koç'a da, Denver'deki hocası Prof. Thomas S. Starzl'a da, Hacettepe'deki

Prof. Dr. Mehmet Haberal, geçen ay Hong-Kong'da toplanan ve Dünya Organ Nakli Derneği'nde 105 ülkeden 6700 biliminsanı üye tarafından Dünya Organ Nakli Derneği Başkanı seçildi.

yol açıcısı Prof. Dr. İhsan Doğramacı'ya da ve...

İçinde buldukları güç koşulları ve yoklukları yoksayarak bize pırl pırl bir vatan armağan eden, övünerek bir kez daha yineliyoruz, başta Mustafa Kemal Atatürk, silah arkadaşları, şehitlerimiz ve gazilerimize olan ve vadesi hiçbir zaman dolmayacak büyük bir teşekkür borcunun bir taksidini daha ödüyordu.

Hepimiz adına ödediği bu borç taksitleri ve özellikle bugünlerde büyük gereksinimini duyduğumuz uluslararası son başarısının coşkusuyla biz de, Türk Ulusu'nun bir bireyi kimliğimizle ve Türk Ulusu adına, Prof. Dr. Mehmet Haberal'a teşekkür borcumuzu ödemek isteriz.

Sağ olun, var olun Sayın ve Sevgili Haberal.

Siz iyi ki varsınız ve iyi ki ülkemizin bir yurttaşısınız... •

meteakyol@butundunya.com.tr

Birtakım *şeyhlerin, dedelerin, seyitlerin, çelebilerin, babaların, emîrlerin* arkasından sürüklenen ve *falçılara, büyücülere, üfürükçülere, müşhacılara* tali ve hayatlarını emniyet eden insanlardan mürekkep bir kütleye, *medeni bir bir millet* nazarı ile bakılabilir mi?

K. Atatürk 15-10 Ekim 1927 (Nutuk)

Arkadaşlar, efendiler ve ey millet, iyi biliniz ki Türkiye Cumhuriyeti *şeyhler, dervişler, müritler, mensuplar ülkesi* olamaz!..

K. Atatürk 1 Eylül 1925 (Hakimiyeti Milliye, Vakit, İkdam gazeteleri)

Tekkeler kesinlikle kapatılmalıdır. Hiçbirimizin *tekkelerin* yol göstericiliğine gereksinimi yoktur!.. *Tekkelerin* amacı, halkı *meccup* (deli) ve *aptal* yapmaktır.

K. Atatürk Çankırı, 31 Ağustos 1925

Biz Cumhuriyeti *hacılara, hocalara* terk etmek için kurmadık.

K. Atatürk Yalova, 30 Ağustos 1930

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

Yılmadan Yorulmadan
Dr. Sıtkı Aydınel

‘Ben size ölmeyi emrediyorum!’

Tarihin gördüğü en büyük komutan ve devrimci Mustafa Kemal Atatürk, asker ve komutan olarak tarih sahnesine Çanakkale muharebelerinde çıkmış, askeri yeteneğini ve bilgisini burada geliştirmiş ve önemli deneyimler kazanmıştır.

Bu yazıda Mustafa Kemal’in Çanakkale kara muharebesinin ilk gününde (25 Nisan 1915) üstün sevk idaresi ile savaşın kaderini nasıl belirlediği üzerinde durulacaktır.

Osmanlı İmparatorluğu Birinci dünya Savaşı’na kendi inisiyatifi

dışında, Alman komposu ile Yavuz ve Midilli gemilerinin 29 Ekim 1914’de Rus limanlarını bombalaması sonucunda girmiş, 1 Kasım’da Ruslar Sarıkamış-Erzurum istikametinde taarruz ederek fiilen savaş başlatmıştır.

Bu sırada Binbaşı Mustafa Kemal Sofya’da askeri ataşedir (Büyükelçi: Fethi Okyar). Savaşın başlaması ile askeri ataşelik görevinde kalmak istemeyen Mustafa Kemal Başkomutanlığa yazdığı dilekçede ordu içinde rütbesine

Mustafa Kemal Çanakkale'de silah arkadaşlarıyla

uygun her hangi bir vazifenin kendisine verilmesini ister. Başkomutanlık vekaletinden (Enver Paşa) gelen cevapta **“Size orduda daima bir vazife mevcuttur. Fakat Sofya ataşemiliterliğinde kalmanız daha mühim telakki edildiği için sizi orada tutuyoruz”** denilir. Fakat onun müracaatları kesilmez. Memleket harpte ve arkadaşları ateş hattında iken kendisinin ataşemiliterlik yapamayacağını yazar. Hatta davasını kesin olarak ortaya koyar:

**“Eğer birinci saf su-
bay olma yetkiliğinden
mahrum isem, kanaati-
niz bu ise lütfen açıkça
söyleyiniz.”**

Mustafa Kemal'in atanma isteğine cevap geç de olsa verilir ve 19. Piyade Tümen Komu-

tanlığı'na atandığı tebliğ edilir.

19. Tümen Çanakkale boğazını savunmakla görevli 5. Ordu'ya bağlı 3. Kolordu'nun bir tümenidir ve Tekirdağ'da yeni kurulmaktadır. Tümenin üç alayı vardır:

7. Tümenin seçme birliklerinden teşkil edilen eğitilmiş ve disiplinli 57. Alay, seferberlikle Halep'te teşkil edilen ve Arap askerlerinden oluşan eğitimsiz ve disiplinsiz 72. ve 77. Alaylar (Mustafa Kemal 72. ve 77. alayların

değiştirilmesini isteyecek fakat Enver Paşa bunu kabul etmeyecektir).

Tümeni ile Çanakkale'ye intikal eden Mustafa Kemal “Maydos Mıntıkası Komutanı” olarak Ece Limanı, Seddülbahir ve Mordo Limanı arasındaki sahil kesimini korumakla görevlendirilir. Alaylarını sahilde kuvvetli savunma yapabilecek şekilde yerleştirir.

18 Mart 1915'te düşmanın boğazı

**Mustafa Kemal,
düşmanın
Boğazı karadan
zorlayacağına inanır
ve tam bir isabetle
düşman çıkarmasının
Seddülbahir ve
Kabatepe'den ola-
cağını tahmin eder:**

zı denizden zorlayarak geçme teşebbüsünde bulunduğu zaman kara bölgesinin emniyetinden sorumlu olan Mustafa Kemal, düşmanın başarısız olması üzerine Boğazı karadan zorlayacağına inanır ve tam bir isabetle düşman çıkarmasının Seddülb-

bahir ve Kabatepe'den olacağını tahmin eder.

19. Tümen 5. Ordu'nun İhtiyat Tümeni olarak görevlendirilmiş ve Maydos bölgesinde bulunmaktadır. Askeri kurallara göre Ordu İhtiyat Tümeni doğrudan ordu komutanına bağlıdır ve onun emri olmadan muharebeye girmez.

Boğazı denizden geçemeyeceğini anlayan itilaf orduları 5 tümendenden (75 000 kişi) oluşan büyük bir güçle Gelibolu Yarımadası'nı işgal ederek Boğazı savunan sahil bataryalarını etkisiz hale getirmek maksadıyla 25 Nisan 1915'te tam da Mustafa Kemal'in tahmin ettiği yerlere o zamana kadarki tarihin en büyük çıkarma harekâtını başlatır. Yarımada'nın savunulmasından 9. Piyade Tümeni sorumludur. Bu tümen bir alayını (26. Alay) Seddülbahir bölgesine, diğer alayını da (27. Alay) Kabatepe bölgesine yerleştirmiştir. Kabatepe bölgesindeki alay, çıkan 5. Alay kadar Anzak kuvveti karşısında tutunmakta zorlanmaktadır.

Çıkarma haberini alan Mustafa Kemal yanına tümen süvari bölüğünü, topçu tabur komutanını ve tümen baştabibini alarak Kocaçimen Tepe, Conkbayırı bölgesine intikal etmektedir.

Saat 0630'da 9. Tümen Komutanı Halil Sami Bey'den bir haber gelir. Düşmanın Arıburnu sırtlarını sarmakta olduğu bildirilir ve Mustafa Kemal'in Maltepe'deki kuvvetlerinden bir taburu acele Arıburnu'na göndermesi istenmektedir.

Mustafa Kemal 1912'de Balkan Savaşı'nda bölgeden sorumlu Bolayır Kolordusu'nun Harekât Şube Müdürlüğü'nü yapmış olduğundan araziye çok iyi biliyordu. Conkbayırında durumu değerlendirdi ve düşman taarruzunun ilave bir taburla durdurulamayacağını anladı. Düşmanın ilerlemesine fırsat verilirse yarımada'nın en kritik bölgesi olan

Conkbayırı-Kocaçimen tehlikeye girer ve düşman daha ilk günde buradaki hedefine ulaşmış olurdu.

Tarihi kararını verdi:

Tümen ordu ihtiyatı olduğu için iki alayını burada bırakacak, bir alayını (57. Alay) ve bir dağ bataryası ile Arıburnu'na yetişecek bu çok tehlikeli hareketi önlemek için düşmana taarruz edecekti. İhtiyat Tümen Komutanı olarak Ordu Komutanı'nın emri olmadan tümenini muharebeye

57. Alay

sokması askerlik kurallarına aykırı idi. Ancak durumu Ordu Komutanı'na anlatmak ve emir almak için zaman yoktu. Ordu Komutanı Liman Von Sanders, düşmanın Saroz Körfezi'ne yaklaşan gemileri ile asıl çıkarmayı Saroz'a yapacağını bekliyordu ve Ordu Karargâhı'nı terk ederek Saroz'a gitmişti.. (oysa Saroz'taki düşman gemileri asıl çıkarmanın yeri hakkında Türk Ordusunu aldatma amacını güdüyordu).

Tümenini Ordu Komutanının emri olmadan kullanmak ancak Mustafa Kemal gibi, inisiyatif sahibi, zamanında ve doğru kararlar verebilen ve süratle uygulayabilen bir komutanın verebileceği kararı.

Mustafa Kemal ve 57. Alay, Koçaçimen Tepe ve Conkbayırı eteklerine ulaşmışlardı. Mustafa Kemal korunaklı bir yerde alaya on dakika istirahat verdi, kendisi yaya olarak ilerlemeye devam etti. Durumu bir an önce yakından görmek istiyordu.

Olayın bu bölümünü Mustafa Kemal'in 1918 yılında gazeteci Ruşen Eşref'e verdiği röportajdan takip edelim:

"... Conkbayırı güneyindeki 261 rakımlı tepeden Conkbayırı'na doğru 27. Alaya bağlı-ki bu alay 9. Tümenin bir alayıdır-sahilin gözetlemesini sağlamakla görevli olarak oralarda bulunan bir müfreze erlerinin Conkbayırı'na doğru koşmakta, kaçmakta olduklarını gördüm.... Bizzat bu askerlerin önüne çıkarak

*'Niçin kaçtıyorsunuz?' dedim
'Efendim düşman...'* dediler.
'Nerede?'

'İşte' diye 261 rakımlı tepeyi gösterdiler.

Gerçekten düşmanın bir avcı hattı 261 rakımlı tepeye yaklaşmış ve büyük bir serbestlikle ilerliyorlardı. Şimdi durumu düşünün ben kuvvetlerimi bırakmışım asker on dakika istirahat etsin diye. Düşman da bu tepeye gelmiş. Demek ki düşman bana benim askerlerim-

den daha yakın ve düşman benim bulunduğum yere gelse kuvvetlerim pek fena bir duruma düşecekti. O zaman bu mantıkî bir hüküm çıkarma mıdır yoksa refleks midir bilmiyorum. Kaçan askerlere ‘Düşmandan kaçılmaz’ dedim. ‘Cephanemiz kalmadı’ dediler. ‘Cephaneniz

yoksa süngünüz var’ dedim. Ve bağırarak süngü taktırdım, yere yatırdım. Aynı zamanda Conk-bayırı’na doğru ilerlemekte olan piyade alayı ile dağ bataryasının yetişebilen askerlerinin ‘marş marş’la benim bulunduğum yere gelmeleri için yanımdaki emir subayını geri yolladım. Bu askerler süngü takıp yere yatınca düşman askerleri de yere yattı. Kazandığımız an budur.”

Bu kritik andan sonra Mustafa Kemal 9. Tümenin 27. Alayı ve kendisinin 57. Alayı ile birlikte düşmana karşı taarruzla çıkan düşmanı tekrar kıybaşındaki dar bölgeye sıkıştırdı. 9. Tümenin diğer iki alayını da (tümeninin tamamını) muharebeye sokarak başarısını

pekiştirir.

Mustafa Kemal’in burada 57. Alayı’na verdiği emir harp tarihine geçecek niteliktedir:

“Ben size taarruzu emretmiyorum. Ölmeyi emrediyorum Biz ölünceye kadar geçecek zaman içinde yerimize başka kuvvetler ve komutanlar geçebilir.”

Bu emir alan 57. Alay ve tümenin diğer alayları (72. ve 77. Alay) yaptıkları karşı taarruzla düşmanı kıybaşındaki dar bir bölgeye geri atmıştır. Beklemediği bir dirençle karşılaşan Anzak tümeni 29 Nisan’da tekrar gemilerine binerek bölgeden çekilmiştir.

Böylece Çanak-kale Kara Muharebeleri’nin kaderi ilk günde belirlenmiştir. Zira Mustafa Kemal bu hareketi yapmasa idi, düşman ilk gün hedefine (Kocaçimen-Conkbayırı) ulaşacak ve Türk Ordusu ilk gün yenilmiş olacaktı. Mustafa Kemal’in

“kazandığımız an” dediği 10 dakikalık süre Osmanlı İmparatorluğuna ilave 3 yıl (1915-1918) kazandırmıştır.

Mustafa Kemal
Conkbayırı’nda

“Düşmandan kaçılmaz” dedim. “Cephanemiz kalmadı” dediler. “Cephaneniz yoksa süngünüz var” dedim.

Bu harekete askeri literatürde “karar üstünlüğü” denilmektedir. Düşman sayıca ve ateş gücü bakımından çok üstün olduğu halde karar üstünlüğünü kazanan Mustafa Kemal düşmanın bu üstünlüklerini geçersiz hale getirmiştir.

DEĞERLENDİRME:

Mustafa Kemal yukarıda anlatılan hareketi ile;

1. Bir komutanın gerektiğinde emir almadan kendi inisiyatifi ile karar verip sonuç alabileceğinin en güzel örneğini vermiştir.

2. Zamanında ve doğru karar vererek düşmanın planladığı şekilde Kocaçimen Blokunu ele geçirmesini önlemiştir (düşman hedefine varabilseydi Çanakkale Kara Harekâtı

ilk gün bizim yenilgimizle biterdi).

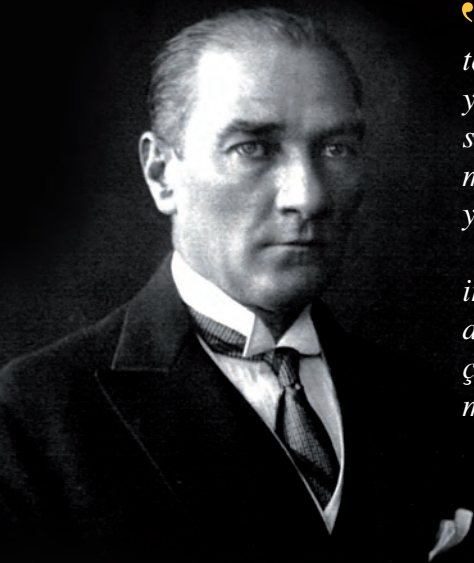
3. Kabatepe’ye çıkan düşmanı geri atarak yarımadaının güney ucunda (Seddülbahir’de) savunan birliklerin gerisini emniyete almıştır.

4. Bir komutan için askerlerine “Ben size ölmeyi emrediyorum” diyebilmek ve askerlerinin bu emre gözlerini kırpmadan riayet etmeleri harp tarihinde eşine rastlamayacak büyük bir komutanlık ve liderlik örneğidir.

5. Mustafa Kemal’in Çanakkale kara muharebelerindeki diğer başarıları da göz önüne alındığında şu sonuca rahatlıkla ulaşmak mümkündür:

Mustafa Kemal olmasa idi Çanakkale kazanılmazdı... •

sitkiaydinel@butundunya.com.tr

“İnsanları mutlu edecek tek vasıta, onları birbirlerine yaklaştırarak, onlara birbirlerini sevdirecek, karşılıklı maddi ve manevi ihtiyaçlarını karşılamaya yarayan hareket ve enerjidir.

Dünyanın barışı içinde insanlığın gerçek mutluluğu, ancak bu yüksek ideal yolcularının çoğalması ve başarılı olmasıyla mümkün olacaktır.”

Mustafa Kemal Atatürk

Din ile Uygarlık Arasında Aziz Cehalet

Yazan: DOĞAN KUBAN

Sevgili okuyucular, bizim halkımızın 1071'den bu yana aşağı yukarı 900 yıllık okuma yazma bilmeyen bir geçmişi var.

Cumhuriyetin başında %90'ı köyde oturan halkın okuma yazması yoktu. Kaldı ki bu, çifte kavrulmuş bir okuma yazma bilmemektir. Çünkü bu toplum Arapçayı, Kuran dili olduğu için dinle bir tutan bir körlükten gelmektedir. Cumhuriyetin erken döneminde imza atanın okuma yazma bilen kadar önemli olduğu dönemleri anımsıyorum.

Günümüzde de Çağdaş uygarlığa dili, bilimi, sanatı, estetiği ve davranışlarıyla direnen Türk toplu-

munun en aziz varlığı cehalettir.

Bunun temelinde halkın kendi dinini bilmemesi olduğunu hiç düşündünüz mü?

Cehaletin temelinde halkın kendi dinini bilmemesi olduğunu hiç düşündünüz mü?

Bu yargıyı söyle kanıtlamak olası: Dini namaza ve oruca indirgemiş Müslümanlar ağızlarından Bismillah sözünü düşürmezler. Oysa bu bir kısaltmadır. İslam öğretisi Kuran'dan

kaynaklanır. Her sure 'esirgeyen, bağışlayan ve acıyan Allahın adı' ile başlar. Sadece adı ile başlamaz. Kuran Allah'ın insanları bağışlayıcı, esirgeyici iradesine uyarak birlikteliğe çağırın bir inançtır. Allah'ın birliği insanların birleşmesi için en yüce çağrıdır.

Sabahtan akşama ayrılık çağrısı yapanlar bunun ayırında mı? Ne var ki bizim değil Arapça, okuma yazma bilmeyen insanımız

İslamda, birlikteliği zorlayan bir başka özellik, Peygambere inanmanın da birleştirici olmasıdır.

Besmele'nin anlamını (mealini) hiçbir zaman anlamamıştır. Eğer Tanrı acıyor, esirgiyor (neden? Hatadan!) ve bağışlıyorsa (neyi? Hatayı!) Müslümanların ilk uyması gereken bu davranışlardır. Bunu her ayetin başında yineliyor. Bunlar,

bütün insanlık için, birlik ve sevgi çağrısıdır.

İslamda, bunun kadar önemli ve birlikteliği zorlayan bir başka özellik, Peygambere inanmanın da birleştirici olmasıdır. Bunu anlamadan yaşamını sürdüren Müslüman, inancının temel ilkelerinden habersizdir. Arap ve Müslüman dünyasının haline bakın. Birleşmeye yönelik bir söylem işitiyor musunuz? Silahlar insanları sadece mezarda birleştiriyor. Elleri birbirlerinin boğazında olanlar bazı şeyleri bilmiyorlar.

TEMELDE TOPLAM BİLGİSİZLİK VAR

Biz Arap olmadığımıza ve Arapça anlamadığımıza göre Türkiye'de dinsel bilgisizliğin tümel bilgisizliğin temeli olduğunu hiç düşündünüz mü? Geçenlerde bir genç dostuma komşuları Arapça öğrenmesini tavsiye etmişler. İyi ki boğazını kesmediler. Siz Türklerin bütün tarih boyunca Arapça öğrendiklerini işittiniz mi? Pakistanlı, Afganlı, Bangladeşli, Çinli, Endonezyalı Müslümanlar Arapça mı konuşuyorlar?

Kimi bölücü cahiller (bunlara İslam'da münafık denir) medrese mollası ile halkı karıştırmaya başladılar. Toplumun, sabahtan akşama, ileri geri konuşan sokaklar dolusu insanına bunları soran var mı?

Arapça cahil bir toplumun dili olduğu için, Peygamberin hadisinde de belirtildiği gibi, İslamda bilgiye çok önem verilmiştir. Bu

sadece din bilgisi olamaz. Kuran'da ekmeğin nasıl yapıldığı, tohumun nasıl ekildiği yazılı değil. Otomobilden de söz edilmiyor.

Bilgisizlik bağlamında Arapça'da çok sözcük var: Cehl= bilmezlik; Cahil = bilimsiz, bilgisiz, tecrübesiz, toy; Cühela = bilgisizler, kendini bilmezler, münasebetsizler; Cehalet = bilmezlik; Cahili anud = inatçı cahil; Cahilane= cahilce, bilgisizce; Cüretü cahilane = bilgisiz ataklık, bilgisizin cesareti; Tecahül= bilmezlikten gelme.

Bu sonuncusu Türk toplumunda yaygındır. Biraz ahlâksızlık kokar. Okuma yazmayı hiçbir zaman öğrenemeyen Osmanlı toplumu ve Arapçayı hiçbir zaman öğrenemeyen bugünkü Türk toplumu bu nüans'ları hiçbir zaman öğrenemedi.

Cumhuriyet bazı bilinçli insanlara cehaleti aşır bilgiye uzanma yeteneği vermiş olsa da, hala 'cahil' sözcüğünü kullandığımızı göre bu okuma yazma bilmeyen toplumun bilgisinin sığığını düşündürüyor.

“DÜŞÜNCEİZ TÜRKLER”

Türlere cahil diyen önce Batılılar. İstatistikler de onları doğruluyor. 16.yüzyılda sultanın ünlü vakanüvisi Naima, Etrakbiidrak (düşüncesiz Türkler) diyerek Arapça okuyamayanları sınıflandırmış. Sultan buna bir şey demiş mi acaba? Cumhuriyet bizi kör cahillikten kurtardı. Dünyanın en cahilleri arasında değiliz. Fakat cehalet artık sadece okuma yazma bilmemek düzeyinde

algılanmıyor. Bugün dünya hakkındaki doğru bilgilenme gerektiren bir kültür aşamasında yaşıyoruz. Buna ulaşamamak, daha tehlikeli cehalet.

Bunu gerçekleştirememenin iki nedeni var:

a. Ortaçağdan sonra Müslümanlar dünya kültürüne hiçbir katkıda bulunmadılar;

b. Türkiye dışında Müslüman dünyası 19. Yüzyılda sömürge idi. Bizim toplum bunların hâlâ farkında değil. Okumuşu da dahil. Arapça bilmedikleri için dinlerini de bilmiyorlar. Dincilerin uydurma Türkçesini Kuran'ın yerine koyuyorlar. Kendi dilini bilmeyen Arapçayı da öğrenemez. İncancını kendi diliyle anlatamayan dindar da olamaz.

Osmanlının Arapça bileni Türkler'e “düşüncesiz Türkler” demiş. 26 milyon öğrencisi olan Türkiye'de biz hâlâ Cehalet'den neden söz ediyoruz? Ne var ki geçenlerde işitip okuyuculara duyurduğum gibi, sokakları dolduran kalabalıklar aşağıdaki soruları yanıtlayamıyor: Libya nerede? Afrika'da bir yerde; Van nerede? Doğuda bir yerde; 29 Ekim 1923'de ne oldu? Ben tarihle ilgilenmiyorum; 1000 liraya bir milyar diyorsunuz! Alişkanlık. Ben matematik bilmem.

DİLİNİ BİLMEYEN BİR TOPLUM

Sevgili Okuyucular,

1950'den bu yana her şeyi politika gözlüğünden, politikayı da futbol gözlüğü ile gören ve Müslü-

man olduğu için Arapça öğrenmesi gerektiğini düşünen, fakat değil Arapçayı kendi ana dilini bile öğrenemeyen bir toplum yetiştirdi. Bunun acıklı, daha doğrusu acı ve tehlikeli sonuçları var. Ve giderek iyileşmiyor.

Dilini bilmeyen ve çağdaş tüketim hastası bir müşteri olarak beyni yıkanmış, yönlendirilmiş, bilimi de kendi diliyle değil, İngilizce öğrenmeğe zorlanan bu toplum, Cumhuriyetin ilk 27 yılından sonra,

Çağımızın dünyası, yolunu şaşırانların bir daha geri dönemeyecekleri doğal bir dönemece geldi.

yavaş yavaş yozlaştı. Eskisinden çok daha fazla okuduğu doğru. Fakat bu, dünya cahili olmasını engellemiyor. Gerçi toplumlar sade yollarını kaybetmiş olanlardan oluşmuyor. Ne mutlak iyi var, ne de mutlak kötü. Her şey karşıtlıklar içinde olduğu kadar buluşmalar ve örtüşmeler içinde biçimleniyor.

Fakat çağımızın dünyası, yolunu şaşırانların bir daha geri dönemeyecekleri bir doğal dönemece geldi. Modası geçmiş ideolojilerin söylemlerini yineleyenlerin sözleri havanda su dövmek demek. Hiç birinin dünyanın susuzluğuna, enerji krizine, bilgisizliğe çözüm getirecek

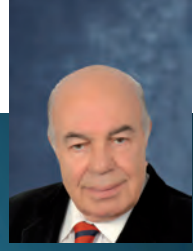
bir önerisi yok. Çünkü tüketim ekonomisi ile iç içe geçmiş bu ideolojiler, sadece en geri kalmış, toplumları değil, sözde gelişmiş toplumları da olumsuz etkiliyor. Çünkü iletişim ve psikolojik propaganda, tüketimin hizmetinde akıl almaz bir etkinlikle çalışıyor. Günümüzün temel cehaleti de bundan kaynaklanıyor.

Yaşamak isteği, dünyaya gelenin hakkıdır. Fakat insanlar dünyadaki durumlarını değerlendirecek bilgiye sahip olamıyorlar. Örgütlü güçlerle mücadele de edemezler. İnsanların çoğunluğunun bu zavallı durumunu kendi lehlerine çeviren insanlar var. Bunlara aslan ya da çakal olarak bakmanız sorunu değiştirmiyor. Sürekli beyni yıkanan toplumların tepkilerinin bir yönde toplanması olanaksız. Geri kalmış toplumlar ileri gidenlerin pazarı oluyor ve daha çok olacak. Sonunda bu bilinçsiz tüketim dünyası kendi mezarını kazıyor.

Bu durum dinlerin, felsefelerin, bilgelerin, yüzyıllardır söylediklerine aykırı, ama sahne değişmiyor. Bu sahnelerde oynayan kişilerin bir fırtınada damdan uçacak kiremitler kadar önemsiz olduğunu unutmamak gerek. Kışın dallara tutunmuş son yaprakların dayanması, ağaçların çırılçıplak kalmasına engel olmuyor. Kışa çıplak gireceğini öngöremeyen topluma, gelişmemiş deniyor. Arapçası cahil.

Bin yıllık bir toplumsal düşünce birikimi noksanlığı olan cehalet, neredeyse genetik bir davranış bileşenidir. •

Yarını Baştan Tanımlamak, Cumhuriyet Kitaplığı, 2014

KÜRESELLEŞME

Küreselleşme, en geniş tanımıyla, her türlü değer ve birikimin ülkelerin sınırlarını aşarak dünya çapında yaygınlaşmasıdır.

Güçlü ve yağın bir söylem olan küreselleşme (globalleşme) ekonomik ilişkilerdeki genişleme ve yaygınlaşma, kültürlerin, inançların, ideallerin sınırlar dışına taşarak daha çok ben-

zeşmesi anlamında kullanılmaya başlamıştır.

Bu , bir değişim rüzgarı olarak hızla bütün dünyayı sardı. Düşünürler, siyaset bilimciler, iktisatçılar konuyu kendi açılarından inceleme gereği duydular. Bu olgu, günlük

yaşamdan ekonomiye, çevereden firma ölçeğinde işletmelere, uluslararası

ekonomiye, siyasal kurum ve kuruluşlara kadar her alana uzanarak yayıldı.

Küreselleşmenin, iletişim ve bilgi teknolojisindeki gelişmelerle dünya'yı "küresel köy"e dönüştürmesi çeşitli sonuçlar doğurmuştur.

Dünyanın tek bir pazar durumuna gelmesi, devletlere olduğu kadar, devlet dışındaki çeşitli güç odaklarına da yeni bir faaliyet ve etki alanı yaratmaktadır.

DEVLETLER ve DİĞER GÜÇ ODAKLARI

Uluslararası düzeydeki rekabet yalnızca devletlerin kendi araların-

hangi birisinin daha baskın duruma gelmesine sahne olabileceği gibi küreselleşme ve farklılaşma eğilimlerinin biri birini besleyerek güçlendirmesi ve bu zıtlaşmanın sürüp gitmesine de tanık olabilir.

Bütün bu gelişme ve değişimler içinde değişmeyen tek ve temel olgu şudur:

Dünyada güç elde etmek ve bunu korumak arzusu, temel belirleyici olmaya devam edecektir. Toplumlar, her zaman siyasal, ekonomik ve sosyal ilişkileri etkileyebilecek güçte olanların baş rolde sahne aldığı, diğerlerinin figüran olarak katıldığı bir dünyada yaşamaya 21.

Tek biçimliliğe karşı direnişin ve özbenliğe dönme çabalarının çekiciliği dünyada yeni bir depremin habercisi konumundadır.

daki mücadeleden ve çıkar çatışmalarından ibaret değildir. Günümüzde dünya arenasında devletlerle rekabet eden şirketler, çeşitli örgütler, yasa dışı gruplar da bir mücadele içindedir.

Yaşam biçimlerinin veya aynı yaşam biçimine duyulan özlem ve isteklerin biri birine çok yaklaştığı bir dönemden geçilmektedir. Öte yandan bu tek biçimliliğe karşı direnişin ve özbenliğe dönme çabalarının çekiciliği de dünyada yeni bir depremin habercisi konumundadır.

21. yüzyıl, bu eğilimlerden her-

Yüzyılda da devam edecek gibi görünmektedir. Figüran durumunda bulunanlar ise buna uymak zorunda kalacaklardır.

KÜRESELLEŞMENİN AŞIKLARI ve KARŞITLARI

Dünya'nın üçte birine egemen olmuş bir süper güç olan Sovyetler Birliğinin çöküşü ve dağılması tarihi bir dönemin (20. Yüzyılın) sonunu belirleyen en önemli olaydır. Bu olayla birlikte kapitalizmin küreselleşme denilen süreci de hız kazanmıştır.

Dünya siyasal coğrafyasının üç dört defa değiştiği ve yeniden şekillendiği bir dönemin ardından 21. Yüzyıl, bunun bıraktığı tortular ve çözümsüzlüklerden kaynaklanan siyasal istikrarsızlıkları yaşıyor.

Küreselleşmenin yarattığı sis bulutu içinde bile dünya ekonomisinin, giderek güçlenen, güçlenirken denetlenemeyen “bir motora dönüştüğü” görülmeye başlamıştır.

Bir açıdan bakılınca küreselleşme, çağdaşlık ya da çağdaş uygarlığın meyvelerini sunan bir ağaç gibidir. Kuşkusuz bunun olumlu yanlarından yararlanılmalıdır. Bu yönüyle, ilerlemenin ve gelişmenin, yeniliklere ve çağdaş teknolojilere sahip olmanın, az gelişmişlikten kurtulmanın da bir yoludur. Bu yönüyle küreselleşme, uluslararası işbirliğinin gelişmesine olumlu katkılarıyla dünya barışına ve ekonomik etkinliğe katkıda da bulunabilir.

Öte yandan küreselleşme, “ulusal devlet”in yetkilerini giderek budayan ve ulus devletin sonunu getirecek bir olgu olarak da görülebilir.

Ulus devletin işlevleri ve demokrasi tartışılırken karşılaşılan sorular yada sorunlar şunlardır:

Küreselleşme, “Yeni Libera-

lizm” adıyla demokrasiyi kapana kısıran bir tuzak mıdır? Yahut ABD’nin konumuna bakarak “Emperyalizmin ta kendisi” midir ?

Küreselleşmeye ideolojik bir kavram olarak “sınıf mücadelesinde ve gelişmiş ülkelerin hegemonya mücadelesinde kullanılan bir silah” olarak da bakılmıştır. Bu kavrama gerek yok emperyalizm kavramı, hem globalleşme kavramının ifade ettiği süreçleri ve hem de

Dünya ekonomisinin, giderek güçlenen, güçlenirken denetlenemeyen “bir motora dönüştüğü” görülmeye başlamıştır.

daha fazlasını” kapsıyor diyenler de vardır.

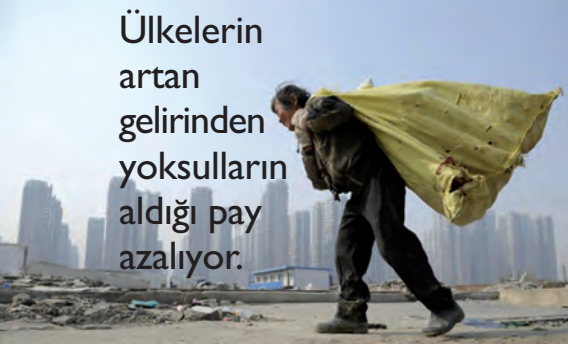
Günümüzde kapıdan kovsak, balkondan, bacadan ya da çatıdan TV ekranlarıyla her eve giren küreselleşmenin çok sayıda kendine aşıkları ve karşıtları vardır.

KUŞ MU -DEVE Mİ? DEVEKUŞU MU ?

Küreselleşme nedir? Kuş mu, deve mi yoksa devekuşu mudur ?

Küreselleşme olgusu karşısında yoksul ve az gelişmiş ülkeler birer devekuşudur. Kafaları kuma gömülü olunca, küreselleşme denilen saldırgan korunduklarını sanırlar. Oysa bütün gövdeleri açıktadır. Bu ülkenin yöneticileri baştakiler başlarını kuma sokunca, ülkeleri apaçık giren çıkanın belli olmadığı, olumsuz sonuçlara sürüklenirken, farkına varmazlar. Öte yandan küreselleşme hem kuş, hem deve dir.

Ülkelerin artan gelirinden yoksulların aldığı pay azalıyor.

Kuş gibi sınır tanımayarak, ülkelerden ülkeye dünyanın her yerine uçarak gider. Deve gibi de az gelişmiş ülkelerin ve sanayilerinin üstüne çöktü mü, ekonomilerinin mevcut kamburu üstüne hörgüçlü ağır bir kambur daha ekler. Sonra kalk deyince kalkmamakta, git deyince gitmemektedir.

DÜNYA DÖNÜYOR. AMA NASIL? NE YAPMALI?

Küreselleşmenin sonuçları ile Dünya Ekonomisi, Dünya'nın dönüşüne benziyor. Aynı dünyalar ortaya çıkartıyor. Kendi eksenindeki hızlı dönüşüne ayak uydurmuş,

hızla gelişen gelişmişler dünyası ve güneş etrafındaki ağır ağır dönüşüne benzer, gecelerin 6 ay bile sürebildiği kararlıklar içindeki az gelişmişler, yoksullar dünyası. Üçüncü Dünya.

40 yıllık geçmişi ile Küreselleşmenin sonuçlarına bakıldığında kuzey yarım küre daha çok zenginleşirken, güney yoksul kalmıştır. Aralarındaki farklar artmıştır. Ülkeler arasındaki bu farklılaşma, tek tek incelendiğinde bazı ülkelerde de görü-

lüyor. Ülkenin artan gelirinden yoksulların aldığı pay azalıyor. Gelir dağılımındaki eşitsizlik ve bozulma, yönetenlerin zenginleşmesi, halkın fakirleşmesi, umudunu yitirmiş milyonlarca gencin işsizliği toplumda bölünmelere yol açıyor.

Halk, popülist siyasal sistemle kendisine vaat edilenlere aldanmanın hayat kırıklığını yaşıyor. Bu gibi ülkelerde özgürlükler ve demokrasi rafa kaldırılmış, fırsat eşitliği yok edilmiştir. Orta gelir grubu ailelerin çocuklarına iyi eğitim olanakları verememesi ile geleceği de karartılmış bir toplum, çaresizlik içinde kalmıştır.

Dünya, “dönülmez bir akşamın ufkunda”dır. “Vakit çok geç.” Zaman daralmıştır. Gelecekte ülkesini yönetecek gençler, ülkesinin bütünlüğünü koruyarak ulusal çıkarları uluslar arası ilişkilerde dengeleyerek insan haklarına saygılı, toplumun refahını ve herkes için özgürlük ve adaleti sağlamak amacıyla yönelmelidir. •

ogutyazman@butundunya.com.tr

Hakimiyeti Milliye

Gazetecilikte Samimiyet

Büyük Gazi Eskişehir’de Sakarya Gazetesi Başyazarı’na dönerek şu sözleri söylemiştir: *“Gazeteciler gördüklerini, düşündüklerini ve bildiklerini samimiyetle yazmalıdır...”*

Büyük Önderimizin, her sözünde olduğu gibi, bu sözlerde de derin bir gerçek ve parlak bir ışık kendini göstermektedir. Bu birkaç kelime, hiç kuşkusuz Türk gazetecileri için hayli zor ve nazik olan mesleklerinde yollarını aydınlatmaya yetecek bir ışık kaynağı niteliğindedir. Bunalmış ve susamış bir adamın serin ve berrak bir kaynaktan su içip, yaşamını tazelemesi gibi, bizler de sıkıldıkça, kalplerimizde darlık hissettikçe Büyük Gazi’nin bu yüksek gerçekleri üzerinde biraz

düşünürüz. Sonuçta onun bize gösterdiği doğru ve ışıklı yolu izlemekle manevi yaşamın amaçlarını ve bunların değer ve lezzetlerini bulur ve tadarız.

Basın dünyası, hiç kuşku yoktur ki, bir kamu hizmeti kuruluşudur. Onun için bu alanda ilk önce dikkat edilecek husus kamunun çıkarlarıdır. Ülkede gerçek ve vatani rolünü oynamak isteyen aydın sınıf için basın, en etkili ve en değerli çalışma alanıdır. Kamuoyuyla ilk teması kurmak ve hatta bir dereceye kadar

kamuoyunu istenilen yönde oluşturmak görevi, demokrasilerin etkili çalışmalarından sayılır. Böyle hassas bir görevi yerine getirmiş olanlardan, manevi sorumluluklarının derecesini anlayacak ve sonuçta bunlara katlanabilecek bazı erdemler istemek de kamunun hakkıdır.

Basın-Yayın, okuyan ve izleyen halk için sonucu olmayan bir mektuptur. Bir yazar da, hiç kuşkusuz bir çeşit öğretmen demektir. Öğretmenlik için aranan özellikleri gazetecilerden istemek büyük bir

Bir yazar da, hiç kuşkusuz bir çeşit öğretmen demektir.

talep oluşturmaz. Öğretmen, nasıl samimiyet ve özveriyle, maddi yaşamın çeşitli zorlukları içinde, adam yetiştirmek gibi manevi bir zevkin mutluluğuna ulaşmak arzusuna kendini adarsa; gerçek bir gazeteci de, kutsal bir amaç uğrunda kamuoyu üzerinde etkili olmakla aynı mutluluğu duyar. Bu da ancak Büyük Gazi'nin işaret ettiği gibi görülen, bilinen ve düşünülen hususların samimiyetle yazılmasıyla olasıdır.

Gazetecinin samimiyeti Basın'ın mesleki ahlâkını oluşturur. Samimi bir gazeteci her şeyden önce, Basın'ın millet yaşamındaki nitelik ve amacını göz önünden kaçırmaz ve sürekli düşünür ki, Basın halkın hırslarına uyarak, onları kamçılایa-

rak, hizmet etmek isteyen bir ticaret kuruluşu değil, hırsları değiştirmeye çalışan, kamuoyunu vatani amaçlar hakkında aydınlatan ve yetiştiren bir millet mektebidir. Sınıf mücadelesinin ve parti kavgalarının olduğu ülkelerde bu samimiyetin ölçüsünü bulmak, değerini belirlemek belki güçtür. Fakat ülkü, ideal birliğinin yerleştiği ülkelerde Basın'ın görevi daha kolaylaşmış ve izlenecek yol millet büyüklerinin işaret ve ışıklarıyla daha çok aydınlanmıştır.

Gazetecinin samimiyetine, hiç kuşku yoktur ki, genel durumu takdir hususundaki gücü de büyük bir etki yapar. Mesleki ahlakın, her koşulda mesleki güç ve uzmanlıkla birleşmiş olması gerekir. Samimiyet örtüsü, hiç bir zaman, cahilliğin kusurlarını kapatamaz. Bununla beraber eli kalem tutanların, bir de durumu anlayamamış olduklarına ihtimal vermek güçtür. Çünkü Türk Ulusu'nun büyükleri, Türk Vatani'nin ülkü ve ideallerini, basın alanında izlenecek çıkış yollarını defalarca açıklamışlardır. Bu çağda toplum yaşamının ilkesi, "Her şey millet içindir" formülüdür. Kişisel yükselmeler sadece bu ilkeye dayanırsa gerçek ve sürekli olur.

Samimi gazeteci odur ki; düşündüğünü, bildiğini ve gördüğünü ancak bu hedefi göz önünde tutarak yazar. Bir tek yolumuz vardır, o da Gazi Mustafa Kemal'in gösterdiği yoldur...

*Hâkimiyeti Milliye Gazetesi
12 Ağustos 1929*

77

İsmet Paşa'nın Batı Cephesi Genel Komutanlığına Atanması

Mustafa Kemal ile mükemmel sayılabilecek bir ilişki içinde bulunan Albay İsmet Bey, Birinci İnönü(6-10 Ocak 1921) ve İkinci İnönü(23 Mart-1 Nisan 1921) Muharebeleri'nde gösterdiği başarılarından ve elde edilen galibiyetlerden dolayı, başta Mustafa Kemal olmak üzere öncelikle Meclis'in ve sonra da Türk Ulusu'nun büyük takdirlerini kazanmıştır. Bu münasebetle de Albay olan rütbesi Tuğgeneralliğe yükseltilmiştir.

Hatta İkinci İnönü Muharebesi'nin bitiminde Metristepe'den, 1 Nisan 1921 tarihinde Mustafa Kemal'e gönderdiği bir telgrafta; *"Düşman, binlerce maktulleriyle doldurduğu muharebe meydanını silahlarımıza terk etti..."* sözleriyle durumu arz etmesinin ardından Mustafa Kemal de gönderdiği cevabi telgrafta;

"Siz, orada yalnız düşmanı değil, milletin makûs talihini de yendiniz. İstila altındaki talihsiz toprakla-

Mustafa Kemal ve İsmet Paşa
Dikmen sırtlarında (1921)

rimızla birlikte bütün Vatan, bugün en ücra köşelerine kadar zaferinizi kutluyor..." ifadelerine yer vererek, kendisinin ve Türk Ulusu'nun, kazanılan başarı itibarıyla ne denli mutlu olduğunu belirtmişlerdir. Akabinde İsmet Paşa Batı Cephesi Genel Komutanlığı'na getirilmiştir.

Ancak muharebelerin kendine has bir mantığı olduğu tartışmasız bir gerçektir. Bir ordunun sürekli muharebe edebilir durumda olması, öncelikle asker gücü ve teçhizat olanaklarıyla doğru orantılıdır. Buna daha birçok etkenin eklenmesi elbette kaçınılmazdır. Henüz düzenli bir ordu haline getirilebilmiş olan Türk Ordusu, kısa sürede yaşadığı iki muharebe sonucunda oldukça yıpranmış ve teçhizat yetersizliği de bir o kadar kendini hissettirmeye başlamıştır.

İşte bu şartlar altında girilen Kütahya-Eskişehir Muharebesi (10-24 Temmuz 1921)'nden beklenen ve arzu edilen sonuç alınamamıştır. Yunan ordusunun sürekli genç askerlerle takviye edilmesi silah ve her türlü teçhizatın hiçbir şekilde eksikliğini duymaması, ulaşım ve ikmal için yeterli taşıt araçlarının hemen her türlüüne sahip bulunması, ordumuzun bu muharebede geri çekilmesine neden olmuş ve önce Afyon, ardından Kütahya ve sonra da Eskişehir yunan askerlerince işgal edilmiştir. Çarpışmalar sonucunda 7000 civarında askerimiz savaş dışı kalmış ve 30.000 civarında askerimiz ise; silahlarıyla birlikte

firar etmiştir. Bu gelişme, Meclis'te ve Türk Ulusu'nda büyük üzüntü ve hayal kırıklığı yaratmıştır. Muhafif milletvekilleri, Meclis Başkanı olması sıfatıyla asıl sorumlunun Mustafa Kemal olduğunu ısrarla vurgulayarak, sert eleştirilerde bulunmuşlar ve gerekenin bir an önce yapılmasını sıkça dillendirmişlerdir.

Mustafa Kemal, olayları ve gelişmeleri büyük bir hassasiyet ve titizlikle izlemektedir. Uygulanabilecek askeri stratejiyi yerinde görmek ve komutanlarla görüşmek amacıyla 18 Temmuz 1921 günü Batı Cephesi Komutanlığı karargâhına gitmiştir. Batı Cephesi Komutanı İsmet Paşa ve diğer ilgili komutanlarla yaptığı bir kısım

Mustafa Kemal-İsmet Paşa (1921)

Yunan kuvvetleri de bu askeri taktiği bir hata olarak yorumlayacak ve Türk Ordusu'nu takip edeceklerdir.

görüşmelerden sonra; “Ordu’nun yeniden düzenlenmesi, gerekli takviyelerin yapılması ve eksikliklerin hızla giderilmesini sağlamak amacıyla önce Eskişehir’in Güney ve Kuzeyi’nde toplanmasını, sonra da düşman ordusuyla arasına büyük bir mesafe koyarak, Sakarya Nehri’nin doğusuna çekilmesini...” emretmiştir.

Birçoklarına göre anlamsız bir taktik ve hata olarak yorumlanan bu yöntem, muharebe tekniği ve askerlik sanatı açısından oldukça önemli ve isabetli bir karardır!

Ordumuz, 25 Temmuz

1921 tarihinden itibaren Sakarya Nehri’nin doğusuna çekilmeye başlamıştır. Bu bir savunma taktiği amaçlı ve özellikle yapılmış bir harekattır. Konuyla ilgili ve özellikle de Meclis çatısı altında neredeyse acımasız sayılabilecek

eleştiriler yapılmış ve hatta bir ara Meclis’in Kayseri’ye taşınması bile gündeme gelmiştir. Bütün sorumluluğu üzerine alan Mustafa Kemal Paşa, Meclis’te, eleştirilere verdiği yanıtta; “Biz askerliğin gereklerini tereddütsüz yapalım, öteki sakinçalara mukavemet ederiz.” demiştir.

Yunan kuvvetleri de bu askeri taktiği bir hata olarak yorumlayacaklar ve Türk Ordusu’nu takip edeceklerdir. Aslında hızla kendi sonlarına doğru yaklaşmakta olduklarının ve akıbetlerini hazırladıklarının farkında değillerdir. Yunan Ordusu’nun, sözde geri çekilen Ordumuzu takip etmesinin, merkezi karargâhından uzaklaşacağı ve dolayısıyla da nispeten dağınık hale geleceğini öngören Mustafa Kemal, bu durumda Türk Ordusu’nun

Meclis çatısı altında neredeyse acımasız sayılabilecek eleştiriler yapılmış ve hatta bir ara Meclis’in Kayseri’ye taşınması bile gündeme gelmiştir.

topluca bulunmasının önemli bir avantaj olduğunun da bilincindeydi. Kısa sürede yapılabilecek ani baskın tarzında bir askeri harekâtle, kaybedilen her şey yeniden kazanılabilecekti. Sonunda öyle de oldu!

Meclis’teki eleştiriler bir türlü dinmek bilmiyordu

ve muhalifler Mustafa Kemal’in sorumluluğu üstlenmiş olması itibariyle, bir an önce, olaya gereken çözümü de bulmasını istiyordu. Bunun için ve son çare olarak, Mustafa Kemal’in Başkomutanlığa getirilmesi önerildi. Bu çözüm Mustafa

Kemal'e de uygun gelmişti. Ancak Başkomutanlığı, Meclis'in tüm yetkilerinin kendisinde olması kaydıyla kabul edebileceğini açık bir dille belirtti. Aksi halde, muharebe ortamında karar alma konusunda çıkabilecek bir takım bürokratik sorunların mücadeleyi olumsuz yönde etkileyebileceğini açıkladı. Uzun sayılabilecek tartışmalar yaşandı ve sonuçta, 5 Ağustos 1921 tarihinde kabul edilen bir kanunla, üç aylık bir süreyi kapsayacak şekilde, Başkomutanlık yetkisi Mustafa Kemal Paşa'ya verildi.

Başkomutan hemen çalışmalarına başladı ve ilk iş olarak Genelkurmay Başkanlığı'na Fevzi (Çakmak) Paşa'yı, ondan boşalan Milli Savunma Bakanlığı'na da Refet(Bele) Paşa'yı getirdi. İsmet Paşa da Batı Cephesi Orduları Genel Komutanı görevini üstlendi. Sonra, ordumuzu güçlendirmek amacıyla, 7 Ağustos 1921 tarihinde önce Tekâlif-i Milliye (Ulusal Yükümlülük) emirleri yayımlandı. İsmet Paşa'ya göre bu emirler; "... Harikulade bir gayretle, harikulade bir sonuç alındı..." şeklinde yorumlandı. Mustafa Kemal akabinde Türk Ulusu'na ve Orduya, "Düşmanın, ülkenin harem-i ismetinde(-Vatan'ın Bağrında) boğulması için her şeyin yapılacağını." içeren bir bildiri yayımladı. Onun esas amacı, başlangıçta, Türk Ordusu'nun bütün güçlerini Sakarya Bölgesi'nde toplayarak, kesin sonuçlu bir meydan muharebesine girişmekti.

Sakarya Meydan Muharebesi bu anlayış ve inançla 23 Ağustos 1921 tarihinde Yunan taarruzuyla başladı ve bir uçtan öbürüne yüz kilometrelik bir cephede, 22 gün 22 gece kesintisiz sürerek 13 Eylül 1921 tarihinde Yunan Ordusu'nun dağılarak geri çekilmesiyle kazanıldı. Muharebenin yoğun yaşandığı günlerden birinde, 2 Eylül 1921 tarihinde, İsmet Paşa'nın AP muhabiriyle yaptığı bir söyleşide; "Bizi mağlûp edemeyecekler çünkü askeri mantık aleyhlerindedir. Mütarekede 500.000 kişilik bir ordu terhis ettik. İcap ederse bunları tekrar sağlayabiliriz." sözleriyle dile getirdiği söylemi, Türk Ulusu'nun azim ve kararlılığını, moral gücünü göstermesi bakımından oldukça önemlidir.

Sakarya Meydan Muharebesi Zaferi'nin ardından Meclis, 19 Eylül 1921 tarihinde kabul ettiği bir yasa ile Mustafa Kemal Paşa'ya Mareşal rütbesi ile Gazi unvanı, İsmet Paşa'ya ise Tümgeneral rütbelerini vermiştir.

Türk Ulusu Sakarya Zaferi mutluluğunu yaşarken Mustafa Kemal derin düşünceler içindeydi. Başkomutan'ın bu seferki amacı, kesin sonuç alma inancıyla, emperyalist gücün tetikçiliğini yapan Yunan Ordusu'nu Anadolu'dan söküp atmak için büyük bir taarruz gerçekleştirmekti. Bunun için Ordumuzun her yönüyle güçlendirilmesi gerekmektedir. Hazırlıklara hemen başlanır.

Meclis'te de bir yandan Başkomutanlık Yetki tartışması yeniden alevlenmiştir. Ama sonunda, Türk

Ulusu'nun ve Ordumuzun her bakımından tam güvenini kazanmış olan Gazi Mustafa Kemal Paşa'ya, 20 Temmuz 1922 tarihinde, Başkomutanlık yetkisi süresiz olarak takdim edilir.

Bilindiği üzere, Büyük Taarruz başlamış, çok çetin

çarpışmalar yaşanmış ve 30 Ağustos 1922 tarihinde gerçekleştirilen ve Gazi Mustafa Kemal Paşa'nın, Ordumuza bizzat komutanlık ettiği Başkomutanlık Meydan Muharebesi'nin kazanılmasıyla nihai ve kesin zafere ulaşılmıştır.

İşgalci ve emperyalist güç odaklarının tetikçisi Yunan güçleri İzmir'e doğru kaçarken, Türk Ordusu, Başkomutanı Gazi Mustafa Kemal Paşa'nın verdiği, **“Ordular! ilk hedefiniz Akdeniz'dir. İleri!”** emri ile Afyon ile İzmir arasını, yaklaşık 400 Km.lik mesafeyi 30 Ağustos-9 Eylül 1922 tarihleri arasındaki kısa sürede kat ederek, tarihte eş-benzeri görülmemiş bir düşman takibi gerçekleştirmiş ve Yunan Ordusu'nun geride kalabilen kırıntılarını İzmir'de denize dökmüştür. Böylelikle Batı Anadolu Yunan işgalinden kurtarılmış ama Boğazlar Bölgesi'nde ve Trakya'da halen işgal güçleri bulunmaktadır. Amaç bütün vatan topraklarının işgal güçlerinden temizlenmesi olduğuna göre; buralardaki düşman

Mustafa Kemal askeri birlikleri denetlerken. Kocaeli, 18 Haziran 1922

güçler de vatan toprağımızdan sökülüp atılmalıydı. İşte, Büyük Taarruz'un hemen ardından Ordumuzun bir kısmının da Boğazlar Bölgesi'ne doğru bir harekâta bulunması, bu amaca hizmetin gereğidir.

Başkomutan Boğazlar Bölgesi'nin ve Doğu Trakya'nın derhal Türk Ordusu'na teslim edilmesini istemiş ve aksi halde gelişmelerden sorumlu olunmayacağını açık ve net bir dille ifade etmiştir. Mustafa Kemal'in bu kararlı tavrı emperyalist güçleri telaşlandırmış ve paniğe kapılmalarına yol açmıştır. Fransa, Rusya ve İtalya girişimde bulunmuş ve o dönemin şımarık devleti ve emperyalizmin sözcüsü konumundaki İngiltere Anadolu toprakları üzerindeki siyasetini ve tavrını değiştirmek zorunda kalmıştır.

Sonuçta, Batılı güçler antlaşma masasına oturulmasını kabullenmişler ve böylelikle Mudanya'da görüşmelerinin yapılması kararlaştırılmıştır. •

(Gelecek Ay: İsmet Paşa ve Mudanya Ateşkes Antlaşması)

cengizonal@butundunya.com.tr

Tümüyle siyasal içerikli ve amaçlı Balyoz adlı dava, uluslararası alanda planlanmış, 2010 yılında uygulamaya başlanmış ve beş yıl sürdükten sonra 2015 yılında, sanıkların tümünün beraatiyle sonuçlanmıştır.

Elinizdeki kitabın yazarı E. Kur. Alb. Suat Aytın, bu insanlık ve hukuk dramının 325 mağdurundan biri olarak Silivri Cezaevi'nde geçirdiği 1344 gününün damıtığını, “Balyoz Kumpasının Belgeseli”yle bir ibret belgeseli olarak gelecek kuşaklara aktarmaktadır.

BALYOZ KUMPASININ BELGESİ

Suat Aytın

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

1854 İngiliz - Fransız Madalyalarında

TÜRKİYE, İSLAMİYET ve UYGARLIK

İnsanlık Tarihi, bir yönüyle de din ve mezhep savaşları tarihi.

Hıristiyanlar kendi aralarında yüz yıllar süren kanlı savaşlarla birbirine karşıt başlıca üç mezhebe ayrılmışlar: *Katoliklik, Ortodoks-luk, Protestanlık.*

Müslümanlar da uzun kanlı içsavaşlarla, bir yanda dört mezhepten oluşan *Sünnilik* ve öte yanda *Şiilik* olmak üzere mezheplere bölünmüş.

1850'lere gelindiğinde, Hıristiyan dünyasında Katolikliğin kalesi

Fransa, Ortodoksluğun kalesi Rusya, Protestanlığın kalesi İngiltere; buna karşılık İslam dünyasında Şiiilerin kalesi İran, Sünnilerin kalesi Osmanlı İmparatorluğuydu. Hıristiyanların, Müslümanların ve Musevilerin kutsal saydıkları Kudüs, Osmanlı toprağıydı.

İmparatorluğun Müslüman çoğunluk yanısıra, Musevi ve Hristiyan mezheplerinden Ortodoks, Katoliklik ve Protestan uyrukları vardı. Osmanlı *Millet Düzeni*'nde, gayrimüslimlere kendi din örgütlerinde,

kendi din büyüklerinin yönetimi altında, din ve ibadet özgürlüğü tanınmıştı. Böyleyken, kendisini Yunan, Bulgar, Rus vs. yeryüzündeki bütün Ortodoksların koruyucusu olarak gösteren Ortodoks Rus Çarlığı; 1850'lerde Protestan İngiltere ile yaptığı gizli diplomatik görüşmelerde, Osmanlı İmparatorluğu'nun çökmek, dağılmak üzere olduğunu ileri sürerek, Osmanlı topraklarını kendi aralarında bölüşmeyi öneriyordu.

Osmanlı uyruğundaki Hıristiyanların çoğunluğunu oluşturan Rumlar, Rusya ile aynı Ortodoks mezhebini; Fransa'nın Katolik ve İngiltere'nin Protestan mezhebini olanlar ise sayıca azdı. Osmanlı İmparatorluğu eğer Hıristiyan uyruklarının mezheplerine göre parçalanacak olursa, en büyük payı Ortodoksluk üzerinden Rusya alacağından; kendilerine daha az pay düşecek olan Protestan İngiltere ve Katolik Fransa, Osmanlı'nın bu biçimde paylaşılmasına

Fransa'da Ville de Lille Arkeoloji ve Nümismatik Müzesinde 1414 katalog numarasıyla kayıtlı madalya.

karşı çıkıyordu. İngiliz ve Fransız savaş gemileri Rusya'yı caydırmak amacıyla Çanakkale Boğazı yakınlıklarına demirlemiş olmasına karşın, Rusya, Haziran-Temmuz 1853'te Eflak-Boğdan vs. Osmanlı topraklarını işgale girişecek; 30 Kasım 1853 günü Sinop limanında demirli bulunan Osmanlı donanmasını yakacak; aynı mezhepten Ortodoks Yunanistan'da paylaşım ortak edeceği sözüyle ayartarak Osmanlı Devletine saldırtacaktı. Yeryüzündeki bütün Ortodoksları Osmanlı Devleti'ne saldırmaya çağırın Ortodoks Rusya'ya karşı, Protestan İngiliz - Katolik Fransız İttifakı (Anglo-French

Madalyanın Protestanizm, Katolisizm, İslamizm sözcükleri çıkartılarak basılmış hali.

Alliance) harekete geçecek; İngiliz Fransız donanması, Ortodoks Yunanistan'ı kuşatınca, Yunanistan korkup savaştan çekilecekti. Gelgelelim Rusya saldırılarını sürdürüyordu. İşte bu sırada, Osmanlı Devleti'nin çağırısı üzerine, 12 Mart 1854'te, İstanbul'da, Ortodoks Rus yayılcılığına karşı Osmanlı Devleti'nin toprak bütünlüğünü korumak üzere İngiliz *Fransız Osmanlı İttifakı (Triple Alliance)* imzalanacak; ve Fransız darphanesi, ittifak onuruna bir anı madalyası basacaktı.

schepen bezocht en Sidney door 400. Het uitgevoerde goud schat men op eene waarde van ruim 22 mill. £.

FRANKRIJK.
PARIS, 30 Mei.

Op de munt is een gedenkpenning geslagen ter gedachtenis van het Engelsch-Fransch verbond. Op de eene zijde staat het beeld van den Keizer, de eene hand aan Koningin Victoria en de andere aan Sultan Abdul-Medjid gevende. Boven den Keizer staat het woord: *Catholicisme*, boven de Koningin Victoria *Protestantisme* en boven dat van den Sultan *Islamisme* en lager, altijd nog onder de figuren: *Dieu les protège* (God bescherme hen). Onder aan de medaille staat het woord: *civilisation* (beschaving). De keerzijde draagt dit opschrift: Onder de Regering van Napoleon III en die van Koningin Victoria, vereenigden Frankrijk en Groot-Brittannië zich, om der wereld den vrede te verzekeren.

— Er zijn thans 2 Admiralen van Frankrijk, de Baron de Mackau en de

Hollanda'da 02.06.1854 günlü Leydsche Courant gazetesinde yayımlanan madalya haberi.

Gazette de France, bu madalyayı kamoyuna şöyle duyuruyordu:

“Fransız Darphanesi 5 frank değerinde bir madalya bastı. Madalyada Fransa Kralı III. Napolyon, sağ elini İngiltere Kraliçesi Viktorya'ya sol elini Sultan Abdülmecid'e vermiş gösteriliyor. Bu üç egemenin başlarının üzerinde **Tanrı Sizi Korusun** yazısını okuyoruz. Fransa Kralı III. Napolyon'un başının üzerinde **Katolisizm**, İngiltere Kraliçesi Viktorya'da **Protestanizm**, Abdülmecid'te İslamizm ve zeminde **Uyarlık** yazılı. Madalyanın öteki yüzünde, **III. Napolyon ve Kraliçe Viktorya** döneminde **Fransa ve İngiltere Dünya Barışını sağlamak üzere birleşti** sözleri yer alıyor.”^[1]

Aralarında neredeyse bin yıllık kan davası bulunan ve hiç bir biçimde yanyana gelemeyecekleri düşünülen **Katoliklik, Protestanlık** ve **İslamiyet'i Uyarlık** zemini üzerinde elele gösteren madalyayla ilgili

bu haber, Fransız gazetelerinden başka, Belçika, Hollanda, İsviçre, İngiltere, İrlanda, İskoçya, Amerika, Avustralya vs. gazetelerinde yayımlanarak dünyaya yayıldı.^[2]

Haberleri okuyanlar; **Nasıl?! Tanrı Hristiyanlık ile İslamiyet'i eşit mi görüyor!?! Ayrım gözetmeksizin ikisini de mi koruyor?! Katolik Fransa Devleti'nin resmi görüşü bu mu?!** diye sormaya başlamışlardı.

Belçika gazetesi *L'Independance*^[3] Fransız darphanesinde salt devletin değil, parasını ödemek koşuluyla isteyen herkesin madalya bastırabildiğini; bu madalyanın Fransa İmparatoru'nun özel gravörü (yontu sanatçısı) **Mösyö Caque**'in kişisel bir yapıtı olduğunu, onun hesabına bastıldığını; Fransa Hükümeti'nin kararı ve Devlet Bakanlığı'nın izniyle satışa sunulduğunu yazıyordu.

Gelgelelim, Katoliklerin artan baskısı ve Fransa Kraliyet Baş

Belçika'da 19.05.1854 günlü Courrier De L'Escaut gazetesinde yayımlanan madalya haberi.

tenure crier, en face u un bois de lit vide.

— L'alliance de la France et de l'Angleterre pour la protection de la Turquie, vient d'être conservée au souvenir de la postérité par une fort curieuse médaille gravée par M. Caqué. L'artiste a représenté sur la face, et en pied, l'Empereur Napoléon III, le Sultan Abdul-Medjid et la Reine Victoria. Tous trois se tiennent par la main et, au-dessus de leur tête, est cette inscription: *Dieu les protège*. Pour légende on lit ces mots: *Protestantisme, Catholicisme, Islamisme* et pour exergue celui-ci: *Civilisation*. Le revers présente l'inscription suivante:

EN 1854,
SOUS LE RÉGNE DE NAPOLÉON III,
ET CELUI
DE LA REINE VICTORIA,
LA FRANCE
ET LA GRANDE-BRETAGNE
S'UNISSENT
POUR ASSURER LA PAIX DU MONDE.

Papazı'nın girişimleri sonucu madalya, *Protestanizm*, *Katolisizm*, *İslamizm* sözcükleri çıkartılarak yeniden basılacak; ancak madalyanın her iki biçimi de satışta olacaktı.^[4]

Fransa'da gülmece dergisi *Charivari* tartışmaları ince bir alayla karşılıyor; *Le Figaro* gazetesi karşıt görüşleri yansız bir tutumla yansıtmayı yeğliyor;^[5] tutucu Katoliklerin gazetesi *l'Univers* ise madalyanın İslam dinini uygarlığın, hem de *Hıristiyan* demek olan *Avrupalı Uygarlığı*'nın bir bileşeni olarak göstermesine karşı çıkıyordu.^[6]

İngiltere'de Türkiye, İngiltere, Fransa sözcükleriyle, Kraliçe'yi ortada göstererek basılan madalya.

Amerika'da Fransız *l'Univers*'in Protestan karşıtı tutumunu eleştiren *The New York Times*; "*Devlet Bakanını, madalyaya iznini zaten vermiştir. Hükümet de tedaviye çıksun istiyor*" diyor ve ekliyordu: "*Fransa'da her din adamının bilinen inancına göre Protestanizm sapkınlıktır ve sapkınlık lanettir. Bir Protestan Fransa'nun bir kasabasında iyi bir mezar yeri bulmakta güçlük çeker; bulsa bile, bire*

1414. PROTESTANTISME. CATHOLICISME. ISLAMISME. L'empereur Napoléon III donnant la main droite à la reine Victoria et la gauche à l'empereur de Turquie; dans le champ, DIEU LES PROTEGE.

Exergue, CIVILISATION. (ÇAQUE GRAVEUR DE L'EMPEREUR).

R. Dans le champ : EN 1854, SOUS LE REGNE DE NAPOLEON III ET CELUI DE LA REINE VICTORIA LA FRANCE ET LA G^{de} BRETAGNE S'UNIRENT POUR ASSURER LA PAIX DU MONDE. (OBERT EDITEUR).

Médaille en bronze, de 0^m 036^m

Don de M Baudon.

Madalyanın Fransa'da Ville de Lille Arkeoloji ve Nümismatik Müzesi'nde 1414 nolu Katalog kaydı.

on, gece o mezardan çıkarılır. Eğer l'Univers gazetesi yayıncıları kendi yöntemlerini uygulayabilselerdi biz hemen yarın St. Bartholomew katliamına uğrardık, bir hafta sonra da Engizisyon kurulurdu. Bugün Katolik Kilisesi modern Huguenotlara karşı, IX. Charles dönemi ölçüsünde vahşidir; ancak zamanın ruhudur ki din-darlık patentli profesörlerce uygulanan böylesi vahşetlere elvermiyor.”^[7]

İrlanda'da *Nenagh Guardian* gazetesi, **Protestanizm, Katolisizm, İslamizm** yazılı madalyanın Paris darphanesinde tanesi iki franka satılmakta olduğunu; gelgelelim İngiltere Kraliçesinin bu madalyada kendisinin Fransa Kralı yanında ikincil konumda gösterilmiş olmasından ve madalya üzerinde yer alan sözlerden hoşlanmadığını duyurdu.^[8] Bunun üzerine madalya **Protestanizm, Katolisizm, İslamizm** yerine **Türkiye, İngiltere, Fransa** sözcükleri konularak ve İngiltere Kraliçesi ortada, birincil konumda gösterilerek bir kez daha basılacak; ve madalyanın önceki biçimleriyle birlikte bu da satışa sunulacaktır.

Sonuç olarak, bugün, Avrupa'da

devlet müzelerinde ve özel koleksiyonlarda, 12 Mart 1854 İngi-liz-Fransız-Osmanlı Üçlü İttifakı (Triple Alliance) onuruna, Fransız ve İngiliz darphanelerinde basıl-

mış üç türlü madalya vardır.

Kırım Savaşı sırasında basılan her üç madalyanın değişmez özelliği, ittifakin tarafları olan Fransa, İngiltere ve Osmanlı İmparatorluğu'nu; Katolikliği, Protestanlığı ve İslamiyet'i **uygarlık zemini üzerinde elele** göstermesidir. Türkiye'de ilk kez **Türkiye'nin Siyasi İntiharı, Yeni-Osmanlı Tuzağı** kitabımda ve 10 Kasım 2014 günü Başkent Üniversitesi'nde **Atatürk Devrimleri'nin Kökenleri** konulu konuşmamda yayımladığım bu madalyalar; Türkiye'yi, Türkleri, İslam'ı barbarlıkla, soykırımcılıkla, yabanılıkla suçlayanlara, tarihin somut yanıtıdır. •

cengizozakinci@butundunya.com.tr

Kaynakça:

- [1] L'Ami de la Religion, Journal et Revue Ecclesiastique, Politique et Littéraire, Tome Cent Soixante-Quatre, Paris 1854, s.631.
- [2] Belçika, Courrier De L'Escaut, 19.05.1854, s.3
Belçika, L'Independance Belge, 01.06.1854, s.2
Belçika, L'Independance Belge, 02.06.1854,
Hollanda, Leydsche Courant, 02.06.1854, s.2
İsviçre, Journal de Geneve, 04.06.1854, s.3
Fransa, L'Univers, 06.06.1854, s.2:
İngiltere, Bradford Observer (West Yorkshire), 01.07.1854, s.2.
İngiltere, Cambridge Chronicle, 15.07.1854, s.2
Amerika, Wyandot Pioneer, 06.06.1854.
Amerika, The Baltimore Sun /Maryland, 15.06.1854, s.1
Amerika, The Weekly Wisconsin from Milwaukee, Wisconsin, 28.06.1854, s.2
Amerika, Thibodaux minerva, 15.07.1854, s.2
Avustralya, The Tasmanian Colonist, 28.08.1854, s.4
- [3] L'Independance belge, 02.06.1854
- [4] Hollanda, Leydsche Courant, 09.06.1854, s.3
- [5] Le Figaro, 11.06.1854.
- [6] L'Univers, 06.06.1854.
- [7] The New York Times, 28.06.1854.
- [8] Nenagh Guardian (İrlanda) 08.07.1854, s.4.

Tarihsel ve Güncel Boyutuyla Askeri Tabiplerin Önemi ve Gerekliliđi

Gülhane Askeri Tıp Akademisi (1903)

Yazan: Prof. Dr. METİN ÖZATA

Öncelikle 15 Temmuz'da halkımıza, demokrasimize ve ülkemizin bütünlüğüne yapılan hain saldırıyı kınıyor ve buna kalkışanları lanetliyorum.

Bu menfur olay sonrası Gülhane ve askeri hastanelerin Sağlık Bakanlığımıza bağlanarak askeri tabipliğın kaldırılması ile yeni bir süreç başlamıştır. Gülhane'nin adını kirleten-

ler aslında özüne, 120 yıllık kurumumuza ve yetiştiğimiz ocağımıza ihanet etmiştir. Onları kınıyor ve lanetliyorum. Ancak, Gülhane bu adamlardan ibaret değildir. Vatana, milletine bağlı Atatürkçü Askeri Tıbbiyeliler de çoktur.

Askeri tabip hizmetinin kıtalarda yedek subaylarla ve ihtiyaca göre sivil hekimlerle yürütülmeye çalışılacağı

anlaşılmalıdır. Bu durumun Deniz harp gemilerinde, Komando tugaylarında, terörle mücadele eden askeri birlikler gibi özel eğitim ve uzmanlık isteyen zor görevlerde sağlık açısından zafiyet yaratacağını ve gelecekte ordumuzun sahra sıhhiye hizmetleri ve sağlık desteği açısından sıkıntıya düşüreceğini düşünüyorum.

Askeri hekimlik ayrı bir uzmanlık ve eğitim işidir ve özellikle cephede askeri hekimlik çok önemlidir. Askerlik ayrı bir yaşam tarzıdır ve Mehmetçiğin dilinden ancak askeri hekimler anlar. Harp sırasında özellikle bu konuda eğitim görmüş askeri hekimlere ihtiyaç vardır. Sivil bir hekimi paraşütle bir yere atamazsınız. Kıbrıs savaşında görev yapan ve halen hayatta olan askeri hekimlerden bu konuda bilgi alınabilir.

Gelişmiş modern ülkelerin hepsinin ordularında askeri tabip vardır ve cephedeki askerin sağlık desteğini yerine getirmektedir. Hele bizim

gibi devamlı terörle mücadele eden bir ülkede savaşan askerin sağlık desteği hayati öneme sahiptir.

ÜLKEMİZDE ASKERİ TIBBİYENİN ve GÜLHANE'NİN KURULUŞU

Yeniçeri Ocağında, hastalar ve yaralılar kışlalardaki hasta odalarında, tabipler ve cerrahlar tarafından tedavi edilirdi. Müstakil askerî hastaneler yoktu. Askerî hastaneler ilk kez, Nizâm-ı Cedîd kurulduktan sonra (1793), İstanbul'da açılmaya başlandı. İlk askeri hastanelerde çalışan ve sefer zamanlarında orduda görevlendirilen paralı yabancı hekimlerin yerine askeri tabip ihtiyacını karşılamak amacıyla bundan 190 yıl önce, 14 Mart 1827'de Askerî Tıbbiye (Tıphane-i Âmire) açılmıştır. Daha sonra ordunun ihtiyaçlarına cevap verilebilmesi için 1898 yılında daha nitelikli askeri hekim yetiştirilmek üzere kurulan Gülhane Askerî Tıp Akademisi (Gülhane Seririyat Hastanesi ve Tatbikat

Mektebi-GATA), yaklaşık 120 yıldır ülkeye fedakar askeri tabipler yetiştirdiği gibi birçok tıp fakültesinin kurulmasına da kaynaklık etmiştir.

Çanakkale Savaşı'nda yaralanan askerlere İstanbul'da verilen sıhhiye hizmeti

Modern sağlık sisteminin temelleri Askeri Tıbbiyede atılmıştır.

Gülhane'den yetişen askeri tıbbiyeliler Trablusgarp Savaşı ile başlayan ve arkasından Balkan, Birinci Dünya Savaşı ve Milli Mücadele ile devam eden "On Yıllık Savaş" sürecinde uçsuz bucaksız cephelerde asker ve subaylarla birlikte bir cepheden diğer cepheye koşmuştur. Bu nesil mahrumiyet içinde huzur ve rahat görmeden ıstırap ve felaket kasırgaları içinde memleket vazifesini büyük bir fedakârlıkla yaparken, bazıları cephede bazıları ise hastalarını tedavi ederken yakalandığı bulaşıcı hastalıklardan dolayı şehit olmuştur.

Askeri hekimler diplomalarını alırmaz Trablusgarp çöllerinde,

Gülhane'den yetişen askeri tıbbiyeliler "On Yıllık Savaş" sürecinde asker ve subaylarla birlikte bir cepheden diğer cepheye koşmuştur.

Çanakkale Savaşı'nda yaralanan askerler İstanbul'da

Balkanların sarp dağlarında, Sarıkamış'ın soğuşunda, Sina çölünün kızgın güneşi altında bir taraftan düşmanla bir taraftan da kolera ve tifüs ile mücadele etti. Kalan son vatan toprağının da elimizden alınmak istenmesi üzerine bu yorgun tıbbiyeli nesil Anadolu'ya gitti ve Mustafa Kemal Paşa'nın önderliğinde Milli Mücadele için elinden geleni yaptı. Askeri doktorlar her zaman ve her yerde kutsal görevini yaparken ölümle karşı karşıya geldi ve onu yenmek için kendi hayatlarını hiçe saydı.

CEPHEDE ASKERİ TABİBİN ÖNEMİ ve TARİHİMİZDEN KESİTLER

Cephede, en öndeki ateş hattında Mehmetçiğin yanında askeri tabibin çok önemli görevi vardır. Ulu önder

Mustafa Kemal Atatürk, İsmet İnönü ile

Gazi Mustafa Kemal Atatürk 1909 yılında yapılan bir askeri tatbikat eleştirisinde Askeri tabibin cephede ateş hattında görevinin ne kadar önemli olduğunu ve nasıl yetişmesi gerektiğini şöyle tanımlar:

“Askeri tabiplerimiz muharebe nedir, avcı hattının gerisini, ateşten korunacak yerin neresi olabileceğini tasavvur edemez, bilmez ise muharebede bazen ateş hattının pek yakınına gitmek lazım geleceğini öğrenmezse, öyle bir askeri tabip görevli olduğu tabura, tabur erlerine borçlu olduğu vazifeyi yerine getiremez.”

BİR ORDUNUN SAVAŞTA BAŞARI KAZANMASI ANCAK ARKASINDAKİ SAĞLIK DESTEĞİ İLE OLUR

Savaşan bir ordudaki Sıhhiye hizmetindeki eksikliğin nelere mal olduğu tarihimizdeki acı olaylarla ortaya çıkmıştır. Bu olaylardan ders almamız gerekmektedir.

Balkan Savaşındaki büyük bozgunun başlıca nedenlerinden birincisi ordunun siyasete bulaşması, ikincisi de sıhhiye (sağlık) hizmetindeki yetersizliktir. Seyyar hastaneler ve sıhhiye araçları iyi kullanılmadığı gibi yetersiz sağlık idaresi de buna yol

açmıştır. Kolera ve salgın hastalıklar baş göstermiş, yaralılar yardımsız, ilaçsız; sağlamlar aç ve susuz, birlikler ise kumandasız kalmıştır. Bütün ordunun şan ve şerefi ayaklar altına alınmıştır.

Birinci Dünya Savaşında, Balkan Savaşı'ndaki hatalar dikkate alındıysa da özellikle Doğu'daki 3. Ordu bölgesinde geri sağlık hizmet teşkilatının iyi yapılmamasından dolayı büyük sıkıntı ortaya çıkmış ve salgın hastalıklardan dolayı çok sayıda şehit verilmiştir.

Bu sırada Askeri hekimleri savaşa hazırlamak için Gülhane'de konferanslar verilmiş ve hekimler bilgilendirilmeye çalışılmıştır. Böyle bir kurum şimdi kapanırsa, Allah korusun yeni bir savaşta cephe sağlık hizmetleri eğitimini hangi kurumumuz verecektir?

Mareşal Fevzi Çakmak, Sarıkamış Harekâtı'nda askeri sağlık hizmetine önem verilmemesinin nelere mal olduğunu şöyle anlatır:

“Herkes sıhhiye teşkilatını ikinci derecede bir şey zannetmiştir. Sağlık meselesi tamamıyla ihmal edilmiştir. Doktor meselesi de böyleydi. Birçoğu hastalanıp ölmüş veya ayrılmış olduklarından 250-300 hastaya bir doktor düşüyordu. Bu hepimizin yüreğini sızlatan bir sonuç doğurmuştur. (...) Sarıkamış Muharebesi'nin gerek hazırlık gerek taarruz emirlerinde sağlık hazırlıkları hakkında maddelere veyahut bunlara ait sıhhiye emirlerine rastlanmıyor. Demek ki geri hizmete ait sıhhiye emrinin beraberce verilmediği, eldeki araçların işletilmediği görülüyor. Özetlersek sağlık işleri yolunda gitmemiştir. Aşılar zamanında uygulanmamış, bulaşık çevre, giysi, iase ve barınma bozukluğu hastalıkları doğurmuştur. Başta komutanlar olmak üzere sağlık heyetinin, levazımın elbirliğiyle yapacağı görevler yapılmamıştı. Bu işler görülmezse bir ordu ne harp eder, ne de başarı kazanır.”

Dr. Tevfik Sağlam'a göre, 1915-1918 yılları arasında 3. Ordu bölgesinde hastalık ve yaralanmadan dolayı yaklaşık 109 bin şehit verilirken cephedeki çarpışmalarda 9001 şehit verilmişti. Bu durum, orduyu felakete sürükleyen cephedeki savaş değil salgın hastalık ve yaralar olduğunu ortaya koymuştur.

Prof. Dr. Hikmet Özdemir “Sal-

Mareşal Fevzi Çakmak

gın Hastalıklardan Ölümler” isimli eserinde “1914-1918 Dünya Savaşı'nda hastalıktan ölenlerin, savaşarak ölenlerden daha fazla olduğu tek ülke Türkiye'dir.” diyerek vahim duruma işaret eder.

ANAFARTALAR'DA MUSTAFA KEMAL'İN YANINDAKİ ASKERİ DOKTOR HÜSEYİN HÜSNÜ İÇİN SÖYLEDİKLERİ

Cephede askeri doktor ve sıhhiye desteği çok önemlidir. Gazi Mustafa Kemal Atatürk, anılarında Dr. Hüseyin Hüsnü (Öncü) Bey'i yanında götürmek istemesinin nedenini şöyle anlatır:

“...24 Temmuz'dan (6 Ağustos 1915) beri devam eden muharebeler beni üç gün ve üç gece uykusuzluğa ve durmadan

Hüseyin Hüsnü Paşa ve Mustafa Kemal Hareket Ordusu komutanı ve kurmay başkanı iken

çalışmaya mecbur etmişti. Adeta hasta bir haldeydim, zaten üç dört aydan beri Arıburnu cephesinin kanlı muharebeleri beni o kadar yormuş, o kadar zayıf düşürmüştü ki, bu son günlerin yorgunluğu olmasaydı da gene hasta denecek bir halde idim. Bunun için; fakat bundan daha önemli bir sebep için, Tümen Baştabibi Hüseyin Bey'i yanıma almak istedim. Bu sebep suydu: Hüseyin Bey gayet metin,

muktedir, vazifesini seven, emsalsiz, gayretli ve takipçi bir askeri doktordur. Pekâlâ, tahmin ediyordum ki, Anafartalar Grubu'nda cereyan eden ve edecek olan muharebelerde fevkalade yaralılarımız meydanlarda yığılmış ve yığılacaktır. İşte bu kahraman yaralıların hayatını kurtarmak ve onların gösterdikleri kahramanlıklardan pişmanlık duymamaları için fevkalade bir sıhhiye başkanına ihtiyacım açıldı. Bu zat da bence Hüseyin Bey olabilirdi. Dolayısıyla Hüseyin Beyi ve bir de o gün şehit olan kahraman yaverim Teğmen Kazım

Efendi'nin yerine bir süvari subayı alarak gece yarısından yarım saat evvel 19. Tümen Karargâhı'ndan Çamlı Tekke'ye hareket ettim."

Bu tarihi bilgiler bize cephede ve savaşan bir orduda askeri tabibin ve sahra sıhhiye hizmetinin ne kadar önemli olduğunu anlamaya yeterlidir.

MODERN ORDULARDA ASKERİ TABİPLİK

Cephedeki askeri sağlık hizmeti için modern askeri seyyar hastaneler, modern teçhizatlar,

ambulans uçaklar ve helikopterler, gemiler ve iyi eğitilmiş askeri tabiplere ihtiyaç vardır. *NATO'ya bağlı CIOMR* (Confédération Interalliée des Officiers Médicaux de Réserve) kuruluşu her yıl bu konuda arazide tatbikatlar yaparak cephede sağlık hizmeti için askeri tabipleri eğitmekte ve askeri sağlık personelini savaşa hazır hale getirmektedir. Yapılan çalışmalarla sahra sağlık hizmetlerindeki eksiklikler görülmekte ve tamamlanmaktadır. Ortadoğu gibi savaşların sık olduğu bu coğrafyada Türkiye olarak bu modern askeri tabip ve sahra sıhhiye eğitimlerinden geri kalamayız ve bu konuda eğitilmiş askeri tabipleri yetiştirmeye ihtiyacımız var.

Deniz Harp gemilerinde, Komando tugaylarında, terörle mücadelede ve çatışma ortamlarındaki sağlık işlerinin, askeri tabipler yerine sivilden alınan hekimlerle yürüyemeyeceği, bu zor sahalarda görev alacak askeri tabiplerin GATA gibi ihtisas yapacakları özel bir kurum olmazsa zafiyet meydana geleceği aşikardır. Özellikle Doğu'da terörle mücadelenin sürdüğü yerlerdeki askeri hastanelerin kapatılmaması gerekir. Askeri sağlık hizmetleri ayrı bir uzmanlık işidir.

Gelişmiş ülkelerin çoğunda sahra sıhhiye hizmeti vardır ve askeri tabipleri eğiten Askeri Tıp Eğitim Kurumları vardır. Gülhane içindeki hain FETÖcülerin ve

terör örgütü bağlantılı kişilerin temizlenmesi ve Hukuk önünde hesap vermesi elbette uygundur. Ancak 120 yıllık kurum olan Gülhane'nin kapatılmaması, Milli Savunma Üniversitesine bağlanması ve gerekli önlemler alınarak

(...) bu zor sahalarda görev alacak askeri tabiplerin GATA gibi ihtisas yapacakları özel bir kurum olmazsa zafiyet meydana geleceği aşikardır.

vatansever, milletine bağlı, Atatürk yolunda fedakar askeri tıbbiyelileri yetiştirmeye devam etmesi gerektiğine inanıyorum.

Bu ülkede vatanına milletine bağlı Atatürk'ün yolunda giden çok sayıda Atatürkçü Askeri Tıbbiyeli vardır. Onlar 200 yıllık bir geleneğin yolcusudur ve vatanına ve milletine hizmet etmekten başka düşünceleri yoktur. Bizler üniformalarımızı kutsal görerek ona leke sürmeden Gülhane'den yıllar önce emekli olduk. Bundan sonra da vatan ve milletimizin hizmetindeyiz ve verilecek her göreve her zaman hazırız. •

Fırçalayarak
Serdar Günbilen

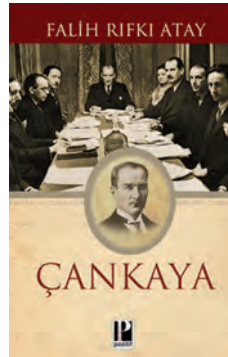

30 Ağustos'a İstanbul'dan Bakış

Osmanlı İmparatorluğu'nun çöküşü, Bağımsızlık Savaşı, Cumhuriyetimizin kuruluşu ve halkımızın bu dönemlerde yaşadığı acı ve tatlı olaylar, o günlerin tanıkları yazarlarımız tarafından, unutulmaması gereken belgeler olarak, tüm tatlı ve acılarıyla gelecek kuşaklarımıza aktarılmıştır.

Herbiri edebiyat tarihimizde hak ettiği yeri alan öykü, roman, gözlem ve anı türlerindeki bu yapıtları, Bütün Dünya yazarları arasındaki en genç kuşağın temsilcisi yazarımız Kaya Boztepe, bu sayımızdan

başlayarak her ay, okurlarımızın genç kuşaklarına ulaştırmak görevini üstlendi. Kaya Boztepe, ulusal ve toplumsal bir görev olarak gururla

özümsemiğini bildirdiği bu görevini yerine getirirken, özellikle lise öğrencilerine, ulusal mirasımızdan hakları olan paylarını dağıtacağına inandığını

söylüyor ve...

Zafer Bayramı' mızın coşkusunu yaşadığımız bu ay genç okurlarımızla ilk olarak, ünlü yazarımız Falih Rifki Atay' ın "Çankaya" adlı yapıtındaki "30 Ağustos' a İstanbul' dan Bakış" başlıklı yazısını paylaşıyor.

Büyük Zafer' imizin oluşturduğu tüm mutluluğumuza karşın, o günle- re ulaşırken çektiklerimizin öyküsünü bir kez daha acı bir tebessüm ve nemli gözlerle okuyacaksınız...

30 Ağustos' a İstanbul' dan Bakış

Gazeteye geldiğim vakit Anadolu' nun birden bire kapandığını söylediler. İstanbul ve Türkiye' nin işgal altındaki köyleriyle, memleketin öbür kısmı arasında hiçbir temas yapmaya imkân yoktu. Aradan 30 yıl geçti, o sabahki heyecanımın şimdi bile gönlümü ürperttiğini duyuyorum...

Ne Rumca ve Ermenice gazetelerde, ne İngiliz veya Fransız ağız konuşanların sözlerinde merak giderici bir yayıntı bile yoktu...

"Acaba Yunanlar mı taarruza geçtiler?"

"Belki de bizimkiler..."

Tarihte hiçbir perde bu kadar ağır bir kader sırrı üstüne inmemiştir. Ne Rumca ve Ermenice gazetelerde, ne İngiliz veya Fransız ağız konuşanların sözlerinde merak giderici bir yayıntı bile yoktu...

"Canım biz taarruz edebilir miyiz? Daha geçenlerde Fethi Bey mütareke aramak için Londra' ya gitti. Umam ki böyle bir delilik yapalım..."

"İhtimal ne cepheyi, ne cephe gerisini tutamaz hale geldikleri için bir son çare aramışlardır..."

Hepimiz Mustafa Kemal' in askerlik dehasına inanırdık. Onun her şeyi vara olduğu kadar, yoka da çevirecek bir zar atmayacağını biliyorduk.

Fakat nasıl haber almalı idi?

Bütün günümüz adeta merak sancısı içinde geçti. Yalnız yemekten değil düşünmekten de kesilmiştiğimiz... Zırlılırları ile tümenleri ve alayları ile I. Dünya Harbi düşmanlarının zaferi, hâlâ İstanbul' un surlarında ve sokaklarında idi. Bir tek umut, bir avuç askerde ve Mustafa Kemal denen isimdedir. Kapkara perdenin arkasında yalnız onların yaklaşıp uzaklaşan hayaletlerini sezinliyoruz.

Nihayet Rumca gazetelerde ilk rivayetler çıktı; biz taarruza geçmiştik ve başımızı Yunan ordusunun çelik kayasına boş yere çarpıp duruyorduk...

Türk Ordusu'nun bir taarruz savaşına giremeyeceği fikri, bizim kuşağımız için değişmez gerçeklerden biri idi... Ordumuzun kahramanlığına bel bağladık, fakat onun ancak dayanma mucizeleri verebileceğini sanırdık. Onun son destanları 1877 harbinde Plevne, 1912 harbinde Edirne, sonra da Çanakkale idi. Rumca gazetelerin haberi ile merakımız biraz azalsa bile kaygımız ateş gibi yanıyordu.

Zaman geçtikçe umutsuzluğumuz arttı. Havadis duyurmakta Beyoğlu gazeteleriyle yarış eden ve üst üste kasabalar alındığı rivayetlerini uyduran bir Türkçe sürüm gazetesine kızılıyorduk...

"Taarruz sökmüş olsa bir tebliğ verirlerdi. Durduk mu, geriledik mi? Ah hiç olmazsa bir iki kasaba alsak da öyle dursak..."

Bir iki kasaba alıp durmayı nimet saymaya başlamıştık. Az da olsa bir başarıyı halk güvenini artırma yolunda kullanmak kolaydır. Bu bir edebiyat işidir. Fakat ya hiçbir şey yapamadıkça? Ya geriledikçe?

Mustafa Kemal'e kızanlar ağızlarını açmışlardı bile...

Akşamüstü gene beynimizin içinde aynı burgu, kalbimizin içinde aynı ağır Büyükada'ya gidiyordum. Aydınlık, ferah bir Ağustos akşamı... Köpüklü, uyanık, neşeli bir deniz. Güverte tıka basa dolu... Türkçe konuşmayanlarda, birbirinin sözünü kapan bir sevinç var. Sadece bu sevinç bizi yıkmaya yeterdi.

"Ne olmuştu?" diye sormaktan korkuyorduk.

Hepimiz Mustafa Kemal'in askerlik dehasına inanırdık. Onun her şeyi vara olduğu kadar, yoka da çevirecek bir zar atmayacağını biliyorduk.

Bir fena şey vardı. Kimseye sormaksızın onu zihnimizde hafifletmeye uğraşıyorduk. İhtimal durmuştuk. Belki de bir iki noktada gerilemiştik. Ordu bozulmamışsa bundan ne çıkardı? Yunanlar da artık bitkin bir halde değil mi idiler? Aşağı yukarı bir uzlaşma yapabiliydik. Bu da, elbette Sevr Antlaşması'ndan daha iyi olurdu.

Fakat içimizdeki sorunun, kim-sede aramaya cesaret edemediğimiz cevabı kendiliğinden yayılıverdi:

“Başkomutan Mustafa Kemal Paşa bütün karargâhı ile beraber esir olmuş...”

Keder insanları öldürmez derlerse, bu söze inanınız. Kalp denen şeyin ne dayanıklı bir maddeden yapılmış olduğunu ben, o akşamüstü Büyükkada vapurunun güvertesinde öğrendim.

Türkleri Büyükkada Yat Kulübü’nden kovmuşlardı. Yalnız bir iki sırnaşık, yolunu bularak içlerine sokulabilmişlerdi. Bunlar o akşam cezalarını çekmişlerdi. Çünkü kulüpte, Mustafa Kemal’in esir olması şerefine kulübün bütün şampanyaları patlıyor ve Türkler de dağıtılan kadehleri içmeye zorlanıyorlardı.

Ada sokakları çoluk çocuğun çığıllıkları ile geçilmez bir hale geldi.

Ölümü bir uyku, rahat bir uyku gibi arayarak sabahı ettik. İlk vapurun en görünmez köşesine sığınarak, iki büklüm köprüye indik.

Bütün Türkleri yas içinde bulacağımı sanıyordum. Meğer ne kadar

Ada sokakları çoluk çocuğun çığıllıkları ile geçilmez bir hale geldi. Ölümü bir uyku, rahat bir uyku gibi arayarak sabahı ettik.

soysuzluğa uğramışız. Acaba sokaktakilerin hepsi şu veya bu muhipler cemiyeti üyeleri mi idi? Bizimkiler utançlarından evlerinde mi kalmışlardı? Bu gülüşler, bu çırpınışlar, bu el sıkışlar ne idi?

Meğer bütün karargâhı ile Başkomutan Mustafa Kemâl değil, Yunan Başkomutanı Trikopolis esir olmuş...

Size, kalbin ne kadar dayanıklı bir maddeden yapılmış olduğunu yukarıda söylemeseydim, burada söylerdim. Bir çocuk gibi sıçramaya başladım. Habere, havadise, telgrafa koşuyorum. Hani dün kızdığımız o sürüm gazetesi yok mu, meğer resmi tebliğlerin kilometrelere gerisinde imiş. Yunan ordusunu yok

etmiş ve İzmir'e iniyormuşuz.

Ben, ömrümde hiçbir edebiyat eserinde, ordulara ilk hedeflerinin Akdeniz olduğunu bildiren günlük emri okurken duyduğum zevki duymadım. Bu, bütün heyecanların üstünde bir heyecan veren, bütün şiirlerin üstünde bir şiirdi.

Ne olmuştu, biliyor musunuz?
Kurtulmuştu.

Ah Mustafa Kemal, Mustafa Kemal, sana ölünceye kadar o günün sevincini ödeyebilmekten başka bir şey düşünmeyeceğim.

Konuşmak için dilim, yazmak için kalemim tutuldu. İkdam'daki Yakup Kadri'yi aradım, ilk vapurla İzmir'e gitmeyi teklif ettim.

.....

Nemiz varsa, bağımsız bir devlet kurmuşsak, hür vatandaş olmuşsak, şerefli insanlar gibi dolaşıyorsak, yurdumuzu Batı'nın, vicdanımızı ve kafamızı Doğu'nun pençesinden kurtarmışsak, şu denizlere bizim diye bakıyor, bu topraklarda ana bağrının sıcağını duyuyorsak, belki nefes alıyorsak, hepsini, her şeyi 30 Ağustos Zafer'ine borçluyuz.

Akşam'ın ilk sayfası için koskoca bir klişe hazırlamıştık:

"Elhamdülillah, İzmir'e kavuştuk! "

Kapıları açmanın imkânı mı var? Gazeteyi pencereden akıttıyorduk. Alan yüzüne gözüne sürüyordu. Galata Rıhtımı üzerinde kamçısı ile selam marşını susturan beyaz atlı Franchet d'Esprey, o korkunç hayal, sanki bir operet sahnesinden kalma

Dolmabahçe'ye gidip Vahdettin'i görmek istiyordum. İçimdeki tek zulüm hevesi bu idi.

hoş bir hatıra idi! Doğrusu daha fazla Dolmabahçe'ye gidip Vahdettin'i görmek istiyordum. İçimdeki tek zulüm hevesi bu idi.

Vahdettin'i göremedim. Fakat sonradan ilk Meclis'ten kalma bir dostum, Muhiddin Baha, bana bir Ankara hikayesi anlattı. Onlar da sevinçten ne yapacaklarını bilmiyorlarmış. Meclis'te bir aralık ellerini yıkamaya gitmiş. Asık suratlı bir milletvekili görmüş. Mustafa Kemal'in muhaliflerinden biri:

"Yahu nedir bu halin?" diye sormuş. Öteki dudaklarını ısırarak:

"Ne var sanki? Nasıl olsa İzmir'i bize vereceklerdi. Nesini büyütüp duruyorsunuz" diye çıkmış da!

Sonra da:

"Yunanlardan kurtulduk.

Bakalım Mustafa Kemal'den nasıl kurtulacağız?" demiş.

Evet muhalifleri ve rakipleri sapsarı idiler.

Doğu böyledir, dostlarım, Doğu'da kin, kolayca hıyanete kadar götürür.

O gün sapsarı kesilenler veya onların kinini güdenler, şimdi bile o günün hatırasını söndürmeye uğraşmakta değil midirler? Doğu kini, vicdanları saran bu kanser...

Kanserlerin en habis soyu! •

kayaboztepe@butunounya.com.tr

İlk Dersimiz: Türkçe

Bu ay köşemizi dilimizde yer etmiş yabancı sözcüklerin karşılıklarına ayırdık. Bilginizi sınavın.

- 1 Kapela (İta.)**
a-Süslü kadın
b-Şapka
c-Fiyaka
d-İrade kaybı
- 2 Eyye (Fr.)**
a-Araba dingili
b-Gelin saçı
c-Bulaşık teknesi
d-Çekme zinciri
- 3 Dekan (Alm.)**
a-Öğretim üyesi
b-Teknik yönetmen
c-Çalıştırıcı
d-Sanatla uğraşan
- 4 Matris (Fr.)**
a-Işıkli dönence
b-Gece kulübü
c-Yapmacık
d-Elektronik devre
- 5 Fay (Fr.)**
a-Yer kırığı
b-Patlayıcı madde
c-Hafif iş
d-Şiddetli ağırı
- 6 Kapuska (Rus.)**
a-Rus Müziği
b-Lahana yemeği
c-Telli Saz
d-İçerik
- 7 Kask (Fr.)**
a-Değnek, sopa
b-El kürkü
c-Sağlam başlık
d-İşe yaramaz
- 8 Barça (İta.)**
a-Acılı sos
b-Yumuşak sünger
c-Yelkenli yük gemisi
d-Bir balık
- 9 Monoton (Fr.)**
a-Tekdüze
b-Uykusuzluk
c-Metal nişan
d-Aldatma
- 10 Oryantal (Fr.)**
a-Masal diyarı
b-Baş dönmesi
c-Yayılarak oturmak
d-Göbek dansı
- 11 Soket (Fr.)**
a-Uzay aracı
b-Kısa çorap
c-Uzun sopa
d-Kaldıraç
- 12 Antoloji (Fr.)**
a-Süs eşyası
b-Sert içki
c- renk körlüğü
d-Seçme kitap
- 13 Kobay (Fr.)**
a-Deney hayvanı
b-Kas hastalığı
c-Deniz anası
d-Yenilen bir ot
- 14 Şık (Fr.)**
a-Uzun bluz
b-Çıtıptı, sevimli
c-Bir tür kumaş
d-Zarif, güzel
- 15 Sosyal (Fr.)**
a-Destansı öykü
b-Toplumsal, içtimai
c-Dayanaksız algılama
d-Tutkulu

Tarih Kürsüsü
Prof. Dr. Kemal Arı

Gazi, İzmir'e Nasıl Girdi?

**TÜRKLER'İN AKGÜNÜ:
9 EYLÜL 1922**

O gün İzmir, yepyeni bir güne ulaşmıştı:

Akgün...

Evet, 9 Eylül 1922 günü Türkler'in Akgünüydü. Tam üç buçuk yıl önce, 15 Mayıs 1919 günü yaşadıkları büyük kıyım hala belleklerindeydi. Birkaç saat içinde 2.000 şehit verdikleri o Karagün kentin üzerine bütün ağırlığıyla çöreklenmişti. Artık kent, işgalin bütün aşağılayıcı, onur kırıcı ve acımasız yüzüyle karşı karşıyaydı. O zifiri karanlık içinde kıvranan İzmirli her şeyi soruyorlardı:

“Bu koyu karanlık içinden sıyrılıp aydınlığa kavuşacağız mı? Akgün ne zaman gelecek?”

Bir süre sonra Mustafa Kemal Paşa'nın yurdu işgal eden emperyalist güçlerle soylu bir kavgaya girdiğini duymuşlardı. Kutsal Yurt ana kendi öz çocuklarını bağımsızlık ve özgürlük savaşına çağırıyordu. İzmirli yurtseverler bu çağrıya derhal karşılık verdiler. Bir kısmı gizlice Anadolu'ya, Mustafa Kemal Paşa'nın yanına koştu. Bir kısmı da İzmir'de örgütlenme, silahlanma ve bir direniş cephesi oluşturma çabasına girdi. Ve bir gün kulaklarına o büyük müjde çalındı: Yunan Ordusu Dumlupınar'da bozguna uğramış ve Yunan kuvvetlerini ezen Mustafa Kemal'in askerleri kurşun gibi

İzmir'e doğru akıyorlardı.

Ve artık günler öncesinden bakışlar doğuya dönmüş, dağların eteklerinden süzülüp gelen Türk süvarilerini beklemeye başlamışlardı.

Ve o gün geldi. İzmir'e Bornova'dan, ardından da Halkapınar üzerinden giren yalınkılıç süvarilerin atları rüzgar gibi Kordonboyu'na dalmışlardı. Kordon'un taş döşeli yollarına balyoz gibi çarpan nalardan kıvılcımlar saçıyorlardı. Ardı ardına sanki bir mitolojik öyküden çıkmış kahramanlar İzmirli'lerin ve denizden kıyıda olup bitenleri gözleyen düşman donanmasının önünden bir resmi geçit yapıyorlardı: Yüzbaşı Şerafettin'ler, Teğmen Zekiler, Hamdiler, Ali Rızalar, Besim Beyler... Ve daha nice isimsiz kahramanlar...

Süvariler Kordon'da at koştururlarken Büyük Gazi erkânıyla birlikte Nif'e ulaşmıştı. Nif'ten Belkahve'ye geldi. Eline dürbünü aldı ve bir yükselti üzerinden İzmir'i ve körfezi gözetlemeye başladı. İşte Karşıyaka, Konak tarafları, Hilal, Seydiköy ve Kadifekale... Derken Hilal, Konak ve daha ötede Seydiköy (Gaziemir) ve Cumaovası... Belli yerlerde dumanlar yükseliyordu. Limanda

kaynaşan değişik bandıralar takmış gemiler, tuhaf bir telaş içindeydiler. Açıklarda savaş gemileri görünüyordu; ancak daha çok Anadolu'dan Ortodoks Rum halk, onların arasına giysi değiştirerek karışmış bozgun Yunan askerleri... Yunan ordusunun hesabına çalışmış yerli hainler, derken öteki yabancılar... Bir telaş içinde gemilere binerek bir an önce Yunanistan'a kaçma telaşı içindeydiler.

Bir Fransız gemisinden çekilmiş telgraf Gazi'nin önüne konuldu. Tel Mürsel Paşa'dandı. O süvarilerin İzmir'e girdiğini, hükümet konağına bayrak çekildiğini, Sarıkışla'nın ele geçirildiğini söylüyordu.

Gazi derin bir nefes aldı. Yüzünde dağılan sert çizgilerin yerine tatlı bir tebessüm gelip yerleşti. Çevresindeki paşalar da gülümsüyorlardı. Canı kahve içmek istedi. Hemen az ilerilerinde, yolun kıyısında bulunan kahve ocağına gittiler ve bir incir ağacının altında keyifle kahvelerini yudumladılar.

Çevresindekiler artık hedefe ulaştığını, İzmir'in kurtulduğunu söylüyorlardı. O ise bir ara yanlarında bulunan Halide Edip onbaşıya (Adıvar):

“Asıl savaş şimdi başlıyor!” dedi.

Asıl savaş; yani cehaletle, yoklukla ve geri kalmışlıkla.

Yanındaki diğer paşalardan bir istekte bulundu:

“Bu geceyi iyi geçirmek için ne yapalım?”

Yanıt almayı beklemeden kendisi devam etti:

“Yapacak bir şey yok. Bir araya gelelim, şarkı söyleyelim”^[1].

Kahveler bitti. Ardından tatlı bir sohbet başladı. Latif şakalar yaptılar ve şarkılar söylediler. Sonra da kalkıp hemen ötelерinde kiremit çatıları, gökyüzünün mavisine doğru uzayan minaresi, bağları, bahçeleri görülen Nif'e doğru hareket ettiler.

Gazi'nin Nifte kalacağını öğrenen Nifliler o gece şenlikler yaptılar ve şenlikler düzenlediler. Gazi evin kapısından içeri girdiğinde onu başları beyaz örtülerle sıkıca sarılmış köylü kadınlar karşıladılar.

Gölgeler gibi çekingendiler. Gazi'yi dar girişte görünce, yerlere kadar eğildiler; sarılıp dizlerinden öptüler. Başörtülerinin ucu ile çizmelerinin tozlarını aldılar. Tozları gözlerine sürdüler. Gözyaşları ayaklarına doğru damlıyordu. Sonra kadınlar el bağladılar ve yaşlı gözlerle Gazi'ye uzun uzadıya baktılar. Bu sahenin tanığı Ruşen Eşref (Ünaydın) bey şunları not ediyordu: "Bu el bağlayışlar, bu susuşlar sana bir sonsuz minneti ve hayranlığı bin sözden ne kadar daha iyi anlatıyordu".

Ertesi gün Gazi erkenden kalktı. İsmet, Fevzi ve Asım Paşa'yı da yanına aldı. Sonra otomobil hareket etti. Belkavhe aşıldı. Kıvrılarak inen tozlu yolun sonunda İzmir, sanki bir kızıl elma gibi onları bekliyordu. Bağlar, bahçeler arasından geçen otomobil, Önce Bornova'ya ardından da Halkapınar'a ulaşıldı. Daha dün Bu yollardan rüzgar gibi

süvariler geçmişlerdi. Bir ara İzmir marşı kulaklarında sanki terennüm etmeye başladı:

*İzmir'in dağlarında çiçekler açar,
Altın güneş orda sirmalar saçar;
Bozulmuş düşman yel gibi kaçar,
Yaşa Mustafa Kemal Paşa yaşa,
Adın yazılacak mücevher taşa.*

Ve Halkapınar... Daha dün, saat 10.30'da, Yüzbaşı Şerafettin Bey'in müfrezesinden dört süvarinin şehit düşmüş kutsal bedenleri... Halkapınar'dan Alsancak sokaklarından halkın yoğun alkışları arasından Kordonboyu'na çıkış... Burada Fahrettin Paşa da onlara katılmış, atının üzerinde, öteki atlı süvarilerle onlara eşlik ediyordu. Otomobil ilerledikçe Kordon'a yığılmış İzmirli, Gazi'yi bağrılarına basıyor; onun için sevinç naraları atıyorlardı. Davul zurnalar çalıyor, öbek öbek birikmiş gruplar arasında zeybek oyunları oynanıyordu. Kimi yaşlı insanlar kendilerini tutamıyor,

ağlayarak gazinin arasına sarılıyor, ona dokunmaya çalışıyorlardı.

Kordon'da, paşalar için oturulacak bir yer hazırlanmıştı. Gazi Mustafa Kemal Paşa yanında ve öteki paşalar kendileri için ayrılmış yerlere oturdular. Süren şenlikleri izlemeye başladılar. Bu arada bir İngiliz gemisinden bir İngiliz

bahriye subayı karaya çıktı. Yanlarına gelecek Gazi Paşa'ya bir not uzattı. İngilizce yazılmış metinde şunlar söyleniyordu:

“Türkiye ile İngiltere'nin savaşta mıdır, değil midir?”

Gazi şu yanıtı verdi:

“Aramızda henüz barış yapılmamıştır. İngilizlerle barış halinde değiliz”^[2].

Kısa bir dinlenmeden sonra yeniden hareket edildi. Otomobil Kordonboyu'ndan Hükümet Konağına doğru ilerliyordu. Alkışlar, bağırış çağırışlar, naralar arasından süzülen otomobil, üzerine yağın gül yaprakları arasında Hükümet Konağı'nın önüne geldi. Kuşluk vaktiydi. Gazi halkın alkışları arasında otomobilinden indi. Halkın tezahüratı arasında konağa girdi. Bir odaya geçerek, Birinci Ordu Komutanı Nurettin Paşa ile bir durum değerlendirmesi yaptı. Gazi'nin oturduğu masanın üzerinde parıldayan bir kılıç bulunuyordu. Bu kılıç, İzmir'e ilk girecek olan süvari subayına verilmek üzere Buhara Cumhuriyeti tarafından gönderilmişti.

Halkın tezahüratı bitecek gibi değildi. Gazi dayanamadı ve hükümet konağının balkonuna çıkarak halka bir konuşma yaptı:

“Bu başarı milletin eseridir!”
Dışarıda, halkın arasında her

yanı kırmızı beyaz kurdeleler ve güllerle süslenmiş bir otomobil duruyordu. Arabanın yanında da kınalanmış bir kuzu duruyordu. Kuzunun kendisi için kesileceğini gören Gazi Ruşen Eşref Bey'e;

“Aman, çabuk gidin söyleyin, şu kuzuyu kesmesinler!” dedi.

Ancak, artık çok geçti. Ruşen Eşref aşağıya inene kadar kuzu çoktan kesilmişti. Aşağıdan Gazi'nin bulunduğu balkona doğru bakan Ruşen Eşref Bey, kuzunun kesilmesine dayanamayan Gazi'nin içeri geçtiğini gördü. O anki duygularını defterine şunları not etti:

“Muzaffer Başkomutan bir kuzu kanı dökülmesine bakamayacak derecede bir insan yüreği taşır (dı).

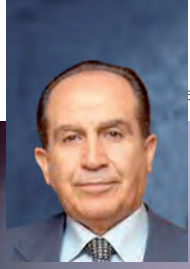
Bağrına Gazi'yi basmış olan İzmir'liler, artık o Akgün'de en değerli konuklarını ağırlıyorlardı.

kemalari@butundunya.com.tr

Bu kitabı okurken çokça gülecek, bazen de hüznoleneceksiniz.
Soluk soluğa bitirdiğinizdeyse bir kez daha okumak isteyeceksiniz.
Çünkü o güzel günleri anlatıyor.

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

Atatürk ve Türk Ordusu

Atatürk'ün, Türk Ordusuna bakışı ve Türk Ordusu hakkındaki görüşleri, vefatından birkaç gün önce 29 Ekim 1938 tarihinde yayımladığı “Orduya Mesaj’ında” açık ve net bir şekilde görülmektedir.

Atatürk bu mesajında şunları söylemektedir:

“Zaferleri ve mazisi insanlık tarihi ile başlayan, her zaman zaferle beraber uygarlık ışıkları taşıyan kahraman Türk ordusu! Memleketini en sıkıntılı ve zor anlarda zulümden, felaket ve kötülüklerden ve düşman kuşatmasından nasıl korumuş ve kurtarmış isen, Cumhuriyet’in bugünkü aydınlık devrinde de, askerlik tekniğinin bütün modern silah ve araçlarıyla kuşanmış olduğun hâlde, görevini aynı bağlılıkla yapacağına hiç şüphem yoktur.

Bugün, Cumhuriyet’in on beşinci yılını gide-

rek artan büyük bir refah ve kudret içinde idrak eden büyük Türk milletinin huzurunda Kahraman Ordu, sana kalbi şükranlarımı beyan ve ifade ederken Büyük Ulusumuzun iftihar hislerine de tercüman oluyorum.

Bu kanaatle Kara, Deniz ve Hava ordularımızın kahraman ve tecrübeli komutanları ile subay ve eratını selamlar ve takdirlerimi bütün ulus muvacehesinde beyan ederim.”

Atatürk, her türlü liderlik özelliklerinin yanında, askerlik ve savaş sanatını da çok iyi bilen bir asker, bir Başkomutan’dır.

Askerlik ve ordu yönetimi hakkında yazdığı eserleri vardır.

Atatürk, askerlik ve savaş sanatını da çok iyi bilen bir asker, bir Başkomutan’dır. **Buna rağmen onun için asıl olan “Barış ve insanlığın mutluluğudur.”**

Hayatı ve gençlik yaşları, aralıksız olarak cepheden cepheye savaşlarda geçmiştir.

Trablusgarp Savaşı (1911-1912), Balkan Savaşları (1912-1913), Çanakkale Savaşı (1915-1916), Kafkasya Cephesi (1916-1917), Sina ve Filistin Cephesi (1917-1918),

Milli Mücadele Dönemi Kurtuluş Savaşları (1919-1923), Sakarya Meydan Muharebesi (1921),

Büyük Taarruz-Başkomutanlık Meydan Muharebesi (1922) bunların başlıcalarıdır.

Buna rağmen onun için asıl olan **“Barış ve insanlığın mutluluğudur.”**

Amerikalı gazeteci Gladys Baker’e verdiği demeçte aynen **“Şuna inanıyorum ki, eğer sürekli barış isteniyorsa kitlelerin durumlarını iyileştirecek uluslararası önlemler alınmalıdır. İnsanların refahı, açlık ve baskının yerine geçmelidir. Dünya vatandaşları; kıskançlık, aç gözlülük ve kinden uzaklaşacak şekilde eğitilmelidir.”** demiştir.

Savaş ancak bir zorunluluk, insanlara ve ülkesine yöneltilen tehdidin başka türlü uzaklaştırılmasına olanak olmaması halinde başvurulacak bir yol olarak görmüştür. Şu sözleri bunun en açık ifadesidir:

“Mutlaka şu veya bu sebepler için milleti savaşa sürüklemek taraftarı değilim. Savaş zorunlu ve hayati olmalıdır. Hakiki düşüncem şudur: Milleti savaşa götürünce vicdan azabı duymamalıyım. Öldü-

receğiz diyenlere karşı, ‘Ölmeyeceğiz’ diye savaşa girebiliriz. Lakin, milletin hayatı tehlikeye girmedikçe, savaş bir cinayettir.”

Kendi ülkesinin ve milletin hayatı, bağımsızlığı tehlikeye girince, son ve büyük savaşına girmekte tereddüt etmemiş ve cepheye hareket etmiştir. Cepheye hareketini, çok yakınları dışında kimseye duyurmamıştır. Hatta onlardan, kendisinin Ankara’da bulunuyormuş gibi davranmalarını istemiş ve gazetelerde, kendisinin Çankaya’da bir çay ziyafeti vereceği bilgisi iletilmiştir. Basın ve ilgililer, Atatürk’ün Çankaya’da çay ziyafetini beklerken, O cepheye varmış ve 26 Ağustos 1922 sabahı Kocatepe’de Büyük Taarruz emrini vermiştir.

30 Ağustosta yapılan Başkomutanlık Meydan Savaşı sonunda düşmanın ana kuvvetleri yok edilmiş ve düşman ordusunun Başkomutanlığını yapan General Trikopis de esir alınmıştır. Savaşın hemen sonra Başkomutan Mareşal Gazi Mustafa Kemal Paşa, Dumlu-pınar’da, Ordu’lara şu ünlü emrini vermiştir:

“Ordular! İlk hedefiniz Akdeniz’dir. İleri!”

Bu emri alan Türk birlikleri hızla ilerlemiş ve 9 Eylül günü İzmir’e girmiştir.

İşte kutlamış olduğumuz Zafer

Bayramı, bize bu büyük Başkomutanın komutasındaki Türk Ordusunun ve Türk Ulusu’nun hediyesidir.

Atatürk, Türk Ordusu’na duyduğu büyük güveni, değişik yer ve zamanlarda yaptığı konuşmalarda şu şekilde dile getirmiştir:

“Sizin gibi komutanları, subayları, er ve erbaşları olan

bir milletin yabancı eller altında köle olması mümkün değildir.”

(1921-Ankara)

“Bütün millete hiç tereddütsüz ve gönül rahatlığıyla arz edebilirim ki, Cumhuriyet Orduları, Cumhuriyeti ve kutsal topraklarını güvenle koruma ve savunma kudretindedir ve hazırdır.” (1925-İzmir)

“Bu ordular tarihte benzeri görülmemiş kahramanlıklar, fedakarlıklar göstermiştir. Şanlı zaferler kazanmıştır. Millet ve memleketin gerçekten minnet ve teşekkürüne hak kazanmıştır.”•

erdemakyuz@butundunya.com.tr

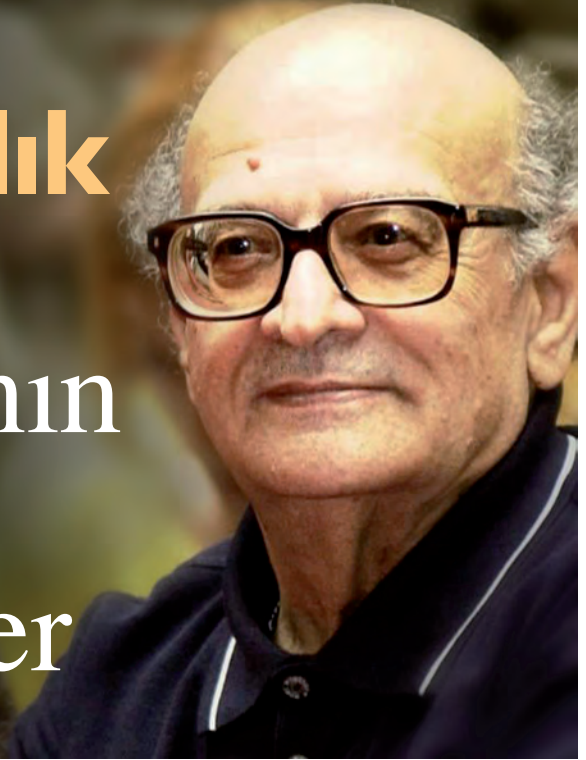
Kaynak: Atatürk’ün Söylev ve Demeçleri, Atatürk Araştırma Merkezi, Ayın Tarihi 1935

Büyük Yapıtlarımız

Konur Ertop

Uygarlık Tarihi Yazarının Başına Gelenler

Server Tanilli İstanbul Üniversitesi'nde anayasa hukuku doçenti idi. Felsefeyle, edebiyatla, tarihle, siyasetle yakından ilgilenen bir kültür adamıydı.

Bir yüksekokulda Uygarlık Tarihi dersini okutmaya başladı. Çalışmalarını derin birikiminin yanı sıra aydınlık düşüncesi yönlendiriyordu. Öğrencileri için derlediği bilgileri, konuya ilişkin değerlendirmelerini özgün bir kitapta bir araya getirdi. Bu yüzden başına gelmeyen kalmadı.

Liselerden yetişen gençlerin kültür açığını görenlerdendi. Bir gün, bir meslektaşı bu açığın giderilmesi yolunda onu yeni bir göreve çağırdı. Sonrasında olup bitenler şöyle:

“1972-1973 ders yılına girerken, İstanbul'da -sonradan fakülte haline gelecek olan- bir yüksekokul, Şişli İktisadi ve Ticari İlimler Yüksek-

kokulu, uyanık yöneticisi Prof. Kıvanç Ertop'un önyak olmasıyla, bu yolda ilk adımı attı: İlk sınıfına bir "uygarlık tarihi" dersi koydu ve öğretimi de bana verdi.

Oturdum, bu kitabı yazdım ben de.

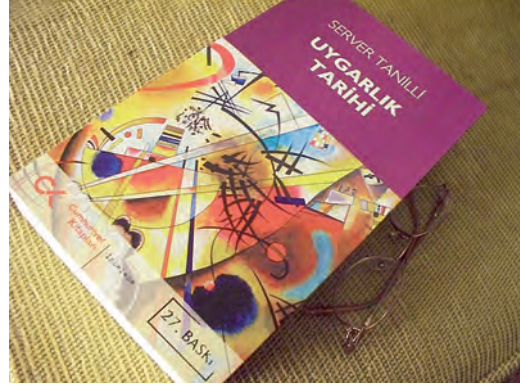
Doğrusu, ummadığım bir ilgiyle karşılandı yazdıklarım. Ama arkasından yığınla tepki de çıkageldi: Yargılanmalar, kurşunlanmalar, özetle acılar, gözyaşları..."

Söz konusu dersleri sonradan geriye dönüp değerlendirirken şunları söyleyecekti:

"Türkiye'nin de içinde bulunduğu çağdaş dünyayı -bütün görünüşleriyle- anlatırdım orada. O güne değin tarih diye eskiyi, eskinin eskisini dinleyen, savaşları ve kronolojiyi ezberleyip bellemiş olan gençlere, bir ucu kültür ve sanata kadar uzanan ve toplumun iktisadi ve sosyal temellerini başa alan bir tarih yaklaşımı pek çekici gelmişti ve pek bilinçlendirici idi. Büyük yankı yaptı dersler; ders notları okul ve İstanbul dışına yayıldı. Anlatılanlar, anlatılmaları pek doğal da olsa, yoz ve yobaz faşist çevrelerin betine giden şeylerdi. Susturulmam gerekiyordu; dava yoluyla olmayınca kurşunlanmaya başvuruldu."

Kitabın yargı-

lanması süreci, Ağır Ceza Mahkemesi kararında "milliyetçi, ülkücü ve Atatürkçü" diye tanımlanan öğrencilerin şikâyet dilekçesiyle 1975 yılında başlamıştı. Öğrenciler uygarlık tarihi ders notlarının propaganda niteliği taşıdığını ileri sürüyordu. Mahkemenin dinlediği

başka öğrencilere göreyse hocaları ders gereği bazı iktisadi görüşlerini anlatmıştı. Dersleri tamamıyla kültür tarihiyle ilgiliydi...

Savcı onu tarafsızlığa uymamak, bir bilim adamından çok bir görüşün

insanı olarak öğrencilerine tek yönlü bilgi vermekle suçluyordu. Tanilli, savunmasında, "Yaşadığımız çağa ve topluma, bir bilim adamı gözüyle, yani objektif olarak baktım. Öyle olduğu için de tarafsız kalmadım," dedi. Tuttuğu yanın hangisi olduğunu da şöyle açıkladı:

"Emperyalizme ve

Server
Tanilli

faşizme karşıyım. Tam bağımsız ve gerçekten demokratik bir Türkiye'ye'den yanayım;

Kapitalizme karşıyım;

Bugünkü geri ve bağımlı kapitalizmin devamında yarar gören güçlere karşıyım."

İlk bilirkişi, kitapta "komünizm propagandası" yapıldığını öne sürmüştü. Daha sonraki bilirkişi kurulu, kitabın bilimsel bir yapıt olup okutulmasında sakınca bulunmadığını belirtmiş, 3 yıl süren yargılama sonunda yazar aklanmıştı. 12 Eylül

döneminde kitapla ilgili olarak yeniden dava açıldı. Bu davanın sonuçlanması da yıllar aldı.

Ancak başına gelenler burada noktalanmayan yazar, bir gün silahlı bir saldırıya uğradı. Uzun süren tedavisi sonunda yaşamını artık tekerlekli koltukta sürdürüyordu. Çalışma gücü ise azalmamış, artmıştı. Strasbourg İnsan Bilimleri Üniversitesinin çağrısı üzerine Fransa'ya gitti. Bu üniver-

sitenin Türk Etüdleri Enstitüsü'nde "Çağdaş Türkiye Kültür Tarihi" konusunda dersler verdi.

Cumhuriyetin değerlerine bağlanmış akılcı, aydınlanmacı bir bilim adamıydı. Yurt dışında yaşadığı dönemde uygarlık tarihini çok geniş çapta yeniden ele alarak 6 ciltlik "Yüzyılların Gerçeği ve Mirası" yapıtını meydana getirdi. Akılcı felsefe, Fransız Devrimi, İslam dininin çağımızdaki konumu, demokrasi, eğitim gibi konularda yapıtlar kaleme aldı.

Kendi ülkesini konu edinirken, yaşanan gerçekleri anlatmakla yetinmedi. Hep bu gerçekleri daha doğruya, daha ileriye taşımamanın yollarını araştırdı.

Başına dertler açan kitabı, 20. yüzyıl sonunda dünyayı kuşatan ekonomik, toplumsal, kültürel gerçekleri sergilemekte, Türkiye'nin bu ortamdaki yerini göstermekteydi. Bir kültürel görünüm canlandırmakla yetinmeyen yazar, sürüp giden yanlışların giderilmesi için önlemler araştırmıştı. Dönemin sorunlarının temelinde çok partili dönemin yanlışlıklarını görüyordu:

Ticaret ve maliye burjuvazisinin sözcüsü olarak ortaya çıkan Demokrat Parti'nin, toplumdaki en geri ve kapitalizm öncesi kesimlerle yani tefeci, ağa, şeyh ve dinci ideolojiyle bağlaşıklıklar kurarak onların sömürü ağı içindeki geniş halk yığınlarını çevresinde topladığına dikkati çekmekteydi...

1968 sonrası gençliğinin sorunlarını dönemin siyasal-toplumsal

koşulları içinde ele alıp değerlendirmişti:

“Gençlik, kendine göre nitelikleri ve görece bağımsızlığı olan sosyal bir gruptur.

Gençliğin bu kendine özgü nitelikleri, belli bir ölçüde, yaşının özelliklerine bağlıdır. Ne var ki, gençliğin bu özelliklerini, genç kuşağın sosyal ve ekonomik yaşamının nesnel koşulları ile bağlantılı olarak incelemedikçe, gençliğin sosyal yaşamdaki rolünü aydınlatmak olası değildir.”

1970’ler Türkiye’sinin uluslararası bağlantıları üzerinde duruyordu:

zedelenmiş çoğulcu ve sivil özelliğini kaybetmiş olan demokrasiyi büsbütün kuraldışına zorlamakta değildir. Benzer çözümle, demokrasiden çekinen kimi çıkar çevresinin özlemine yanıt verebilir ya da bir bölüm aydın taslağının zümreci yeğlemelerine denk düşebilir ama, halk kitlelerinin çıkarları -dün olduğu gibi bugün de- demokraside saklıdır.”

Uygurluk tarihi yazarının konusu elbette kültür, sanat, düşünce alanlarını kapsıyordu. Yazarın bu konularda ülkesindeki gelişime eleştirileri vardı:

Server Tanilli, aydınlanmacı, laik bir devrimci idi. Beklentisi demokrasinin eksiksiz uygulanmasıydı.

“Sömürülen bir ülke olarak Türkiye’nin tekelci dünya kapitalizminin sömürü alanını savunmak gibi bir görevi, böyle bir görevi yerine getirmekte hiçbir çıkarı yoktur. Tersine zararı vardır. Bizim için yaşamsal olan, bir yandan ulusal savunmamızı güvence altına almak; öte yandan, emperyalizmin sınırlamalarından kurtulup -istediğimiz gibi- bir kalkınma yoluna kavuşmaktır.”

Aydınlanmacı, laik bir devrimciydi. Beklentisi demokrasinin eksiksiz uygulanmasıydı:

“Söz konusu olan, demokrasinin kurallarına, Anayasanın ruhuna ve rejimin özüne sahip çıkmaktır. Türkiye halkının çıkarı, zaten kuralları

“Kültürel planda, Batılılaşmanın yarattığı çoğu edebiyat ve düşünce ürünleri de, topluma yabancı kalmışlığın ve taktikçiliğin belgeleridir.

Türk düşünce dünyası, tam anlamıyla bu yabancılışmayı aşabilmiş, giderek taktikçilikten kurtulabilmiş değildir henüz. Doğrunun araştırılması, yerini, Batı’ya uygunluğa bırakmıştır. Hiçbir gerçek felsefi gereksinmenin karşılığı olmayan ve sadece taktikçilikle şu ya da bu düşünceyi Türkiye’de tanıtmakla yetinmek, yani fikir ithalatçılığı yapmak bizim kültür yaşamımızın temel özelliklerinden biridir. Batılılaşma hareketi içinde, gerçek bir felsefe okulundan ve filozoftan bahsedile-

mez. Ancak, Osmanlı toplumunun eski ideolojik yapısının yerine konmak üzere, Batı'dan aktarılmış ve sadece günümüz gereksinmelerine yanıt verir yalınkat düşünceler ileri süren ideologlardan ya da dayanıksız bazı fantezilerden bahsedilebilir.”

Bizim çağdaş tarihimiz aslında bir Aydınlanma tarihidir. Batının çok daha önce yaşadığı bir süreci, biz gecikerek yaşarız, ama yaşarız.

Sosyalist Server Tanilli zaman içinde düşüncelerinde değişiklikler oluştuğunu açıklamaktan çekinmemiştir:

“90' lı yılların başında Sovyetler Birliği ve halk demokrasileri çökünce sosyalist eleştirinin saygınlığına da bir darbe oldu bu. Sosyalist düşünce ölmese de, kanıt olarak etkisi azaldı. Doğan büyük boşluğu ise, en başta dinci gericilik, Türkiye'de onun aşırı milliyetçi bulamaca batmış biçimi, yani Türk-İslam Sentezi doldurmaya başladı. Zaten iktidar da arkasındaydı.

Aydınlanmacı görüşün yeniden revaç bulması böyle bir ortamda olur. En başta çağdaş tarihimizin kimliği üzerinde durup ona bir yorum getirilir. Şu anlaşılır ki, bizim çağdaş tarihimiz aslında bir Aydınlanma tarihidir. Batının çok daha önce yaşadığı bir süreci, biz -şu ya da bu nedenle- gecikerek yaşarız, ama yaşarız. Aklın ve bilimin öne geçmesi ve ölçüt olması; despotluğa karşı bireyin ve özgürlüğün vazgeçilmezliği; bütün dogmalara, bu arada dinin dogmalarına karşı amansız mücadele; demokrasi, laiklik, insan hakları, hoşgörü, barış...

1923 Devrimi, bu değerlerin yaşama geçirilmesinden başka nedir ki?”•

konurertop@butundunya.com.tr

“Demokrasi” ve “demokratik devlet” kavramlarının kullanımı konusunda büyük bir eksiklik vardır. Bu kelimeler açıkça tanımlanmadıkça ve anlamları üzerinde uzlaşmadıkça insanlar bu anlam karmaşası üzerinde yaşamaya devam edeceklerdir ve bu tartışmalar demogoji yapanların ve despotların işine yarayacaktır.”

Alexis de Tocqueville

Hiroshima Mon Amour

Hiroshima Mon Amour...
Ülkemizde Hiroşima
Sevgilim adı ile gösterime
giren Alain Resnais'nin
ünlü filmini İzmir'de,
Elhamra Sineması'nın
balkonundan izlediğim
yıl 1960'tı.

Hiroşima'nın atom bombası ile
yanıp kül oluşunun on beşinci
yılıydı. On binlerce insanın bir avuç
küle dönüşüşünün, yüz binlerin

bedenlerinde ve ruhlarında onul-
maz yaraların açılışının onbeşinci
yılı... Hiroşima gerçeği ile ilk kez o
gün güzelim
Elhamra
Sinema-
sı'nın 14.15
seansında
yüzleşmişim.
Bu yüzden
bu filmi hiç
unutmadım.
Sansürün hış-
mına uğramış

olsa da birbirine tutkun o iki sevgilinin tutsak bir kıvranışı andıran birlikteliklerinin görüntüsü o günden sonra zihnimden hiç silinmedi.

Belgesel bir film çekimi için Hiroşima'ya gelen ve olanlarla yüzleştikten sonra allak bullak olan sinema oyuncusu genç bir kadın ile tanışıp aşık olduğu Japon sevgilinin iki gün süreli birlikteliklerinin çarpıcı öyküsüydü film. Zaman

Hiroshima
Mon Amour
filminden bir
sahne

kavramından uzak, geçmişe, an'a ve geleceğe

dair şiirsel bir paralel kurgu. "Her şeyi gördüm, her şeyi..." diyen kadına "Hiroşima'da hiçbir şey görmedin..." diyordu genç adam siyah beyaz yakın çekim tere batmış sırtının üstüne düşen fısıltıyı andıran diyaloglarında. "Sen, Hiroşima'da hiçbir şey görmedin..." Haklıydı. Olanlardan sonradan haberdar olmakla, olanlara tanık olmak aynı şey olabilir miydi hiç!

Onca ölüm, yıkım ve acının

sonrasında nükleer silahlanmanın olabildiğince sürüyor olmasının çaresizliğinin; Hiroşima'dan sonra hiç bitmeyecek endişelerin, korkuların, adam sendeciliklerin filmiydi Hiroşima Sevgilim.

A radan geçen bunca zamana Arağmen bu filmde söz etmem filmin sadece düne dair bir sanat eseri olmamasından. Dünün yanı sıra bugünün de filmi Hiroshima Mon Amour.

Dün olduğu gibi bugün de ne savaşlarda ölenleri umursuyoruz, ne de savaş yüzünden ülkelerinden kaçıp yollara düşen yüz binleri. Oluyor da olmuyormuş gibi izliyoruz bütün bu olup bitenleri. Sanki gerçek değilmiş gibi algılamak, görmezlikten gelmek işimize geliyor...

Unutuyoruz...

Unutuyoruz hemen Hiroşima ve Nagazaki'de olanları unuttuğumuz gibi. Doymusuz bir iştiha ile üretiyor olsa da birileri Küçük Çocuk^[1] ve Şişko Adam^[2] gibilerinin bin betelerini, kimse umursamıyor bu gerçeği! Bütün bu üretilen bombaların günü gelince hiç çekinilmeden patlatılacağını biliyor olsak da bilmezden gelmek işimize geliyor... Gelmeyenlerin de güçleri yetmiyor seslerini

duyurmaya.
İnanılır gibi değil
ama gerçek bu!
Dün olduğu gibi
bugün de öyle. Bir
türlü başaramadı
insanlık savaşların
üstesinden
gelmeyi...

*Neden diye
sorsam,
Neden başara-
madık diye...
Sonra da
Bütün bunlar,
bütün bu*

olanlar;

*Paylaşmayı bir türlü becere-
meyişimizden diye yanıtlasam bu
soruyu...?*

*Desem ki: Hep bu yüzden yaşa-
nan ve yaşanacak bunca acı bunca
yıkım...*

*Gelmiş, geçmiş ve gelecek
savaşların nedeni hep bu desem...
Sonra başa dönüp bir kere daha
sorsam usulcacık,*

*kimseleri ürkütmeden,
Neden bir türlü başaramadı
insanoğlu, insan olmayı desem...
Ne derdi o içimizdeki "Ben"?
O, hep iyiden doğrudan,
güzelden yana olup da kötüye
evrilen?*

Aktan yana görünüp karaya
bulanmak budur işte!

Barıştan söz edip hep
savaşa savaşa geldik günümüze.
Barış için savaşmak zorunda
kalmak da var işin içinde.
İş hep sanata, sanatçıya düştü hep;

**Barıştan söz edip
hep savaşa savaşa
geldik günümüze.
Barış için savaşmak
zorunda kalmak da
var işin içinde.**

barıştan yana oldu hep şiirler,
öyküler, türküler...

Hiroşima'da olanları, Nazım'dan
saklayarak o daktilo ile yazılıp
çoğaltılmış pembe pelür kâğıdı.
Yıl yine 1960'tı. Sanırım filmi
izlemeden altı ay önce. Yanıp
kavrulup kalmıştı içim kapıları
çalan Sadako Sasaki misali.
Yıllar sonra da 1978 yılının 6
Ağustos gününün sabahında
göz yaşlarım eşlik etmişti Zülfü

Livaneli'nin yanık sesine:
*Kapıları çalan benim
/ kapıları birer birer. /
Gözünüze görünemem /
göze görünmez ölüler.
/ Hiroşima'da öleli /
oluyor bir on yıl kadar. /
Yedi yaşında bir kızım, /
büyümez ölü çocuklar. /
Saçlarım tutuştu önce, /
gözlerim yandı kavruldu.
/ Bir avuç kül oluverdim,
/ külüm havaya savruldu.
/ Benim sizden kendim
için / hiçbir şey istediğim
yok. / Şeker bile yiyemez
ki kâat gibi yanan çocuk.
/ Çalıyorum kapınızı, / teyze,
amca, bir imza ver. / Çocuklar
öldürülmesin / şeker de yiyebilsinler.*

[3]

Toplumlar da insanlar gibi kötüyü de üretiyorlar iyi ve doğruymuş gibi. Başkalarının emeğine, ekmeğine; malına mülküne göz diken bencil insanlar, tiranlar gibi toplumların da

Hiroşima'daki Barış Anıtparkı içindeki 'Sonsuz Alev' anıtı önündeki anma töreni

birbirlerinin ülkelerinde varlıklarında kan bürümüş gözleri. Binlerce, on binlerce, yüz binlerce yıldır süre geliyor bu sen yeme, ben yiyeyim histerisi. Geçmişî doğru değerlendirdiğimizde bütün çıplaklığı ile önümüze seriliveriyor bu gerçek. Resmi tarihçiler

savaşların gerçek neden ve sonuçlarını hep kendilerine yontarak aktara gelmişler. Kimileri bilmeden, anlamadan; kimileri inadına bilerek! Ama hepsi de savaştan yana hükümlerinin yanında

Atom bombası atıldıktan sonra Nagasaki'deki "Şinto Mabedi" kalıntıları

saf tutmuşlar.

Okulda bize bu yüzden Birinci Dünya Savaşı'na Avusturya-Macaristan İmparatorluğu'nun varisi Franz Ferdinand ve eşi Prenses Sophie'nin Sırbistan'da bir suikastçi tarafından öldürülmesinin neden olduğu öğretildi. Esas nedenin ham madde ve sömürge arayışı, ekonomik rekabet, silahlanma yarışının hızlanması, çıkar çatışmaları olduğunu çok sonra öğrendim. Hiroşima ve Nagazaki'ye atılan atom bombalarının altında yatan gerçeği öğrendiğim gibi.

Sadako Sasaki

Savaş ile ilgili öğrendiğim önemli bir gerçek de savaşlara karar verenlerin halka savaşmak isteyip istemediklerini sorup danışmayı hiç mi hiç önemsemedikleri. Savaşlara katılanlar da önceleri yağmadan pay almak için savaşmışlar. Ama ne önceki iki yüz yılın savaşları ne de Birinci ve İkinci Dünya Savaşları böyle değil. Savaşa katılanların da savaşmayan sivillerin de paylarına düşen, sadece ölüm, sakatlık, yoksulluk ve umutsuzluk olmuş. Antik Yunan'dan yüz yıllar sonra Birinci Dünya Savaşı'nın ardından dile getirilir olmuş savaş karşıtı görüş ve düşünceler. Bu düşünce ve duygularla oluşmuş barıştan yana sanat eserleri.

Hiroshima Mon Amour da bu sanat eserlerinden biri.

Ben bu yıl da geçmiş yıllarda olduğu gibi 6 ağustos günü Japonya saati ile 08:15'de ^[4] Nazım Hikmet'in küçük Sadako Sasaki ^[5] için yazdığı şiiri okudum ve Zülfü Livaneli'nin sesinden dinledim. Irak savaşının başından bu yana hiç aklımdan çıkmayan TRT Uluslararası 23 Nisan Çocuk Şenliği'ne Irak, Suriye, Tunus ve Libya'dan katılan çocuklarımı düşündüm acaba kaç hayatta kalabildi diye...Hüzünlendim.

Dilerim, barış bizimle olsun...•
tekinozertem@butundunya.com.tr

[1] Little Boy, Hiroşima'ya atılan bir buçuk ton ağırlığındaki atom bombasının adı. [2] Fat Man, Nagazaki'ye beş ton ağırlığındaki atom bombasının adı. [3] Nazım Hikmet, Kız Çocuğu (1956) [4] Türkiye saati ile 14:15 [5]Sadako Sasaki: Hiroşima'ya bomba atıldıktan sonra lösemiye yakalanan, bir Japon efsanesinde anlatıldığı gibi kağıttan 1000 turna kuşu yaptığı takdirde dileğinin yerine gelip iyileşeceğine inanan, 25 Ekim 1955 günü 644. turnayı katkarken hayata gözlerini yuman kız çocuğu. ABD'li yazar Eleanor Coerr da 1977 yılında yazdığı Sadako ve Kağıttan Bin Turna Kuşu adlı eserinde bu küçük kızın hayat hikayesini kaleme almıştır.

Hazırlayan:
Ş. GÜLBİN GÜZEY

Bilginizi Denetleyin

1-Türkçenin bilinen ilk sözlüğü aşağıdakilerden hangisidir?

- a-**Kutadgu Bilig**
b-**Divan-ı Lugat-it Türk**
c-**Atabetül Hakayık**
d-**Divan-ı Hikmet**

2-Aşağıdakilerden hangisi Yeni Zelandanın başkentidir?

- a-**Wellington**
b-**Astana**
c-**Bridgetown**
d-**Conakry**

3-Debisi en yüksek olan nehir hangisidir?

- a-**Gambia** b-**Amazon**
c-**Nil** d-**Yangtze**

4-Türkçe aşağıdaki dil ailelerinden hangisinde yer alır?

- a-**Hami-Sami**
b-**Ural-Altay**
c-**Maya**
d-**Hint-Avrupa**

5-Türkiyenin en Kuzeyinde yer alan il hangisidir?

- a-**Bartın** b-**Zonguldak**
c-**Edirne** d-**Sinop**

6-Filolog nedir?

- a-**Kemik bilimci**
b-**Dil bilimci**
c-**İrk bilimci**
d-**Köken bilimci**

7-Türkiyenin en Kuzeyi ile Güneyi arası kaç kilometredir?

- a-**777**
b-**555**
c-**666**
d-**888**

8-Düşünen Adam Heykeli kimin eseridir?

- a-**Auguste Rodin**
b-**Leonardo Da Vinci**
c-**Michelangelo**
d-**Raffaello Sanzio**

9-Aşağıdakilerden hangisi iMDB internet sitesinde en fazla puan alan filmidir?

- a-**Kara Şövalye**
b-**Esaretin Bedeli**
c-**Baba:2**
d-**Eski Roman**

10-23 27' derece Kuzey enlemlerinde bulunan dönencenin adı nedir?

- a-**Aslan** b-**Oğlak**
c-**Ayı** d-**Yengeç**

11-Aşağıdakilerden hangisi ilk mesnevi olan Kutadgu Biligin yazarıdır?

- a-**Ahmet Yesevi**
b-**Kaşgarlı Mahmut**
c-**Yusuf Has Hacip**
d-**Edip Ahmet Yükneki**

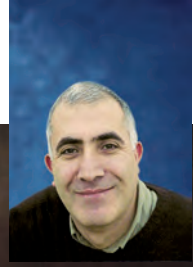
12-Göktürk Yazıtları şu an hangi ülkede bulunmaktadır?

- a-**Moğolistan**
b-**Danimarka**
c-**Amerika**
d-**Kırgızistan**

13-Asya kıtasını Amerika kıtasından ayıran boğazın adı nedir?

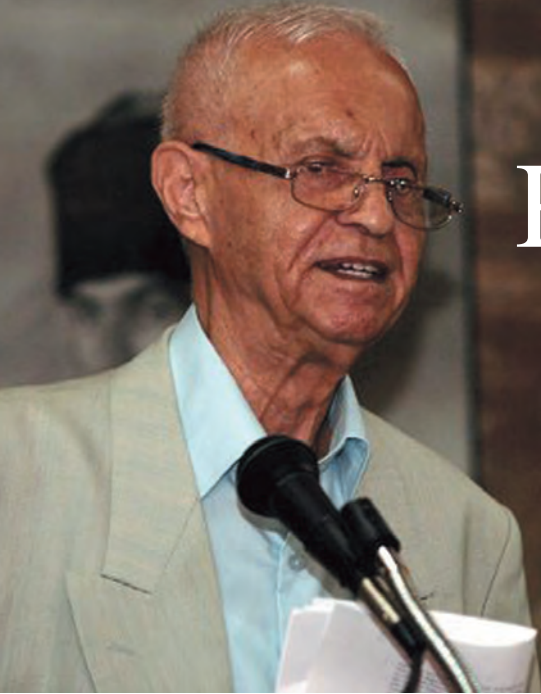
- a-**Macellan**
b-**Cebelitarık**
c-**Çanakkale**
d-**Bering**

Yanıtlar:
151.
sayfada

Şair, yazar ve çevirmen

Kamuran Şipal 90 Yaşında

Mustafa Kemal “Ey millet, iyi biliniz ki, Türkiye Cumhuriyeti şeyhler, dervişler, müritler, mensublar memleketi olamaz. En doğru, en hakiki tarikat, medeniyet tarikatıdır” derken sadece dini yaşam açısını kast etmiyordu.

Mustafa Kemal siyasal, ekonomik, kültürel yaşamda, hayatın her alanında “tarikat-şeyh-mürit-mensub” biçiminde örgütlü yapılara karşı çıkıyordu. Boşuna “özgürlük ve bağımsızlık benim karakterimdir” demedi.

24 Eylül 1926’da Adana’da do-

ğan şair, yazar ve çevirmen olarak yüzden fazla kitaba imza atan, ne şeyh ne mürit ne de mensub olan, Kamuran Şipal 90 yaşında.

Varlık’ta 23 yaşında 1949 Nisanında yayımlanan ilk ve bilinen tek şiiri doğduğu mevsimi anlatıyor: “Yine bıraktığın gibi bu diyar/ Sen sonbahar şiirlerini severdin/ Yine

Behçet Necatigil

İstanbul Üniversitesi Alman Filolojisine girdi. Dostlukları sırdaşlıkları ölene kadar süren sınıf arkadaşı Behçet Necatigil ile tanıştı.

sonbahar/ Gündüzler bulutlu./ Gece-
ler sisli ve serin./ Yine bıraktığın
gibi deniz/ Rengi senin yeşilin.../
Kanat çırpır yine kuşlar uzak illere/
Rüzgâr oynar ağaçlarda/ Yapraklar
dökülür yerlere/ Yine bıraktığın gibi
bu diyar/ Sen sonbahar gecelerini
severdin/ Yine sonbahar”

İlk orta öğrenimini Adana’da okuyan Şipal, Orhan Kemal, Yaşar Kemal... gibi soluğu İstanbul’da

aldı. Ana rahminden çıkış gibiydi aile ve doğduğu toprak rahminden ayrılış. Bütün yapıtlarına nüfuz etti.

Namık Kemal, Tevfik Fikret, Hüseyin Rahmi Gürpınar, Cemil Meriç, Aydın Boysan, Reha Yurdakul, Ali Esin, Halit Kıvanç, Doğan Hızlan, Metin Akpınar ve Metin Erksan’ın okuduğu, adını okulu yaptıran 2. Mahmud’un karısından alan Pertevniyal Lisesi’nden mezun oldu. Küçük bahçesiyle öğrencileri yanında yıkılan Aksaray Postanesini 9 yıl konuk eden bu okulun öğretmenleri de birbirinden değerliydi: Nurullah Ataç, İhsan Kongar, Reşat Ekrem Koçu, Keyise İdalı.

İstanbul Üniversitesi Alman Filolojisine girdi. Dostlukları sırdaşlıkları ölene kadar süren sınıf arkadaşı Behçet Necatigil ile tanıştı. İki yıl asistanlıktan sonra iki yıllığına Almanya gönderildi. Dönüşte okuduğu üniversitede emekli oluncaya kadar sürdürdüğü Almanca okutmanlığına başladı. Çok sayıda öğrenci yetiştirdi. Kaynak kitap sözlük yoktu. Yanında taşıdığı not defterine sözcükleri ve karşılıklarını yazıyordu. Çevirilerinde de bu not defterini sözlük gibi kullandı. Almanya’ya gidiş gelişlerini sürdüren Şipal, Bayan Ingrid ile evlendi.

İlk şiirinden bir yıl sonra Varlık dergisinin 1950 Haziran sayısında “Karpuz Ticareti” adlı ilk öyküsü yayımlandı, Çeşitli dergilerin yazdı. Çevirileri ile Alman edebiyatı, sanatı, psikoloji, psikanalizi ve

kültürü ile Türkçe arasındaki dağları delmeye başladı. Evinde okumalar, tartışmalar, edebiyat sohbetleri sürüp gitti.”

27 yaşında 1953'te “TDK Öykü Ödülü”nü aldı. Necatigil'in şairliği çevirmenliğini, Şipal'in de çevirmenliği yazarlığını şairliğini gölgede bıraktı. Adı Kafka, Freud, Hesse ile anılıp dursa da Adler'den Zweig'a 30 yazar (bir çoğunun bütün yapıtlarını) 142 eseri Türkçeye kazandırdı. Almanca yazan ustaları Türkçeye kazandırma yetinmedi o yılların en etkili iletişim aracı radyo için oyunlar çevirdi.

Seçkin olup kendini toplumdaki soyutlamak yerine kalabalıklar içinde yalnız olmayı, sıradan yaşamayı yeğledi. Yaşamı, özel dünyası ile öne çıkmaktan uzak durdu. Kendi dünyasında üretmek yaşıyor ve ışık saçıyor.

Montaigne: “Kendimize, tümüyle bizim olan, başkalarının girmeyeceği, gerçek özgürlüğümüzü oluşturabileceğimiz tam anlamıyla inzivaya çekilip yalnız kalabileceğimiz küçük bir arka oda ayırmalıyız” ve Umberto Eco: “yalnızlık bir tür özgürlüktür” diyor. Nursel Duruel, “Karıncı Çalıskanlığı, Ermiş Sessizliği” Ümit Sariaslan'ın Yazın'ın yıllıkta bir dil ve düşün dervişini... diye tanımladığı Şipal, çeviri-

lerine önsöz, sunu yazmayarak okur ile çevirdiği yazar arasına girmede. Çevireceği yazarları kendisi seçti. Bir kaç istisna dışında şiir çevirmeye de pek yanaşmadı.

Franklin “İnsan kendi başına koştuğu yarışta da kazanabilir” dediği gibi kendisiyle yarıştı ve kazandı. Sömürüldü ama kimseyi sömürmedi. Çok kırıldı ama kimseyi kırmadı, incitmedi. Yaşamı sırrı yapıtları sırdaşı oldu.

1964'te ikinci öykü kitabı “Elbiseçiler Çarşısı” ile “Sait Faik Hikâ-

27 yaşında 1953'te “TDK Öykü Ödülü”nü aldı. Necatigil'in şairliği çevirmenliğini, Şipal'in de çevirmenliği yazarlığını şairliğini gölgede bıraktı.

ye Ödülü”nü, 24 yıl sonra 1988'de son öykü yapıtı “Köpek İstasyonu” ile “Türkiye Yazarlar Birliği Hikâye Ödülü”nü alan Şipal ilk romanı “Demir Köprü”yü 1999'da yayınladı. 11 yıl sonra da son romanı “Sırrımsın Sırdaşımın”ı. 2011'de iki ödül birden aldı: “Orhan Kemal Roman Ödülü” ve “Tarabya-Yaşam Boyu Çeviri Ödülü”.

Yalın, duru, açık, sade, düz, abartısız, kısa dili ve anlatımı yaşamı gibidir, Şipal'in. Düşünceleri duyguları sömürmeyi, okuru büyülemeyi değil duygu düşünce tahterevallisinde hoş bir yolculuğa çıkarmayı yeğler. Yapıtlarında

mitoloji, masallar, efsaneler, yerli yabancı düşünür, yazarlar, şairlerden dizeler, sözler, kutsal kitaplardan alıntılar, tarihi kişiler, olaylar, yerler, dile düşünceye dolanan, (“Sırrımsın Sırdaşımın” romanına ad olan) türküler... okuru okşar durur. Çukurova ağzı zaman zaman yemeğe katılan baharat gibi kendini hissettirir, rahatsızlık vermez.

Psikiyatriden pedagojiye bir çok alanda uzmanından halka kaynak olan yapıtların çevirmenidir Şipal. Yediden yetmişe herkes anlar çünkü jargonu yoktur.

Bir öyküsünde “Yaşadığı hayatın bir anlamı olmasını isteyen biriydim. Benim yaşadığım hayat anlamsızdı da bunu kendi gözlerimden saklamak için insanlık sevgisi, insanlığa hizmet gibi masallar uydurmuyorum muydum

acaba?” sorusunu soruyor. Yanıtını onun yaşam sırdaşı olan arkadaşı Necatigil önce Nick’ten çevirdiği: “Biz hepimiz tarifsiz yalnızlıklar içindeyiz./ Çünkü derinliğimiz bilinmez başkasınca/ Duyulmaz sesimiz seslensek de bir dostu./ Yalnızız okunmayan mektuplarımızla/ Büyür içerlere doğru benliğimiz” sonra Rilke’den çevirdiği: “Yalnızlık bir yağmura benzer./ Yükselir akşamlara denizlerden,/ Uzak, ıssız ovalardan eser,/ Ağar gider göklere, her zaman göklerde dir/ Ve kentin üstüne göklerden düşer” dizeleriyle veriyor.

Yalnızlık değil onunkisi “özgürlük ve bağımsızlık.”

Nice yıllara Kâmuran Şipal. Nasıl sen bizi yalnız bırakmadın yağmur gibi gökten yağın yapıtlarınla, okurların alkışlıyor seni, her daim tıpkı senin gibi “dimdik ayakta.”•

yasarozturk@butundunya.com.tr

Türklerin Avrupa'ya Vizesiz Seyahat Hakkı Önyargılara Takılmamalı

Son yılların en büyük insanlık trajedisi olarak tarihe geçecek sığınmacı krizi nedeniyle göçmen akınına uğrayan Avrupa Birliği, sorunun çözümü için Türkiye ile işbirliği yapmak zorunda kaldı. Bu amaçla da, Avrupa Birliği ile Türkiye arasında Nisan ayı içinde zirveler yapıldı. Sonuçta taraflar arasında Göçmen Anlaşması imzalandı.

Söz konusu anlaşmada vizesiz seyahat, öne çıkan en önemli madde-

dir. Türkiye'nin Avrupa Birliği macerasını başlatan 1963'teki Ankara Anlaşmasından bu yana yani 53 yıldır Türk vatandaşlarına verilmeyen vizesiz seyahat hakkı, devasa boyutlara ulaşan sığınmacı krizi nedeniyle bir kez daha hatırlandı.

Önce Haziran 2016'da başlayacak denilen vizesiz seyahat, daha sonra Temmuz, ardından Eylül'e ertelendi. Çünkü Avrupa Birliği bir kez daha Türkler söz konusu olunca, yeni koşullar ve

bahaneler üretmeye başladı.

Vizesiz seyahatin Avrupa kamuoyunda yarattığı tepkilere baktığımızda, birçok ülkede, Türklere yönelik önyargıların adeta hortladığını görürüz. Bu önyargıların, “Vizeyi kaldırmak, Türk istilasına yol açar” şeklinde özetleyebileceğimiz korkuya güçlendirmek için kullanıldığını görmek gerçekten üzücü.

Bu yazıda da, günümüz dünyasındaki tüm ilerlemelere ve gelişmelere rağmen bir türlü değişmeyen Türklere yönelik önyargıları ele alacağız. Özellikle de daha önceki yazılarımızda hiç değinmediğimiz tarihsel olaylardan örnekler vereceğiz.

Osmanlı döneminde Türklerin Avrupa’da fethettikleri bölgelerden biri de, bugünkü İtalya’nın, ama o dönemde Napoli Krallığı’na bağlı Otranto kentidir. Otranto, çizme olarak da tanımlanan İtalya’nın en uç noktasında,

gemiden oluşan Osmanlı Donanması, kenti 2 haftalık bir kuşatmanın ardından 11 Ağustos 1480 tarihinde almıştır. Vatikan, fetihten üç gün sonra 14 Ağustos’ta, Gedik Ahmet Paşa’nın, halka Müslüman olmalarını önerdiğini, ancak bu isteğinin kabul edilmemesi üzerine 812 erkeği Şehitler Tepesi olarak da anılan Minerve Tepesine götürerek, burada öldürttüğünü ileri sürmektedir. Olayın bununla bitmediğini savunan Vatikan’a göre, kentteki 12 bin 800 kişi Türkler tarafından öldürülmüştür. Bölgede yaklaşık 14 ay kalan Türkler İtalya’dan ayrıldıktan sonra ise mezarlardan toplanan kemikler, Capella Del Martiri-Şehitler Kilise’nin avlusuna gömülmüştür. Bu olay için her yıl 14 Ağustos’ta Otranto şehitlerini anma törenleri düzenlenmektedir. Oysa o dönemde nüfusu kilise kayıtlarına göre 7 bin 500 olan nüfustan 12 bin 800 ölünün çıkarılması konunun çarpıtıldığını göstermektedir.

İtalya, bilindiği üzere günümüzde Yunanistan ile birlikte en çok kaçak göçmenin olduğu ve gelmeye devam ettiği ülkedir. Avrupa Birliği üyesi olarak Türkiye ile yapılan Göçmen Anlaşması’nda imzası bulunan İtalya’da,

Otranto

Adriyatik Denizi’ne bakan kesimde bulunmaktadır. Gedik Ahmet Paşa’nın komutasındaki yaklaşık 125

Türk vatandaşlarına vizesiz seyahat hakkı verilmesine karşı yürütülen kampanyanın öne çıkan unsuru ise

Vatikan arşivlerindeki bu belgede, “Türklerin bir daha Avrupa topraklarına ayak basmamaları için” ifadesi dikkat çekmektedir.

Otranto olayıdır.

Sardunya Krallığı'nın Otranto olaylarının yıldönümünde, 14 Ağustos 1514 tarihinde yayınladığı bildiriye, isteyenlere, Türklerle denizde ve karada savaşma ruhsatı vereceğini duyuruyordu. Vatikan arşivlerindeki bu belgede, “Türklerin bir daha Avrupa topraklarına ayak basmamaları için” ifadesi dikkat çekmektedir. Söz konusu belgeye daha sonraki bir yazıda ayrıntılı olarak değineceğiz.

Bir örnek de İspanya'dan verelim. Kalabrya Dükü, İspanya Kraliçesi İsabella'ya gönderdiği 13 Kasım 1529 tarihli mektupta, “Türklerin düzenlediği seferlerden büyük zarar görüyoruz. Öylesine güçlenmeliyiz ki, gelecekte bir gün, Türklerin Avrupa'nın denizine (Akdeniz) ve topraklarına bir daha girmemelerini sağlamalıyız” demektedir. Buradan günümüzdeki vizesiz seyahat hakkına bir bağlantı yapmak niyetinde değilim, ancak bu düşüncelerin geçmişten günümüze

farklı şekillerde ortaya çıktığını belirtmekte yarar var.

Papa 5. Puis'in 24 Ağustos 1569 tarihinde, Avrupa'nın dört bir yandan gelen Hıristiyanların, “Bizi Türklerden koru” talebi üzerine düzenlenen ayinde, “Tanrı'ya tüm kiliselerimizde sabahlara kadar, onları bir daha topraklarımıza sokmaması için yalvaralım, dua edelim” sözlerini de günümüze bağlayacak değilim. Yine de unutmayalım ki, Avrupa'da, Katolik ve Protestan kiliselerinin öğretileri, Avrupalıların ortak hafızasında yer etmiştir.

Avrupa kültürünün gelişmesinde önemli yerleri olan ünlü yazar, filozof ve şairlerin de Türklere yönelik

Montesquieu

önyarguları geliştirip, günümüze taşınmasına sağladığı katkıyı unutmamak gerekiyor.

Aydınlanma döneminin önde gelen ismi Fransız Montesquieu, 1700'lü yıllarda, dünyanın, Avrupa'nın yaşadığı tüm sorunların

sorumlusu olarak Türkleri göstermeye başlar.

Montesquieu'dan hemen önce, İtalyan yazar Giovanni Marana'nın, gittiği Paris'te tanıdığı bir Türk üzerinden 1684 yılında kaleme aldığı 'Türk Casus' adlı kitabının içeriği de önyargıları güçlendiren

Giovanni Marana'nın Türk Casus adlı kitabı

bir kaynaktır. Bu kitapta, Türkler, yaşam tarzların ve davranış biçimlerinden başlayarak hemen her alanda kötü olarak gösterilmiştir.

Fransız yazar ve şair Voltaire de, en az bu isimler kadar Avrupalılar üzerinde etkilidir. Voltaire, Türkler hakkındaki düşüncelerini sert ifadelerle dile getirmesiyle de bilinir. Fransız yazarın bu konudaki önemli eserlerinden biri, 1697 yılındaki Zetna Savaşı'nda Osmanlı ordusunu yenen Prens Eugene'e ithaf ettiği 1716 tarihli uzun şiiridir. Türklerin sanat ve kültür anlayışını sorgulayan Voltaire, Zadig adlı romanında da,

yine Türkleri işaret ederek, "Asya'ya gitmeleri gerek" demiştir.

Fransız yazar ve düşünür Jean Paul Sartre da, yukarıda düşüncelerini aktardığım ünlü isimler kadar Avrupa kamuoyu için önemlidir. Ancak Sartre diğerlerine göre daha değişik bir yöntemle, doğrudan değil çağırıştırma yoluyla Türklere yönelik önyargıları güçlendiren ifadeler kaleme almıştır.

Jean Paul Sartre, söz konusu olumsuz ifadelerle, İstanbul'daki yaşamı anlattığı "Özgürlük Yolları" adlı eserinde yer vermiştir.

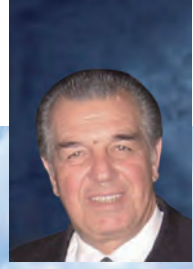
Kısacası 1500'lü yıllarda Papa 5. Puis'ten 1600 yıllardaki İtalyan Giovanni Marana'ya, 1700 yıllardaki Fransız Montesquieu ve Volta-

ire'den 1960'lı yıllardaki Fransız Jean Paul Sartre kadar kamuoyunu etkileme gücü yüksek isimler Avrupa insanına Türkler hakkında yanlış bilgiler aktarmıştır.

Türlere vizesiz seyahat hakkının gündeme geldiği bugünlerde, Avrupa ülkelerinde yapılan tartışmalara bakıldığında önyargıların bir kez daha etkili olduğu görülecektir.

Bir başka yazıda, günümüzdeki bazı Batılı yazar, düşünür ve siyasetçilerin Türkler hakkındaki sözlerinden örnekler vererek, önyargıları anlatmaya çalışacağız.

gurbuzevren@butundunya.com.tr

Saanen Keçi Dedikleri

Dünyanın doğruları, bizde siyasetçinin doğrularıyla çakışıyor. Örneğin dünya, keçinin ormanlara zarar verdiğini kabul ederken, bizimkilerin bazıları aksini savunabiliyor.

Bir tarihte Orman Bakanı Osman Pepe, keçilere neredeyse harp ilan ediyor, bir tanesinin bile yeşil alanlarımızda bulunmaması gerektiğini savunuyordu. Hatta onun döneminde seminerler, açık oturumlar filan yapıyor, keçilerin ormanlardan çıkarılmasının, köylüye başka

bir gelir kapısı sağlamanın yolları araştırılıyordu.

Sonra Veysel Eroğlu Bakan oldu. Keçinin kaybolan itibarı, aniden geri geldi desem yeridir. Meğer keçi ormana ne kadar da yararlı bir hayvanmış. Ağaçların filizlerini yediği için dışkısıyla tohumlanmış

her yeri. Yani keçi kolaylaştırmış üretimi...

Bu görüşü bazı bilim adamlarımız da doğruluyor. Düne kadar sesini çıkarmayan bazı profesörlerimiz, bugün siyasetçinin arkasına takılarak keçinin avukatı kesildi. Onlara kalsa, tüm ormanlarımız serbest bölge ilan edilecek. Orman artışını keçi artışına bağlayanları bile var.

Oysa dünya keçinin insanlar için faydalı ama, ormanlar için zararlı olduğunu düşünüyor. Bu yüzden keçiyi ormana yaklaştırmamanın formülünü bile bulmuş. Mesela Avusturya gibi batı ülkeleri,

onları ormanlarda serbest bırakarak değil, etrafı çevrili alanlarda besleyerek yetiştiriyorlar. Diyelim İtalya, bin dönümlük ağaçlı araziye bırakıyor keçileri. Onlar orada beslenirken, hemen yanındaki bin dönümü ağaçlandırıyor. Keçi beslendiği alanı kurutunca, onları bu yeni alana geçiriyorlar. Ama arkasından hemen, keçinin çıktığı alana dikiyorlar fidanları. Böylece hem keçiyi besliyorlar, hem de bu yolla ormanlarını koruyorlar.

Keçi aslında çok faydalı bir hayvan. Etiyle ve özellikle sütüyle insanları besliyor. Keçi sütü çok kıymetli ve üstelik anne sütüne de eşit değerde. Bu yüzden koyun ve inek sütünden daha pahalı. Sağlığının kıymetini bilen insanlar, bugün daha fazla para ödeyerek keçi peyniri yiyorlar. Doktorlar da yaşlılar için bunu öneriyorlar. Daha lezzetli ve daha az yağlı çünkü...

Şimdi dünya keçi neslini ıslah ederek, üretimini iyice artırdı. Avrupa'lılar "Saanen" cinsi bir beyaz keçi yetiştirdiler ki, süt verimi diğerlerine

nazarın tam 7 misli fazla. Örneğin Almanya, Hollanda filan, bu cinsi üretmeye 110 yıl önce başlamışlar. Bir asırdan fazla olmuş yani. Fransa sahip olduğu 1,5 milyon keçinin neredeyse tamamını ıslah ederek, "Saanen" cinsine çevirmiş. Bu cins açıkta değil, kapalı yerlerde yetiştiriyor. Dolaşmadığı için de daha

köylünün elindeki keçiyi koyunla değiştireyor.

Artık herkes böyle yapmaya başladı. Al koyunu ver keçiyi modeli, -bugün artık bütün dünyada uygulanmaya başladı.

Peki, keçinin neslini kurutmak mı istiyorlar? Elbetteki hayır, keçi üretimine devam ediyorlar ama,

fazla süt veriyor. Eti de çok lezzetli. Örnek vermek gerekirse, bu cinsin kârı büyükbaş hayvancılıktan 4-5 misli fazla...

Şimdi biz de "Saanen" üretmeye başladık. Devlet henüz farkında değil ama, özel sektör iyice soyunmaya başladı bu işe. Yeni yeni çiftlikler kuruluyor artık. Kimi yurtdışından damızlık getiriyor, kimi de Saanen tekelerle yerli ırkı melezliyor. Bizim yerli ırk yılda 100 litre verirken, melezlendikten sonra 700-800 litreye çıkıyor. Hatta içlerinde 900 litre verenleri bile var.

Ege bölgesi üretimde başı çekiyor. Seferihisar neredeyse merkez haline gelmiş. Keçi sütü işleyen mandıraların sayısı hızla artıyor. Bu da pazarlama sorununu ortadan kaldırmış. Şu anda ithal yada ıslah edilmiş bir Saanen keçisinin fiyatı 1500 lira civarında. Öyle ucuz değil yani. Ama yılın her günü süt verdiği için, parasını çabuk çıkarıyor. İyi beslerseniz, parasını bir yılda geri alabiliyorsunuz. Ancak öyle her beyaz keçi Saanen değil. Uzmanıyla iş yapmak lazım. Yoksa bunda da aldanırsınız.

100 keçilik bir sürü 140-150 bin liraya mal oluyor. İki yıl sonra da, kâr etmeye başlıyorsunuz. İyi bir yatırım ve iyi para doğrusu. Devlet yardım ederse, kredi filan verirse-Saanen üretimini desteklerse, hem orman köylüsü para kazanır ve hem de ormanlarımız korunmuş olur.

Tarım Bakanlığı bu konunun üzerinde ciddiyletlenmelidir. Gerekiirse ıslah çiftlikleri kurmalı

Bir Saanen keçi yerli ırkla melezlendikten sonra yılda 700-800 litre süt verebiliyor

ve köylüye uzun vadeli ve ucuz fiyatlarla yavru keçi dağıtmalıdır. Eskiden Devlet Üretim Çiftlikleri vardı. Bu çiftlikler çok da güzel çalışır ve köylüye damızlık hayvan ve tohumluk yetiştirirdi. Şimdi bunlar da satıldı. Her güzel ve kârlı girişim gibi, devlet bunları da elden çıkardı. Bari şimdi yatırımcıya destek olsa. Bakanlık özel bir plan hazırlasa, yatırımcıya ve köylüye teşvik edici imkânlar tanısa ve kredileri de ihtiyaç sahiplerine dağıtsa, çok hayırlı ve iyi bir iş yapar.

Avrupa'nın çoktandır yaptığını, şimdi biz de yapmalıyız. Çok geciktik ama, zararın neresinden dönülse kârdır. Böylece bir taşla birkaç kuş vurabiliriz.

Özetle hem keçi ırkını ıslah edebilir, hem köylünün ekmeğini arttırabilir, hem işsizliği azaltabilir ve hem de ormanlarımızı koruyabiliriz... •

İktidar söyleminde samimiyse ve (durmak yok-yola devam) diyorsa eğer, kervanını böylesine hayırlı işlere sürmelidir. •

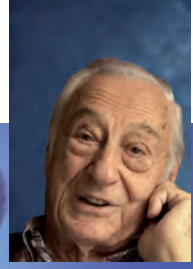
canpulak@butundunya.com.tr

Sen yoksun.
Ve ben, bir Şey yaramayı boşu boşuna bekleyen boş posta kutusu
gibi tozlanıp duruyorum burada.

Şimdi: Üzünç.
Şimdi, geçmiş gitmiş bir trenin hiç de uzaklaşmak istemeyen
o doyulmaz kokusu güzel güzel girmiş olsun aramıza.
Evet ama, niçin bir tren?..
Akasya ile tren kokusuna benziyor çünkü yoksunluk.
Kalmış akasya.
Gitmiş tren kokusu...

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

CANSIZ YAYIN OLUR MU!

Şimdi sizi başka bir tarafa götüreceğim. Bildiğiniz bir olaya. Görürsünüz... Günümüz TV'lerinde bolca kullanılan bir "uyarı" mı desem, "reklam" diye mi ifade etsem, yoksa "meraklısı için" diye mi yazsam?

Sık sık görüyoruz hepimiz. Ekranın bir köşesinde. Genellikle üst sol köşede. Çoğu kez bu yazıyla yetinmeyip sunucunun sık sık söylediği bir sözcük bu.

Çok mu merak

ettiniz? O kadar müthiş bir şey değil canım. "Canlı... "Canlı yayın..." Yayının "canlı" olduğu, yazılı, sözlü, ilanlı, reklamı olarak izleyeceği duyuruluyor ya. Hani kulağının dibinde davul çalar gibi. Bazen de uzun bir açıklama: "Biz en büyük

TV kanalıyız. Bu olayı size anında, canlı canlı, kanlı canlı, hem de heyecanlı veriyoruz" diye.

İşte TRT-TV'nin yayına geçtiği ilk yıllarda biz ilk TV'ciler

hiç böyle yapmazdık. Daha doğrusu yapamazdık. Çünkü o zaman ekrana getirdiğimiz her şey, ama her şey “canlı” idi. Bir tek sinema filmleri, bir de dışarıdan satın alınan diziler cansız gelirdi ekrana. Başka türlü olamazdı zaten. İbrahim Tatlıses’in sözündeki gibi, “Urfa’da Oxford vardı da biz mi gitmedik?” hesabı. Biz ilk TV’cilerin elinde programı banda alıp daha sonra seyirciye iletecek aygıt vardı da biz mi kullanmadık?

İlk yılların TV yayınlarında sunduğum birçok programı hiç seyredemedim. Benim gibi birçok sunucu arkadaşım, birçok birçok sanatçı arkadaşım sundukları yahut oynadıkları veya katıldıkları programları izleyemediler. Ancak video ile programların kaydedilmesi başladıktan sonra ekrandaki “ben”i görebildim. Program bittikten sonra eve gelip videoda ilk kez kendimi seyrettiğimde neler hissettiğimi inanın, şu anda bile anlatamam. Çünkü aynı heyecanı duyarım.

Bu arada bir özelliğimi önemle

Bir tek sinema filmleri, bir de dışarıdan satın alınan diziler cansız gelirdi ekrana. Başka türlü olamazdı zaten.

belirtmem gerek: Hayatta çok şey bildiğimi iddia etmem. Ammaaaaa bir “bildiğim” vardır ki, işte bakın onu bilirim diye bar bar bağırabilirim. Hayatta en iyi bildiğim şey “haddimi bilmek”tir. Özellikle teknik konularda hiç bilgiçlik taslamam. Bazı sunucu arkadaşlar teknik sorumlu ve yetkiliye teknik akıl vermeye kalkar. Ben onlardan değilimdir. Hatta montaja (kurguya) katıldığımda sadece akışla veya program metni ile ya da benim konuşmalarım ile ilgili noktalarda fikir veririm, ama teknik noktalarda “Şunu yapın, bunu yapın!” bilgiçliğine girişmem. Hele hele

elimi uzatıp da teknik sorumlu ve yetkiliden önce sesi kısma ya da yahu bandı ileri-geri almaya kalkışmam. Belki teknik bölümde çalışan arkadaşlarla 40 yıllık dostluğumun böylesine candan oluşunda bu özelliğimin de rolü vardır.

İşte öylesi dostlarımdan biri Atalay

Akçalı'dır. TRT'ye tam deyimiyle çekirdekten girmiş, o merdivenleri başarıyla çıkmış, İstanbul TV Müdürlüğü'ne kadar yükselmiştir. TV tarihimizde ikinci kanalın açılması onun dönemine rastlamış, TV-2'nin açılmasında ve de gelişmesinde büyük katkıları olmuştur. Sunucusu olduğum, yapımında da görev üstlendiğim kaliteli bir çok TV-2 programında Akçalı ile iyi bir işbirliği yaptığımızı daima mutlulukla anımsarım. Şimdi size Atalay Akçalı'nın ağzından TV'mizin ilk günlerine ait bir anı:

“Sadece Ankara'ya yayın yaptığımız günlerdeyiz. Ankara Televizyonu dediğimizde Başkent'in Mithatpaşa Caddesi'ndeki bir bodrum katı... Yayında teknik sorumlu olarak görevliyim. Kamera kontrol odası adı verilen bölümde, masada otururken telefon çaldı, açtım. Müracattan arıyorlar. Bir teknisyen arkadaşın misafiri gelmiş. Telefonu kapadım ve istenen arkadaşını bulup durumu bildirdim. Misafirini almaya gitti. Sonra yerimden kalktım. Teknik bölümleri dolaşırken rejî odasına uğradım. Aynı anda etrafta bir telaş, hatta panik başladı. Ne oluyor demeye kalmadı TV yayınının kesildiğini gördük. Neyse, kesinti 10-15 saniye kadar sürdü. Yayın yeniden başladı. Sorumlu olarak hemen koşup ne olduğunu araştırmaya koyuldum. Kamera kontrol odasına girdiğimde az önce müracattan çağrılan teknisyen arkadaşın misafir

hanımla oturduğunu gördüm. Ancak yayın arızası sıkıntısından eser yoktu onlarda. Aksine, kahkahadan kırılıyorlardı. Benim içeri girmemle birlikte hepsi şaşırıldı. Gülmeyi kestiler. İçinlerinden birine gelmesini işaret ederek dışarı çıktım. Çağır-dığım arkadaş geldi, ne olduğunu sordum. Önce biraz kekeleydi, sonra anlatmaya başladı. Meğer teknisyen arkadaşımız, misafiri olan hanıma hava atmak istemiş, kendisinin çok önemli bir görevde bulunduğunu, yayını istediği anda durdurabilece-

*Biz ilk TV'cilerin
elinde programı
banda alıp daha
sonra seyirciye
iletecek aygıt
vardı da biz mi
kullanmadık?*

ğini söylemiş. Sonra da bunu ispat etmeye kalkıp linke giden kablunun fişini çekmiş. Birkaç saniye sonra da fişi yerine takarak yayını yeniden başlatmış. 'Ben ne mühim adamım' gibilerinden... Düşünebiliyor musunuz böyle bir hafifliği?

Ne var ki, TV'nin ilk günleriydi. Olay pek büyütülmedi, bir uyarı cezası ile yetinildi.”

Anılar su gibi akıp gidiyor. İlk yıllarda TRT-TV'ye her nasılsa atanmış bir yetkili. Kim olduğu önemli değil artık. Olayın ilginçli-

ği daha önemli. Torpilini bulmuş, gelmiş, “yetkili” masasına kurulmuş. Bu arada bir talimat geliyor yukarılardan. “TRT’de israfın önlenmesi” ile ilgili. Fuzuli masraf yapılmasını, gibilerden. Bizim TV’cilikle uzaktan yakından ilgisi olmayan, tesadüflerin savurup TRT-TV’de önemli bir koltuğa oturduğu bu kişi de hemen kolları sıvıyor ve o gün mesai bitiminde gitmiyor, yayın saatini bekliyor. Akşam oluyor, yayın başlıyor. Bizim önemli yetkili de hemen dalıyor stüdyoya ve reji odasına. Rejide, teknik aygıtlarla donanımlı masanın başında bir genç kız. Düğmelere basıyor, bir şeyler yapıyor. Genç hanıma ne iş yaptı-

Cenk Koray

Halil Darvaş

ğın soruyor bizimki. Kız “Resim seçiciyim, efendim” deyince... Bizimki şöyle bir kasılıyor, müdür-lüğünü kanıtlar bir pozda “Kızım” diye başlıyor söze, “Bilmiyor musun? Ülkemiz, ulusumuz sıkıntılı günler yaşıyor. Gereksiz masraflar yer yok. Gecenin bu saatinde gelip resimlerini seçtiğin için tabiki fazla mesai alıyorsun. Olur mu öyle şey? Madem resim seçicisin, gündüzleri mesai saatinde gel seç resimlerini.

Gündüz gözüyle ayırırın yayına girecek resimleri. Haydi bakayım, doğruu eve!”

Tabii ertesi gün uygun biri, uygun bir zamanda o torpilli yetkiliye “Resim Seçici”nin yayın sırasında kameralardan gelen görüntülerden hangisinin o anda yayına verileceğine karar verdiğini, görevinin bu olduğunu, işini ancak yayın sırasında yani geceleri yapabileceğini anlatıyor. Tabii o günlerden beri de TV’ciler yıllardır birbirlerine bu komik anıyı anlatıyor da anlatıyor.

Daha önce de belirttiğim gibi ilk yıllarda yayınların tamamına yakını “canlı”ydı. Canlı yayında, en

tehlikeli olaydır bir TV’ci için. İster kamera karşısında olsun, ister kamera gerisinde. Çok canlı yayın yapmış biri olarak bu heyecanı, bu korkuyu çok yaşamışım.

Saygıyla andığım dünya tatlısı Cenk Koray da canlı yayınların deneyimli ismiydi. 1973 yılında, Ankara’da bir canlı yayında sunucu Cenk Koray’dır. Programın konuğu da unutulmaz keman ustası Darvaş. Cenk, akış planı gereği sırası gelince Darvaş’tan Çıgan melodileri ile programı renklendirmesini ister. Darvaş da hemen kemanını boy-nuna dayar, keman yayını kemanın tellerine dokundurmak için hazır

bekler. Çünkü play-back yapacaktır. Yani? Bugün pek bolca izlediğimiz gibi... Herkesin artık gayet iyi bildiği gibi... Yanisi: ağzını oynatıp şarkı söyler gibi yapar ya şarkıcı. İÇerden verilen müzikte izliyeceye gider. Seyirci de şarkıcı sahiden şarkı söylüyor sanarak dinler. İşte o hikâye o zamanlar yeni. Pek bilen yok. Darvaş usta da yayı kemanın üstünde bekliyor. Ama ne bir ses ne bir nefes. Stüdyo şefi soğuk terler döküyor. Ekranları başındaki izleyiciler da şaşkın. Çünkü Darvaş hiç kıpırdamıyor ama

seyirciler nefis Çıgan melodileri dinliyor. Koray bir aksilik olduğunun farkında. Durumu kurtarmak için konuşuyor, espiriler yapıyor. Meğer rejide görevli arkadaşı Çıgan melodilerinin bandını koymuş, düğmeye basmış. Böylece müzik yayına gidiyor. Ancak görevli minnacık bir unutkanlıkla stüdyoya giden sesi açmayı unutmuş. Oradakiler, başta Darvaş, olaydan habersiz müziğin başlamasını bekliyor. Bu vesile ile iki büyük ismi Cenk Koray ve Darvaş ustayı da saygıyla anmış olduk.

Müzik konusunda ekrana yansıyan bir büyük hata ise dönemin iki ünlü sanatçısının başına gelmişti. Üstelik iki sanatçının hiç haberi ve kusuru olmadan. Bir Ramazan Özel Eğlence Programı.

Türk Sanat Müziği'nin iki değerli sesi, Perihan Sözen ve Berrin Özer var programda. Sunucu anonsunu yapıyor. Ey Güzel İstanbul şarkısını söyleyecek. Kim mi? Perihan Sözen. Adı ayrıca ekranın altında da yazılıyor. Ve ekranda aniden Berrin

Perihan Sözen

Berrin Özer

Özer görünüyor. Görüntüsünün altında "Perihan Sözen" yazısıyla. Ey Güzel İstanbul'u söylüyor. Durumu fark edenler hemen yönetmeni uyarıyor. Yönetmenin yanıtı olay kadar komik, "Vallahi ben de şaşım. Nasıl olmuş bu hata? Daha büyük sorumluya koşuyorlar. Onun yanıtı daha da ilginç, "Aaaa! Ne var? Hata mı olmuş? Birini bulup da soralım."

Sonunda iş anlaşılıyor. "Sonunda" dediysem, o şarkı, hatta program bittikten sonra anlaşılıyor hatanın nereden doğduğu: Meğer iki sanatçı da aynı programa katılmış, ama değişik zamanlarda gelip şarkılarını söylemişler. Montaj yapılırken, sanatçıları iyi tanımayan bir görevli ikisini birbirine karıştırmış...•

halitkivancbutundunya.com.tr

Türk Dili

Orhan Velidedeoğlu

Asalak Sözcükler

(Dil talaşı – Pârsengler)

②

(Geçen sayıdan devam)

M- ... muştum: Ben o günlerde daha çocukmuştum. (çocukmuşum, çocuktum).

N- Nan, nen... Babasıy-nan / Bankadaki parasıy-nan / kendi gücüy-nen/ başkasının desteği-y-nen... Onu gıptay-nan izliyoruz...

“Bildiğim kadarıy-nan.. sen kitap, defter vesairey-nen ilgilenmezsin”

Ne alaka?.. (Ne ilgisi

var?..)

“Sen gelinceyene kadar yedik bitti.”

Nasıl anlatsam.. Nerden başlasam...

Ne diyordum, yani şey...

Netekim (Kenan Evren’in ünlü pârsengi)

Niyekine?.. (niye... ne için... ne amaçla...)

O-Oldu: “Evet, hay hay, olur, peki, öyle olsun, nasıl

isterseniz” anlamlarında onaylama sözü. **Oldu mu?** (Tamam mı?...).

Oha falan oldum (!?), (İrkilmek, şaşırarak, korkmak...)

Okey... peki, doğru, tamam, uygun...

Olarak-tan... (Bundan ayrı olarak...)

Olay: “Olan, geçen, ilgi çeken eylem” anlamlarındaki bu sözcük bugünkü gençlerin ağzında konu, sorun, iş, durum, olgu sözcüklerinin yerine kullanılmaktadır:

“İçki **olayı** ile aram iyi değil, peynir olayına ise henüz giremiyoruz.”, “Lens, gözlükten daha sağlıklı; ayrıca, **lens olayı** gençleri mutlu ediyor.”

Ondan sonra... Ondan sonracağıma... Ondan sonra efendicâzım...

Ö-Önce şunu söylemek istiyorum, çok heyecanlıyım!..

Öptüm..., öpüldünüz... Örneğin-mesela...?

P-Panik yapmak (Korkmak), **panik olmak** (Korkuya kapılmak)

S-Sadecene... Sinir oldum...

Sinir oluyorum...
Süper... Süpper... Süper bir olay... Süpersin valla...

S-Şey... şey yani... Şekerim, şekerçüüm... Şimdicâzıma...

Şimdi, önce şunu söylemek zorundayım...

Şimdiçek... Şimdik... (hemen şimdi...)

Şok oldum... (Şoke oldum: Ani ve aşırı şaşkınlığa uğramak)

Şöyle diyebilirim... **Şöyle** söyleyeyim... **Şöyle** söylemek istiyorum...

(Konuşmaya bu sözlerle başlayanlar; konuya girerken kendilerine zaman kazandırmak için bu sözü kullanırlar..)

“Şöyle ifade edeyim”: [Dilde özleşmenin temel taşlarından Nurullah Ataç (1898 – 1957), “ ‘İfade’ sözü, ancak karakol ya da savcılık soruşturmalarında kullanılır; başka kullanım yeri yoktur” derdi.]

T-Tamam / tamam mı”

“Bir daha bu biblolara elini sürme, **tamam mı!**..” .

Ayriye-**ten**, (ayrıca), ariye-ten (eğreti olarak)

Durarak- **tan**... Koşarak-**tan**...
Gelerek-**ten**... Giderek-**ten**...

Tabiki de... Tabikine...

U-Umur: Arkalarında müşteri kuyruk olmuş, bayanların umuru değil. (...umurunda değil.)

Umut: Umutluymuştum...

Uyuz oldum ya!..

Ü-Üzgünüm!.. (özür) Hata yaptığı için mi üzgün, üzgün olduğu için mi hata yapmış?..

V-Valla mı?.. (“Vallahi mi?”, ‘yemin eder misin’ anlamında)
Varmıştı... [Eskiden burda bir ağaç varmıştı... (vardı.)]

Vazcaymak: Televizyonda program sunucusu bayan: “Hani gidecektin, **vaz mı caydın**” diye soruyor.

Caymak: Yapmakta olduğu işini, kararını, niyetini sürdürmekten vazgeçmek. ‘Vaz-caymak’ nasıl oluyor?..

[Salah Birsal üstadımız bazı sözcükler için ‘**cıvık laf**’ derdi. Duysaydı, buna da ‘**vıcık laf**’ mı derdi?..]

Y-Ya-Yani... TRT’de Türkçe ile ilgili programa katılan

gençlerin hemen hepsi söze ‘Ya’ ile başlıyorlar: **Ya**, şöyleydi... **Ya**, böyleydi...

Reklamda, “ürünü beğendiniz mi” sorusuna genç bayanın yanıtı:

“**Ya**, çok güzel **yani**...” ... **yaptı** (‘dedi’ yerine). (“**Hadi**, **hadi** söyle” yaptılar; ama söylemedim.), (“**Ben** de sizinle geleceğim” yaptı, ama gelmedi.)

Yapma yaaa!.. Yamuk yapma!.. Yeterkine...

Z-Bir politikacının konuşmasından:

“**Şimdi**, **zannediyorum**, sorulara cevap vereceğim. Yalnız, fakat, şey, yani aslında, tabii bir de buna, meşru yoldan vergiden kaçırma derler buna...” (!)

“**Bir kişi ki, eyleye teksir-i lâf /**

Bil anı kim sözleridir hep hilâf

“**Bir kişi ki, cehlını fark değil/ Ülfeti ünsiyete layık değil.**”

(Reisülküttap Hüseyin
Hüsnü Paşa. 1856-1926)

“**Der sana Nedîmâ, bunu tekrâr -be- tekrâr, Bîgâne ile etme sakın azm-i çemenzâr:**”

Nedim (1681-1730)

“**Çok bilenler konuşmaz, çok konuşanlar bilmez**”

(Lao-tse- MÖ 145- 86)

“**Çok konuşan cahilden sakın / Bilgin gibi, bir söyle; düzgün söyle. Sa’ di (1184-1282)**

Sonuç: Kimi söylerken şaşar; kimi desteksiz atar;

Kimi pişmiş aşa su, kimi de lezzet katar... •

orhanvelidedeoglu@butundunya.com.tr

ÖFKELENİNCE NEDEN BAĞIRIRIZ ?

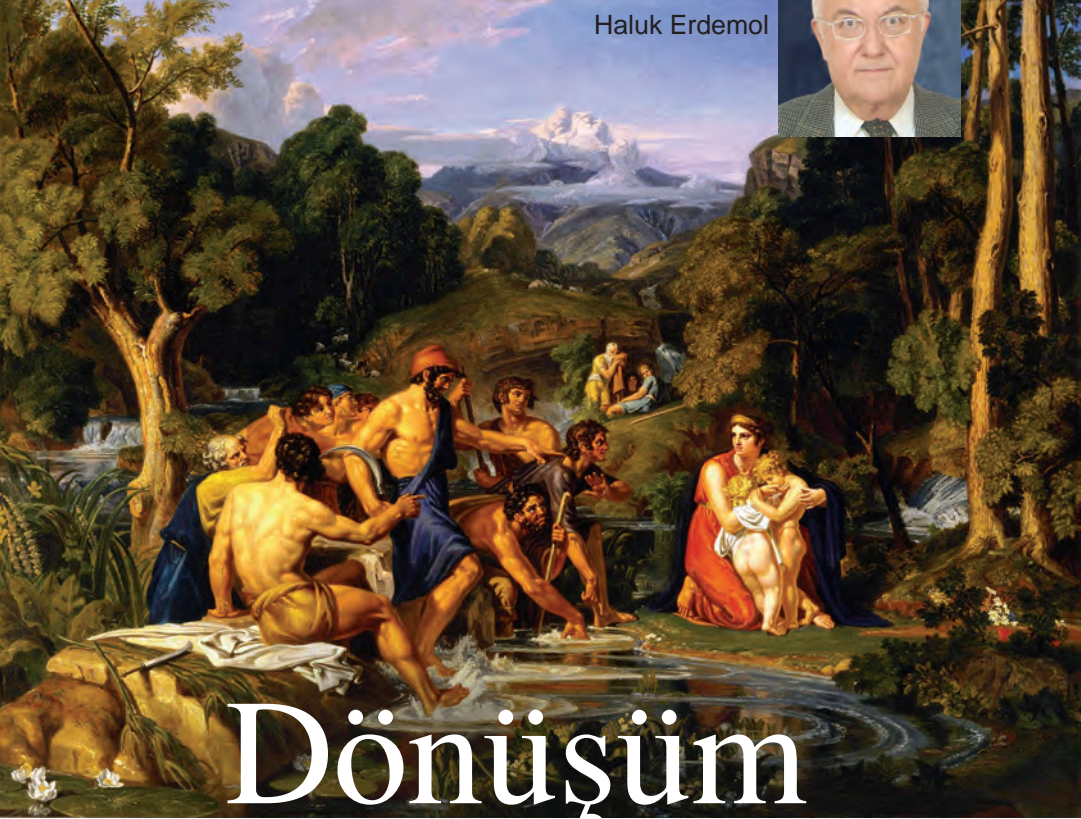
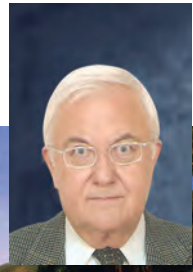
Hintli bir ermiş öğrencileri ile gezinirken birbirlerine öfke içinde bağırarak bir aile görmüş. Öğrencilerine dönüp “Öfkelendiğimiz kişiye söylemek istediklerimizi daha alçak bir ses tonu ile de aktarabilecekken niye bağırırız?” diye sormuş.

Öğrencilerden ses çıkmayınca anlatmaya başlamış:

“İki insan birbirine öfkelendiği zaman, kalpleri birbirinden uzaklaşır. Bu nedenle kalplerine seslerini duyurabilmek için bağırarak zorunda kalırlar. Ne kadar çok öfkelenirlerse, arada açılan mesafeyi kapatabilmek için o kadar çok bağırma-ları gerekir.

Peki, iki insan birbirini sevdiğinde ne olur? Birbirlerine bağırarak yerine sakince konuşurlar, çünkü kalpleri birbirine yakındır, arada mesafe ya yoktur ya da çok azdır. İşte birbirini gerçek anlamda seven iki insanın yakınlığı böyle bir şeydir. Bu nedenle tartıştığınız zaman aranızda mesafe koyacak sözcüklerden uzak durun. Aksi takdirde mesafenin arttığı öyle bir gün gelir ki, geriye dönüp birbirinize yakınlaşacak yolu bulamayabilirsiniz.”

Dönüşüm Mitleri ②

Latona ve Köylüler-
Joshua Cristall
(1768-1847)

Ovidius'un dönüşüm öykülerinden yaptığımız seçkiyi sürdürüyoruz.

Callisto

Ovidius Arkadya prensesi Callisto'nun dönüşüm öyküsüne Phaeton'un öyküsünün (Bkz: BD 2015/4) sonundan yaptığı bir geçişle başlıyor. Bu nedenle yeni öykünün başında Jupiter'i (Zeus) Phaeton'un Olympos'ta ve yeryüzünde bıraktığı

hasarları görmek ve onarmak için dolaşırken buluyoruz.

Bu hasar saptama ve giderme çalışmaları sırasında Zeus çok sevdiği Arkadya bölgesine öncelik vermiş, çoraklaşan yerleri çimlendirmiş, kuruyan ve akılmaktan korkar olan akarsuların tekrar akmalarını sağlamıştı. İşini bitirip yöreden ayrılmak üzereydi ki sık bir koruluğun serin

Jupiter ve Callisto - Rubens (1577-1640)
gölgesinde dinlenmekte olan güzel Callisto'yu gördü. Callisto Diana'ya (Artemis) eşlik eden ve onun gibi bekâret yemini etmiş kızlar grubunun bir üyesiydi. Zeus ona yaklaşmak için bildik oyununu oynadı: Dönüşüm. Dönüşümünü genç kızı en ufak kuşkuya bile düşürmeyecek biçimde yaptı. Callisto yanına yaklaşmakta olan kişiyi görür görmez

ayağa fırladı ve onun Artemis olduğunu görünce diz çöktü karşısında. Selamlar ve hatır sormalarla başlayan kadınca konuşmalar az sonra erkeksi mırıltılara döndüğünde Callisto bütün gücüyle direndi, ama o gün ağaçlar gücününün zayıfa üstünlük sağladığına bir kez daha tanık oldular.

Callisto Artemis'in av partilerine katılmayı ve ona eşlik etmeyi sürdürürken suçluluk duygusu altında eziliyor, Artemis'i her gördüğünde yüzü kızarak bakışlarını kaçırıyordu. Aylar geçip de karnının yuvarlaklığı belirmeye başladığında farkına varılmaktan ve bunun sonucundan, yani Artemis'in hışmından korkmaya başlamıştı.

Artemis Callisto'nin hallerinden mi kuşkulandı, yoksa tanrısal sezgilerine mi güvendi bilinmez, bir gün av dönüşü bir derenin kenarında mola verdi. "Hepimiz yorulduk," dedi çevresindeki kızlara. "Şu berrak suda bedenlerimizi serinletelim; çevrede yabancı göz yok, soyunun, yıkanalım." Sıcaktan bunalmış olan kızlar birbirleriyle yarış edercesine tüniklerini çıkarıp suya atarken en sona kalan Callisto yavaştan

Diana Callisto'yu kovuyor
Sebastiano Ricci (1659-1734)

alıyordu, ama üzerinden sıyrılan tünik ayıbını açığa çıkarınca çılgınlıklar kapladı ortalığı. Artemis işaret parmağını Callisto'ya doğrultarak "Yeminini bozduñ," diye bağırdı, "artık aramızda yerin yok; hemen git buradan."

Artemis'in ve arkadaşlarının aşayıcı bakışları arasında tenhalarla kaçan Callisto'nun, Zeus'un kızından gördüğü bu tepki Zeus'un kıskanç eşi Hera'nın gazabı yanında hiç kalacaktır. Hera olan biteni görmüş ve vereceği cezayı Callisto'nun doğumundan sonraya bırakmıştı. Callisto Arkas ismini verdiği erkek çocuğu doğurduktan sonra Hera onu bir ayıya dönüştürdü. Uzayan çeneleri arasından çıkan merhamet dilekleri hırıltılara dönüşürken Callisto'nun ormana sığınmaktan ve Zeus'un kayıtsızlığına lanet okuyarak yaşamını sürdürmekten başka çaresi kalmamıştı.

Yıllar sonra elinde mızrağıyla ormanda dolaşan bir delikanlı bir ayıyla karşılaştı. Ayı durmuş, dikkatle kendisine bakıyor, saldırmıyordu. Onları anne-oğul değil, avcı ve av olarak karşı karşıya getiren yazgı değil, Hera idi. Ayı daha dikkatle bakmak ister gibi yaklaştığında Arcas mızrağını kaldırdı; tam fırlatmak üzereyken Zeus geldi ve güçlü kollarıyla göğre savurdu

onları. Arcas ve Callisto birbirlerine bakan takımyıldızları oldular: Büyük Ayı ve Küçük Ayı.

Leto ve Kurbağalar

Leto'nun (Antik Roma'da Latoña) öyküsünde Zeus'un, eşi Hera'yı öfke ve öç duygularına boğan sadakatsizliklerinden birine daha tanık oluyoruz. Fakat bu kez, bizzat Zeus ile Hera arasında evlilikle sonuç-

Latona Havuzu, Versay Sarayı.

Yapılış tarihi: 1667-1689

lanan kardeşlik ilişkisinde olduğu gibi mitolojide akrabalar arasında sıkça görülen bir ilişki söz konusu. Çünkü Zeus'un ilişkiye girdiği Leto onun kuzeniydi. Her ikisi de Toprak Ana Gaia ile Gök Baba Uranos'un çocukları olan Titan kardeşlerin çocuklarıydı.

Zeus'dan hamile kalınca Leto'nun Hera'nın hismine uğraması kaçınılmazdı. Gerçi Leto da Hera gibi bir tanrıçaydı, üstelik Zeus gibi o da Hera'nın kuzeniydi. Aralarındaki farkı belirleyen Hera'nın baştanrıçalık unvanıydı. Leto Hera'nın

Niobe'nin çocuklarının öldürülmesi
Johann König (1586-1642)

tacizlerinden köşe bucak kaçarak doğum yapacak bir yer aradı. Gittiği her yerde Hera'nın güdümlüyle yerliler kovdu onu. Sonunda kendisine kucak açan Delos adasına sığındı ve orada, zeytin ağaçlarının arasında doğurdu ikizleri Apollo ile Artemis'i. Hera'nın hışımı hâlâ peşindeydi. Anadolu topraklarına geçti. Likya'da (Fethiye-Kaş yöresi) dolaşırken küçük bir gölden su içmek istedi. Fakat köylülerin yabancı düşmanlığıyla karşılaştı. Belki de Hera'nın istemiydi bu. Leto yumuşak başlı bir kadındı. "Doğanın nimetleri herkese aittir," dedi köylülere. "Günlerdir yollardayım, içim yandı; bana acımıyorsanız bari kucağımdaki bebeklere acıyın." Köylüler sözlerine kulak vermedikleri gibi inadına elleri ve ayaklarıyla suları karıştırıp bulandırdılar. Leto daha fazla dayanamadı. Öfkesi

suzuzluğuna baskın çıktı ve köylülere "Bana çamurlu suyu layık gördünüz, o zaman siz de bundan böyle bu sularda yaşayın," diye haykırdı. Az sonra göl kıyısındaki sazlıklar o zamana dek hiç duyulmayan seslerle doldu. Kurbağa vıraklamalarıydı bunlar.

Köylüler kurbağalara dönüşmüştü.

Ovidius bu dönüşüm öyküsünde Hera'nın Leto'ya çektiği üzüntüleri anlatmaya son veriyor. Artemis ve Apollo ergenliğe eriştiklerinde çocuklarına sahip çıkarak onları yanına, Olympos'a alan Zeus'un Hera'yı da uzlaşmaya ve üvey annelik konumunu kabullenmeye ikna ettiği anlaşılıyor. Geri planda kalan Leto mitoloji sahnesindeki son rolünü çocuklarıyla birlikte Niobe'nin öyküsünde oynayacaktır.

Niobe ve Ağlayan Kaya

Niobe Lidya (Orta-Batı Anadolu) kralı Tantalos'un kızıydı. Thebai kralı Amphion'la evlenmişti. Ovidius Niobe'nin öyküsüne başlarken onun genç kızlığında Arachne'nin (Bkz: BD 2014/11) hemşerisi olduğunu, onu tanıdığını, fakat evlenip gittikten sonra Arachne'nin dili yüzünden başına gelenlerden ve acıklı sonundan haberi olmadığını

söyleyerek Niobe'nin de onunkine benzer bir yazgıya sahip olacağı öngörüsüne sürüklüyor okuru.

Öykü ilerledikçe bu öngörünün boşa çıkmadığını anlıyoruz. Niobe de Arachne gibi kendisinden üstün tanrısal bir varlığa dil uzatmıştı, ama buldukları konular ve böbürlendikleri kişisel değerler çok farklıydı. Arachne el işlerindeki becerisiyle övünen bir köylü kıızıydı. Oysa Niobe baba tarafından Zeus'un, anne tarafından Atlas'ın torunuydu ve üstelik kraliçeydi. Övündüğü kişisel değerler de çocuklarıydı. Yedi erkek, yedi kız annesi olmuştu Niobe. Bütün bunlara güzelliğini de kattığında övünmekte hiç de haksız sayılmazdı.

Övünmeyi sözcüklere dökmenin dil uzatmaya dönüştüğü andaki muhababını yanlış seçti Niobe. “Onun çocukları benimkilerin yedide biri kadar,” diye laf dokundurduğu tanrıça Leto'yu. Bu sözleri Thebai'deki Leto sunağında toplanan kadınları görünce söylemişti. Sözleri dur durak bilmedi. “Ona tapacağınıza bana tapın,” dedi onlara. “Ona getirdiğiniz çelenkleri bana sunun, tütsüleri benim için yakın. Zavallı, doğuracak yeri bile zor buldu. Benim çocuklarımdan yanında çocuksuz sayılır o. Ben ondan daha şanslıyım, daha zenginim.” Dedeleriyle de övündü, kocasıyla da. Sunak başındaki kalabalık korku içinde dağıldı.

Leto öfkeye kapıldı. Artık ne Zeus ne de Hera vardı çekineceği.

Çocuklarını çağırdı. Artemis ve Apollo da kendilerini aşağılanmış gördüklerinden annelerinin öfkesine ortak oldular. Ok ve yaylarını alıp Thebai'ye indiler ve Niobe'nin çocuklarını öldürdüler. Ovidius'un anlatımı bir katliam izlenimi veri-

Ağlayan Kaya, Manisa

yor. Niobe'nin kucaklarında sakladığı en son ve küçük kızının başışlanma isteğine bile kulak asmadılar. Çocuklarının cansız bedenleri arasında dolaşım onları tek tek öptükten sonra gözyaşları içinde yere kapanan Niobe kocası Amphion'un intihar ettiğini göremedi. Çünkü bedeni yavaş yavaş taşlaşmaya başladı, üzerinden sular sızan bir kayaya dönüştü.

Niobe'nin anayurdunda, Manisa yakınlarındaki kayalık bir tepe insan yüzünü andıran profili ve gözleri olabilecek yerlerden çıkan su sızıntılarıyla onun anısını yaşıyor. (Ağlayan Kaya.) Az ötedeki Spil Dağı da onun oğullarından birinin, Spylus'un adını taşıyor. •

halukerdemol@butundunya.com.tr

Kaptan “Çalın” diyordu...
“Kemanlar çaldığına göre gemi batmıyor”
diye düşünenler...devrilen sancak
direklerini sorgulamadılar bile...
Ülkenin yurtseverleri, Atatürkçüleri,
cumhuriyete gönül vermiş aydınları...
Bu ülkeyi kuran güç, koca Türk ordusunun
komutanları, şerefli subayları...
Bilim adamları, hocalar, gazeteciler,
yazarlar alınıp götürüldüğünde...
Kemancılar çaldılar...
Hukuk, eğitim, bürokrasi çöktüğünde...
Üniversiteler, medya, sendikalar, devrimin
getirdiği kurumlar çöktüğünde...
Kemancılar çaldılar...
Bu, sıradan bir çarpma değildi...

Buzdağının görünmeyen yanı vardı...
Karanlık bir gecede devletin omurgası
parçalanıp, gövdesi gömülürken...
Dinleyin...
Titanic kemancıları çalmaya devam ediyor.
“Bir ülkenin neresinde hadise varsa,
nerede sorun, nerede acı, nerede isyan,
nerede rezalet, nerede kahr...
Oraya yetişmek gibi bir günahın ürünü
her bir yazı...
Yazılarım kaybolsun istemedim...
Onları emanet edecek en iyi yeri seçtim.
Kimler için yazdıysam onlara...
Size emanet yazılarım.”

-Bekir Coşkun-

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

Günaydın Türkiyem

Yeni bir güne başlarken, etrafınıza güllüçükler saçarak günaydın diyebilmenin yadsınmayan keyfi zamanlaşımına uğrasa da, yeni bir sezona, yeni umutlara koşan spor dünyamıza günaydın demeliyiz...

Olimpiyat Oyunlarında sayıları yüzü geçen sporcu oluşumundan, tatmin edici sonuçlar alınmasa bile; Türk Spor

örgütünün tepe noktalarında oturan yetkililerin, üzerine basa basa “Umutluyuz hem de çok umutluyuz” söylemlerini dikkate almamız...Dünyada spor olgusunun çok değiştiğini, ülke ve ırk kavramlarının

nın geçersiz olduğunu söyleyenlerin, bizim “devşirme” dediğimiz sporcu transferlerine sıcak bakma-

19 Yaş Altı Milli Takımı'nın Rusya ile oynadığı maçta milli futbolcu Salih Uçan'ın, sakatlanan rakibini omuzlayıp saha dışına taşınması

larının, nedenini eni konu anlamazsak bile, dünyaya ayak uydurma penceresinden bakarak, "umarız bir bildikleri vardır" diyerek nokta koymalıyız...

Günaydın Türkiyem;

İçsel spor oluşumlarının eylül ayı ile birlikte, zirve tırmanışına başlayacağını düşündüğümüzde, tüm branşların sporcu, antrenör, yönetici ve önemli bir unsur seyirci, taraftar olgusunda centilmenliğin üst düzeyde seyretmesi gereğinin de ayırında olmalıyız... Futbolun ülke sporunda egemen bir güç olduğunun yadsınmayan ölçütleri, Beşiktaş, Fenerbahçe, Galatasaray gibi lokomotif güçlerle birlikte, Anadolu'ya yayılan geniş kökleriyle bir bütün olduğunu düşünmeliyiz.. Yine statlar dolacak, yine sevinç gösterileri tribünlerden dalga dalga yayılacak

ve yine sevinç ile hüzün arkadaş olacak... Futbol terörünün olmadığı güzel günler bizim olmalıdır.

Günaydın Türkiyem;

Salon sporlarının özellikle; basketbol ve voleybol branşlarının

futbolu ciddi anlamda tehdit ettiğini düşündüğümüzde, start alacak bu genç oyuncuların sporların kadro zenginliği izleme oranlarına da son yıllarda tavan yaptırdı. Basketbolun vatani, üretimin sınırsızlığa ulaştığı ülke Amerika'dan gelen genç oyuncuların TBL'de (Türkiye Basketbol Ligi) olgunlaşma gösterileri gerçekten zevkle izleniyor. Süper Lig'den bu lige kayan deneyimli oyuncuların, genç amerikalılarla basketbol ortaklığı, bizim gençlerimizi de bir hayli özendiriyor... Kaliteli oyuncu-

Tüm branşların sporcu, antrenör, yönetici ve önemli bir unsur seyirci, taraftar olgusunda centilmenliğin üst düzeyde seyretmesi gereğinin de ayırında olmalıyız...

ların muhteşem voleybol sunumları, Günaydın Türkiye anonsu ile yaptığımız yeni sezonun vazgeçilemezlerinden olacaktır...Ata sporumuz güreş ve Uzak Doğu sporlarının tümünde, takvim gereği uluslararası karşılaşmaların olacağını düşündüğümüzde, yine tebessüm edebilmeliyiz.. Eylül ayı Türk Sporunun start çizgisi olacaktır..

Günaydın Türkiye;

Yaşanmış tüm olumsuzluklara karşı, bir bütün olan, bir vatan, bir bayrak altında ve Atatürk'ün izinde toplanan ulusumuzun gençleri, umarım bazı gerçeklerin farkındalığında olmuşlardır...

Sporun; uluslararası arenalarda çok ama çok büyük bir güç oldu-

ğunun bilincinde olmanın artık şart olduğu bilinmelidir... Deneme yanılma, "sil baştan, sağlık olsun, bu kez de olmadı" gibi söylemlerin unutulması gereğine inanıyorum... Günaydın Türkiye... Günaydın kalbimizde ebediyen yaşayacak Atatürk'üm... Günaydın aziz vatanım, günaydın sporcu kardeşlerim... Günaydın Eylül...•

metingoren@butundunya.com.tr

9 VE 9'UN KATLARININ ÇARPIM İLGİNÇLİĞİ

12345679, bu sayının tek başına hiçbir özelliği yok.

Ama 9 ve 9'un katlarıyla çarptığımız zaman bakın nasıl ilginç bir sonuç çıkıyor.

Hesap makinenizi elinize alıp sonuçları denetleyebilirsiniz.

$$12345679 \times 9 = 111111111$$

$$12345679 \times 18 = 222222222$$

$$12345679 \times 27 = 333333333$$

$$12345679 \times 36 = 444444444$$

$$12345679 \times 45 = 555555555$$

$$12345679 \times 54 = 666666666$$

$$12345679 \times 63 = 777777777$$

$$12345679 \times 72 = 888888888$$

$$12345679 \times 81 = 999999999$$

$$12345679 \times 999\ 999\ 999 = 12345678987654321$$

Muazzez İlmiye Çığ'dan *Mektup Var*

Sevgili Bütün Dünya'lılar

Son mektubumdan buyana benden haberler hem tatlı, hem acı diyebilirim. Tatlı haber, küçük kızım Esin'in İngiltere'de yaşayan büyük oğlu Burak, eşi Zümrüt, 10 yaşındaki kızları Şaya ve 5 yaşındaki oğulları Ali ile İstanbul'dan küçük oğlu Ömer ve nişanlısı Elif geldiler. Yani, benim torunlarım ve torunumun çocukları. Evde büyük bir bayram vardı. 6 gün büyük bir neşe, sevgi havası içinde nasıl geçtiğini anlayamadık.

Bu arada Kırkkale'den

misafirler geldi. Yazar Selçuk Silsü-pür ve arkadaşı. Kendilerini ilk kez görüyordum. Sayın Selçuk A4 sayfa büyüklüğünde kalın bir kitabını, "Size armağan getirdim" diye bana uzattı. Çok memnun oldum.

Yazar bu kitabı oldukça uzun zamanda pek çok kaynaklara dayanarak yazdığını söyledi. Onlar gittikten sonra okumaya başladım. Bir anda okunup, bitirilecek gibi geldi.

Kitabın adı: "Bilinmeyen Türk Tarihi ve Kül-

türü.” Kitapta insanlığın başlayışından Türklerin ortaya çıkışı, Türk boyları, Türk devletleri sıralanıyor. Avrupa’da, Asya’da, Anadolu’da Türk devletlerinden Osmanlı Devleti’nin sonuna kadar gelmiş geçmiş bütün devletlerden bilgi veriliyor.

Bu arada, bu kùltürlere ait mağara ve kaya resimlerinden başlayarak, 356 resim, 133 harita, 136 şekil var kitapta. Kitabın son kısmında Türk sanatına ait bir çok bilgi bulunuyor. Türklerin var oluşlarından bugüne kadar olan zaman içinde geçirdikleri bütün evrelere kuş bakışı bakılabilen çok önemli tek kitap. Bu kitapta benim çok ilgimi çeken 2501 adet kaynağın hemen büyük bir kısmı 1970 yıllarından sonra yazılmış.

“Bunda ne var?” diyebilirsiniz, ama bana göre çok önemli.

1920 -38 arasında yayınlanan birkaç kitaptan bir kısmı da çeviri.

O tarihlerde Türk Kültürü ile ilgili yazacak kimse yoktu. Ulu Atatürk’ün o kadar sıkıntı arasını da Türk tarihi, Kültürü ve dili üzerinde uzman yetiştirilmek üzere yabancı bilim insanlarıyla donattığı Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi işlevini yapmış, bu konuda her gün artan bir nitelikte Türk Tarihi,

İçimizi cayır cayır yakan olay, Türk askeri içinde özellikle dindar ve kindar olarak yetiştirilmiş bir kısım hainlerin, **ordunun bir kısmını ele geçirip, kendi Devletine ve milletine silah çekip yüzlerce vatandaşlarını öldürmeleri idi.**

dili ve kültürünü araştırmacı yazar yetişmiş olduğunu görüyoruz. Bunlar arasında kitapları Türkçeye çevrilen bazı yabancı yazarlar ile Türk devletleri yazarları da var.

Bu da gösteriyor ki, Atatürk'ün planladığı doğrultuda Türk tarihi, kültürü ve dili üzerinde yoğun çalışmalar yapılmış ve yapılmaktadır.

Başlangıçta söylediğim gibi bu ayın çok acı veren, içimizi cayır cayır yakan olayı da var. Türk askeri içinde özellikle dindar ve kindar olarak yetiştirilmiş bir kısım hainlerin, ordunun bir kısmını ele geçirip, kendi Devletine ve milletine baş kaldırmak için çeşitli yerleri bombalamaları, kendi halkına silah çekip yüzlerce vatandaşlarını öldürmeleri idi. Bunların beyni nasıl yıkanmış, nasıl bu kadar hain yapılabildiği. Devleti idare edenlerin bir bölümü, bunlar böyle güçleninceye kadar akli ve gözü nerede idi? Çünkü,

onların bir bölümü, bir taraftan Atatürk'ü önemsemeyerek, vatanını seven, Cumhuriyete ve onun kurucularına bağlı halkımızı üzmeyle meşgulken, diğer taraftan halkı din baskısı altına almaya çalışıyorlardı.

İşler ters yürüdü, sonu güç gösterisine döndü. Kaybeden yine halkımız oldu. Buna neden olanlar, Tanrı'dan ve milletten af dilemekle yetiniyor! Af ile o kadar canlar dirilmiyor, yıkılan yerler yapılmıyor. Gözümüzün nuru saydığımız askerimizin şerefi hemen yerine gelmiyor. Ne kadar yazık.

Bazı kesimlerde "Orduya gerek yok!" deniyor. Halbuki, bundan 4000 yıl önce Sümerliler, "Askerin yoksa, düşman sınırdadır" demişler. •

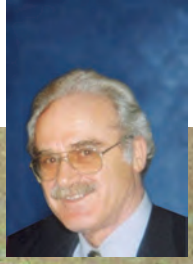
ATATÜRK'ÜN KADINLARLA İLGİLİ SÖZLERİ

İnsan topluluğu kadın ve erkek denilen iki cins insandan mürekkeptir. Kabil midir ki, bu kütlenin bütünlüğü ilerleyebilsin? Mümkün müdür ki, bir cismin yarısı toprağa zincirlerle bağlı kaldıkça öteki kısmı göklere yükselebilsin?

Ey kahraman Türk kadını, sen yerde sürünmeye değil, omuzlar üzerinde göklere yükselmeye layıksın.

Dünyanın hiçbir yerinde, hiçbir milletinde Anadolu köylü kadınının üstünde kadın çalışmasını zikretmeye imkan yoktur ve dünyada hiçbir milletin kadını "Ben Anadolu kadınından daha fazla çalıştım, milletimi kurtuluşa ve zafere götürmekte Anadolu kadını kadar himmet gösterdim" diyemez.

“Oğlunuz Er Yorgo Savaşırken Öldü”

Kurtuluş Savaşı'nda Türkiye'yi en çok uğraştıran ülke, komşusu Yunanistan oldu. İtilaf devletleri, özellikle İngilizler, Türkiye'yi çökertmek için Yunanistan'ı da kullandılar. Ödül olarak da Yunanistan'a Ege Bölgesi'ni söz verdiler.

Yunan Hükümeti, batmakta olduğu sanılan bir imparatorluğun kalıntılarından pay alabilmek için 15 Mayıs 1919'da İzmir'e asker çıkardı. Zamanla işgal alanını genişletti. Temmuz 1920'de Edirne'den Çatalca'ya kadar bütün Doğu Trakya'yı da işgal etti. Yunan kuvvetleri, 1921 yazında da Sakarya kıyılarına kadar geldi.

Türk-Yunan Savaşı, yalnız

Türkiye'nin değil, Yunanistan'ın tarihinde de büyük bir iz bıraktı. Yunan ekonomisi bitti. On binlerce Yunan askeri cephede öldü, yaralandı, Türklere tutsak düştü. Yunanistan için felaket bu kadarla da kalmadı. Batı Anadolu'da yaşayan Rumlar, Büyük Taarruz'dan sonra yenilen Yunan ordusunun arkasına düşerek Ege Adalarına ve Yunanistan'a kaçtı. Çünkü Rumlar, Yunan Ordusu'nun İzmir'e çıkışında onu alkışlamışlar, dahası, Yunan ordusuna asker yazılmışlardı. Türklerle Rumlar arasına derin bir düşmanlık girmişti.

Yunanlar, Anadolu'daki yenilgilerine Büyük Felaket demişlerdir.

Bu savaşı Venizelos Hükümetinden devralan Kral Hükümetinin üyelerini yargılayarak ağır cezalara çarptırmışlardır.

Tahmin edileceği gibi Anadolu Savaşı hakkında Yunanistan'da da birçok kitap yazılmıştır. **“Oğlunuz Er Yorgos Savaşırken Öldü”**

adını taşıyan kitap da bunlardan biridir. Bu sevimli kitabın yazarı Akilas Millas, onu Yunan-cadan Türkçeye çeviren Herkül Millas'tır.

Kitabın ilk bakışta Yunanistan'dan Anadolu'ya savaşmaya gönderilen bir erle ilgili olduğu sanılıyor ama öyle değil. Yorgo Manis, bir Osmanlı, yani Türkiye vatandaşı, İstanbul Rumlarından.

İnandırıcı olmasa da Ege Bölgesinde Yunan işgali altındaki yerlerde Rumların Yunan ordusuna zorla yazıldığı ileri sürülebilir. Ama İstanbul Yunan işgali altında değildi. Bu şehirde gerek Fener Patrikhanesi, gerek Müdafaa Teşkilatı gibi bazı Rum örgütleri, Yunan zafe-

rine yardım etmek için Rum halkını seferber ediyorlardı.

Kitaba adını veren Yorgo, işte böyle Büyük Yunanistan'ın kurulmasını amaçlayan Megalo İdea (Yüce Düşünce)'nin gazına gelerek 1919 sonlarında askere alınmış veya gönüllü yazılmış. Yunanistan'da

askerî eğitim görmüş. 2.400 subayı bulunan Yunan ordusunun 57.000'erinden biri olarak silah kuşanmış. İzmir'de, Manisa'da, Kasaba'da, Salihli'de, Balıkesir, Bandırma, Bursa, Tekirdağ'da, Kütahya ve Uşak'ta, nihayet Eskişehir'de bulunmuş. Sakarya Savaşı'nın

başladığı 23 Ağustos 1921'den iki gün sonra 25 Ağustos 1921'de ön cephede emperyalistler ve onların aleti haline gelen Yunanistan hesabına “kahramanca” çarpışırken vurulup ölmüş.

Bütün bu bilgileri, onun askere alındıktan sonra ailesine gönderdiği kartpostallardaki notlarından anlıyoruz. Annesinin de ona

“Askerlik hayatımdan sevgimin ve dostluğumun kanıtı olarak. 4 Nisan 1920”

birkaç mektubu var. Bütün analar gibi Yorgo'nun anası da onun savaşı kazanıp sağ salım aile ocağına dönmesini istiyor. Ona kuru pastalar gönderiyor.

Yorgo'nun ailesine gönderdiği kartların bir kısmı ailesinden biri tarafından biriktirilip korunuyor. Sonra aile dağılıyor. Bir rastlantı sonucu İstanbul'da yurtsever bir kurum olarak bilinen bir Rum yetimhanesinin terk edilmiş binasında başka birçok eşya gibi atılmış olanların arasında kirli mavi bir kurdeleye sarılmış olarak bulunuyor. Akilas Millas, bunları değerlendirek ilk kez 1983'te Yunanistan'da yayımlanmış. Amcasının oğlu Herkül Millas da kitabı Türkçeye çevirmiş. Her sayfasında bir resim bulunan kitap 126 sayfa halinde Kitap yayınevinden 2004'te yayımlanmış.

Yorgo'nun 112 kartpostalındaki resimler, günümüz kartpostallarında olduğu gibi çocuk, çiçek gibi temaların yanında Yunanların işgal ettiği şehir ve kasabalardan görüntüler taşıyor. Bu yerlerin fotoğrafları, şimdi tarihi bir değer de taşıyor. Bazıları ise komutanlarının, kendisinin ve arkadaşlarının fotoğrafları.

Notlarına gelince, bunlardan bazılarını okuyalım.

19 Aralık 1919'da annesi Ekaterini'ye gönderdiği kartpostal

"Tekirdağ'daki yaşamımdan bir hatıra.
22 Temmuz 1920"

notunda şunları yazıyor:

*"Sevgili anne ve babacığım,
bugün elime iki paket gazete geçti.
Çok teşekkür ederim. Ben iyiyim
ve sizlerin de iyi olmasını dilerim.
Mektubunuzu bekliyorum. Say-
gıdeğer büyük anneme ve sevgili
amcalarıma selam ederim. Sizi,
Kostas ve Liza'cığın öperim."*

29 Aralık 1919 tarihli notlar:

***"Dün şafakla
birlikte üç saatlik
bir savaştan sonra
bölüğümüzle
Tekirdağ'a çıktık.
Türkler gitti.
Ganimet
pek çoktu"***

*"Sevgili anne ve
babacığım,
Yortularınız
münasebetiyle
sizlere mutlu yıllar.
1920'nin mutlu bir
yıl olmasını ve ya-
kında sağlık içinde
yeniden bir araya
gelmemizi dilerim.
Bu yıl bu günleri
bir arada kutlamak
nasip olmadı. Sağlık*

*olsun da zararı yok. Her şey yolu-
na girecek."*

Balıkesir'den 2 Temmuz 1920:

"Sevgili anne ve babam,

***Galip olarak girdiğimiz bu yer-
de bulunmaktayız. Ve elimize bol
ganimet geçti. Sağlığım çok iyidir.”***

Yorgo, Tekirdağ'dan yazdığı 21 Temmuz 1921 tarihli notunda da

“Kula, Y.S. Kokolas Piyade Birliği. 21 Şubat 1921”

***“Dün şafakla birlikte üç saatlik bir
savaşın sonra bölüğümüzle Tekir-
dağ’a çıktık. Türkler gitti. Ganimet
pek çoktu”*** diyor.

6 Temmuz 1920 günü Yunan-
lıların Balıkesir’i almalarından bir
hafta sonra Yorgo, Balıkesir’in gen-
el görünümünü yansıtan kartposta-
la şunları yazmış:

***“Sevgili anne ve babacığım,
Hâlâ buradayım. Mektubunu-
zu aldım ve çok sevdim. Bugün
kentin öteki tarafının resmini
gönderiyorum. Harekât yüzünden
kaygı duymayasınız diye size artık
her gün yazmaktayım. Görevimiz
çok olduğundan uzun yazamıyo-
rum size; özür dilerim. Hepinizi
öpüyorum.”***

Bundan sonraki kartpostaldeki
yazısından öğrendiğimize göre

Yorgo, anne ve babasına, gönderdik-
leri mektubu, gazeteleri ve bir kutu
lokumu aldığını yazarak teşekkür
ediyor. Lokumdan bir parça da
yüzbaşısına vermiş.

Yorgo’nun birliğinin
Bandırma’da bir süre kaldığı
anlaşıyor. Fotoğraflarda li-
mandaki savaş gemileri, Yunan
birliklerinin karaya çıkarılışı
görülüyor. Sonra 20 Temmuz
1920’de Tekirdağ’a çıkmışlar.
Buradan da bir hayli siyah
beyaz fotoğraf göndermiş.

Askerlere yakında Yeşil-
köy’e gidecekleri söylendiği
için Yorgo sevinçlidir. Çünkü
İstanbul’daki ailesine ***“üççey-
rek mesafede”*** olacaktır.

Yorgo, 25 Temmuz 1920 günü
mektubunda Trakya’yı zapt ettikten
sonra yeniden Tekirdağ’a döndük-
lerini anlatıyor. ***“Artık barışın imza-
lanacağına inanıyorum. Böylece
ben de sizleri görebilmek için bir
yerlere gidip dinlenebilirim diye bir
izin alabileceğimi umuyorum”*** diye
yazıyor.

Onun beklediği barış, Sevr
Anlaşması’dır ve 13 gün sonra
imzalanmıştır. Fakat Yorgo’nun izin
alamadığı, terhis olamadığı anlaşı-
lıyor, çünkü İzmir, Manisa, Kula,
Uşak’tan gönderdiği kartpostallar
var.

Arada annesinin de ona gön-
derdiği bir mektup var. 4 Mayıs
1921’de Bebek’ten yazılmış. İnce
bir kâğıdın arasına sıkıştırılmış
çiçekler de zarfın içindeymiş. Anne,
sevgili Yorgo’suna yortu münase-

betiyle sağlık ve sabır diliyor. Bir tenekte içinde birkaç kurabiye, evde hazırladığı biraz çörek, paskalya mumu, kurutulmuş portakal gönderdiğini haber veriyor. Oğluna binlerce öpücükle dualarını yolluyor. Anlaşıldığına göre Yorgo, İzmir’de bir Rum

“Ahmetli Cephesinde bulunduğum sırada. 30 Ocak 1920”

kız okulundan mektuplaşacak bir kız adresi istemiş. Grenada adlı bir kız, 2 Haziran 1921 tarihli bir mektupla bu isteğe cevap veriyor ve bir kız arkadaş olarak onunla mektuplaşabileceğini bildiriyor. Anlaşılan askerin moralini yükseltmek için böyle cephe gerisi kız arkadaş bulma uygulaması var.

27 Haziran 1921’de annesi, Yorgo’ya yazdığı mektupta diyor ki:

“Sevgili Yorgo

Hepimiz iyiyiz. Senin için endişe ediyoruz. Çünkü taarruzun başlayacağını duyuyoruz. Taarruz istediğimiz bir şey ama aynı zamanda çok da korkuyoruz. İstiyoruz, çünkü bu vatan için iyidir ama senin cephenin ön saflarında olduğunu düşündükçe de korkuyoruz.”

Annesinin son mektubu 27 Ağustos 1921 tarihlidir. Annesi sevgili Yorgo’sunun iki gün önce öldüğünden habersizdir. Ona bir

tenekte kutu içinde bisküvi de gönderdiğini yazıyor. Yarınki Meryem Ana Yortusu’nda Beşiktaş’taki kiliseye gidecek ve oğlunun istediği mumu yakacaktır. Mektup **“Yakında yanımıza muzaffer gelmeni dileriz”** cümlesiyle bitiyor. Birkaç gün

sonra Yorgo’nun ailesine Yunan Ordusundan gönderilen mektupta **“Oğlunuz Yorgo, savaşırken öldü”** bilgisi yer alıyor.

Aç gözlü kapitalizm, Anadolu’nun servetlerine el koymak için Yunan ve Rum halkını böyle ateşin içine attı ve hem Yunan, hem Türk annelerinin yüreğine de evlat acısıyla dağladı. Yunanistan halkı içinde bu savaşta Türklerin haklı olduğunu düşünen, Yunan ordusunun yenilmesini isteyen gerçek Yunan yurtseverleri vardı ama onların çabası yeterli olmadı.

Bu nedenle milletlerin birbirini boğazlamasını önlemek, gerçek bir barışa ve özgürlüğe kavuşmak için dünyanın bütün halkları birleşse ne güzel olur.

zekisarihan@gmail.com

Kaynak: Akilas Millas (Çev. Herkül Millas, Oğlunuz Er Yorgos Savaşırken Öldü (12 Ağustos 1921, Kızıltepe, Sakarya), İstanbul 2004, Kitap Yayınları.

Yaşamdan Yansımalar

Nuray Bartoschek

PAZARTESİ SENDROMUNDAN

Yakınacak Denli Şanslı mısınız?

Sabah neşeli bir sesle “Günaydın!” dedikten sonra “Nasılsın?” diye sordum.

Arkadaşım yorgun bir sesle “Günaydın” diye yanıtladı. “Nasıl olabilirim ki, malum Pazartesi Sendromu işte!” diyerek nasıl hissettiğini özetledi. Arkadaşımın bu sitemine “Yani pazartesi sendromundan yakınacak denli şanslısın!”

diye yanıt verdim gülümseyerek. Anlamadı önce. “Şanslı mı?” diye sordu emin olmak istercesine. “Evet, elbette şanslısın” dedim kararlılıkla. Benden beklediği açıklamayı yapmadan önce ona “Sence Pazartesi Sendromu nedir?” diye sordum. Yüzüme “Gerçekten bilmiyor musun?” dercesine bakarak “Pazartesi Sendromu belirtileri aslında

Pazar günü başlar” dedi. “Pazartesi günü iş, okul, trafik, sorumluluklar, yoğun bir hafta bizi beklemekte olduğu için Pazar gününden gerilmeye başlarız. Pazartesi sabahı da şu an benim olduğum gibi, mutsuz, bıkkın, yorgun, yataktan çıkmak istemeyerek başlarız güne ve haftaya, bu da son derece normal bence!”

Gülümseyerek “Hımm, yani sence Pazartesi Sendromundan yakınmak için yeterli nedenimiz var.” dedim. O da gülümsedi bu kez kendinden emin bir biçimde “Var elbette!” dedi. “Sen ise bana şanslı olduğumu söylüyorsun.”

“Evet, şanslısın” dedim. “Yine yorucu bir gün ve stres dolu bir hafta seni bekliyor diye düşünüyorsun.

Oysa gün ve hafta sadece stres değil, güzel sürprizlerle de dolu olabilir. Belki tüm yaşamında iz bırakacak insanlarla tanışacaksın bugün ya da bu hafta, belki yeni kapılar açılacak önünde, belki uzun zamandır beklediğin güzel haberi alacaksın, belki sıra dışı hiçbir şey olmayacak ama son derece huzurlu bir gün ve hafta geçireceksin. Hem aslında en huzurlu, mutlu günlerimizin “sıradan” diye düşündüğümüz günler olduğunu ne yazık ki çoğu kez büyük sorunlarla baş

başla kalıp o günleri özlediğimizde anlıyoruz. Ayrıca dünyada o kadar çok insan işsizlik, açlık, yoksullukla mücadele ederken, hastanede ertesi güne sağ çıkıp çıkmayacağını bilmeden beklerken, çocuklar okula gidemezken, sabahları kalkacak bir yatağı olmayıp, sokakta sabahlayanlar olduğunu düşünürsen neden Pazartesi Sendromundan yakınacak denli şanslı olduğumu söylediğimi anlayabilirsin sanırım.”

“Haydi, o halde yavaşla biraz. Derin bir nefes al, yaşamı ciğerlerine çek ve kapıdan çıkmadan önce yüzüne en çok yakışan gülümsemeni takın”

Biraz utanarak “Ben hiç böyle düşünmemiştim.” Dedi. “Sanırım haklısın, sağlıklı olduğum için, bir işim olduğu için, başımı sokacak bir evim olduğu için, karnımı doyurabildiğim, istediğim okullarda okuyabildiğim, beni seven ve düşünen insanlar olduğu için çok şanslıyım.”

Biliyorum , o da telaşla yeni başlayacak güne ve haftaya hazırlanıyordu. Gülümseyerek “Haydi, o halde yavaşla biraz. Derin bir nefes al, yaşamı ciğerlerine çek ve kapıdan çıkmadan önce yüzüne en çok yakışan gülümsemeni takın” dedim. “Gördüğün herkese içtenlikle, gözlerinin içine bakarak, şarkı söylercesine “Günaydın!” de, hatta birkaç kişiye onları mutlu edeceğine inandığın güzel sözler söyle, yeni insanlarla tanışmaya çalış ve

olaylar, insanlar ne denli üzerine gelmeye çalışırsa çalışsın bu olumlu yaklaşımını asla yitirme, bugünkü en büyük amacın akşam evine mutlu dönmek olsun, anlaştık mı?”

Dostum “Böylece Pazartesi Sendromundan kurtuldum sayende, tedavi ücretim ne kadar?” diye sordu gülümseyerek. “Tedavi ücretini

iş yerinde karşılaştığın ilk kişiye içten bir gülümsemeyle ödeyebilirsin” diye yanıtladım.

İşe yetişmek için acele ederken gülümseyerek göz kırptı ve “Ha unutmadan söyleyeyim” dedi:

“Gününi güzelleştirmek için elinden geleni yapmayı unutma!”

nuraybartoschek@butundunya.com.tr

KRAL ve DİLENCİ

Bir kral sabah gezintisi sırasında bir dilenciye rastladı. “Dile benden ne dilersen” dedi. Dilenci güldü ve “Her isteğimi mi?” diye yanıtladı. Kral bu söze alındı.

“Pek tabii her dediğini yerine getirebilirim. Sen söyle hele, ne istiyorsun?”

“Söz vermeden önce iki kez düşünün kralım.”

Dilenci sıradan bir dilenci değildi.

Kralın gençlik yaşantısında yeri olmuştu.

Ve ona şu sözü vermişti: “Bundan sonraki yaşantında tekrar karşına çıkıp seni uyaracağım.”

Kral bu olayı çoktan unutmuştu. “Ne istersen verebilirim. Yerine getiremeyeceğim hiçbir dileğin olamaz.”

Bunun üzerine dilenci, çanağını uzattı: “Şu çanağı herhangi bir şeyle doldurabilir misiniz? diye sordu. Kral vezirine çanağı altınla doldurmasını emretti. Çanak dolup taşmakta ama anında boşalmaktaydı. Paralar buhar olup uçmaktaydı sanki. Kralın onuru kırıldı. Bir dilenci çanağını dolduramadığı kulaktan kulağa yayıldı. Giderek pırlantalar, elmaslar, yakutlar akıtıldı çanağa. Ne var ki çanağın dibi yoktu sanki. Ne kadar olduysa sonuçta boş kaldı. Kral yenik düşmüştü. Dilenciye sordu:

“Tamam, sen kazandın. Dileğini yerine getiremedim ama ne olur bana çanağın neden yapılmış olduğunu itiraf et.”

“Çok basit” dedi dilenci. “İnsan dimağından yapılmıştır. İnsanın arzu ve isteklerinden kralım. Doymak bilmez oluşu bundandır.”

Tarihten Damlalar
Mümtaz İdil

PUGAÇEV AYAKLANMASI

Çağdaş Rus edebiyatının kurucusu sayılan Aleksandr Sergeyeviç Puşkin'in ünlü romanı *Yüzbaşının Kızı*, Pugaçev ayaklanmasını anlatır.

Emilian Pugaçev aslında silik, kimsenin dikkatini dahi çekmeyen bir köylüydü, ama olaylar öyle farklı gelişti ki, bir anda kendisini Rusya tarihinin en önemli adamlarından, isyancılarından biri olarak buldu. Elbette bunda, Çar III. Petro'nun zamansız ölümü de büyük rol oynamıştı.

Pugaçev, herkes Türklerle savaş için askere çağrılınca, 1768 Türk-Rus savaşına katıldı. İki yıl savaştıktan sonra vücudundaki kapanmayan yaralar yüzünden köyüne gönderildi. Ama köyde 1 yıl kalabildi.

düşündü. Ama Kazan valisi inanmamıştı Pugaçev'e ve hemen tutuklattı. Başını kurtarmıştı Pugaçev. Hapishaneden de kaçmasını bildi ve İyatski'ye döndü. Hamamda yıkanırken hamamcı göğsündeki yaraları görüp, "bunlar ne" diye sorunca, "bunlar," dedi Pugaçev, "Çar olduğumun kanıtı."

Çar III. Petro'nun yaşadığı ve İyatski'de olduğu dedikodusu hemen yayıldı. Hancının kardeşi Zakladnov herkese Çar'ın handa kaldığını söyleyince, dedikodu gerçeğe dönüşüverdi. Herkes III. Petro'yu görmeye hana gelmeye başladı. Herkes Çar III. Petro'nun Pugaçev olduğuna inanmıştı. Hemen bir bildiri hazırlaması gerekiyordu, ama Pugaçev'in okuma yazması yoktu. Üstelik yanındaki kendine biat edenlerin hiçbirinin okuma yazması yoktu.

Çika Zarubin adında bir Kazak, Pugaçev'in Çar olmadığını anlamıştı, ama o da buna inanmış gibi görünerek, yararlanmaya karar verdi. Hemen Budarinsk'te Pugaçev'in onuruna yakışacak bir çiftlik buldular, yanına da bir koruma ve bir sekreter verdiler. Bir anda çiftlik ziyaretçilerin akınına uğramıştı. Bildiri de hazır. Bildiride özetle şunlar yazıyordu: "Bütün Rusya'nın mutlak imparatoru ben Petro Fyodoroviç'ten siz halkıma..."

İmzaladığım bu bildiri Kazaklara bir çağrıdır. Atalarınız Rusya çarlarına nasıl hizmet ettiyse, siz de bana hizmet edeceksiniz. Kazaklar, Kalmuklar ve Tatarlar,

benim peşimden gelirsiniz eğer, bu ülkede eski günlerdeki rahatınıza ve huzurunuz kavuşacaksınız. Söz veriyorum... 17 Eylül 1773

Çarlık Rusya'sına savaş başlamıştı. Başlarda 2 bin 500 kişilik ordusuyla Pugaçev, ufak yerleşim bölgelerini işgal etmeye başladı. Daha sonra kendisine Başkırlar ve Çuvaşlar da katıldı.

Çariçe II. Katerina

Puşkin'in "Yüzbaşının Kızı" romanında anlattığı Orenburg kalesi de bu zamana rastlar. O sıralarda Pugaçev'in ordusu 15 bin kişiyi aşmıştı. Çariçe II. Katerina tehlikenin büyüklüğünü fark ederek, Orenburg kalesine güvendiği generallerinden biriyle ordu gönderdi. Ama beklenmedik bir şey oldu: Rus ordusundaki tüm Kalmuklar ve Kazaklar

Pugaçev tarafına geçtiler. Başarısızlık üzerine Katerina bu kez General Bibikov komutasında yeni bir ordu gönderi. Bibikov da başarısız oldu, ancak bu arada Pugaçev de bir türlü Orenburg kalesini düşürememişti. Sonunda, son gelen ordu Pugaçev güçlerini dağıttı. Pugaçev yenilmişti. Berda kasabasına kaçtı.

Pugaçev anısına basılan pul (1973)

Yenilgi Pugaçev'i akıllandırmamıştı. Yeniden ordu kurma hazırlığına girişti. 2 bin kişilik bir orduyla Kazan kentine yöneldi. Kargala kalesini ele geçirdi, ama Ruslar hemen Kargala kalesini geri aldılar. Pugaçev Başkırların yanına kaçtı.

Yakın savaş arkadaşları ise yakalandı ve idam edildi.

Yine uslanmamıştı Pugaçev. Ossa kentinde yeniden güç toplamaya çalışırken, bu kez karşısına Dolgopurov adında bir tüccar çıktı ve Pugaçev'e yardım etti. Çar'ı yakından tanıdığını, Pugaçev'in Çar III. Petro olduğunu söyledi ve yemin etti. Yeniden Pugaçev "çar" olmuştu.

Yeniden savaşa girişen Pugaçev, 1774 yılında Ossa kentini aldı, ufak tefek başarılarla savaşa devam ediyordu ama Kazaklar artık ona inanmıyordu. Tek kurtuluşun Pugaçev'i Ruslara teslim etmek olduğuna karar verdiler. 15 Eylül 1774'te Pugaçev'i İyatski'ye götürüp Rus hükümetine teslim ettiler. Pugaçev ayaklanması sona ermişti.

Sadık adamları tek tek, işkenceyle öldürüldüler. Ancak Pugaçev'e işkence uygulanmadı. Baş kesilerek öldürüldü. •

mumtazidil@butundunya.com.tr

KONFÜÇYÜS'TEN SÖZLER

- Konuşmaya layık olanlarla konuşmazsanız, insan kaybedersiniz. Konuşmaya layık olmayanlarla konuşursanız, söz kaybedersiniz. Bilge olan kişi, insan kaybetmez, söz de kaybetmez.
- Aradığını bilmeyen bulunduğu anlayamaz.
- Dal rüzgârı affetmiştir ama kırılmıştır bir kere.
- Bildiğini bilenin arkasından gidiniz, bildiğini bilmeyeni uyarınız, bilmediğini bilene öğretiniz, bilmediğini bilmeyenden kaçınız.
- Bilgi özgüveni, özgüven ise gücü yaratır.
- Çizik bir elmas, çizik olmayan bir çakıl taşından daha iyidir.

ÜNLÜLERİN
BİYOGRAFİLERİ

Yüzbaşının Kızı

Yazan: MÜMTAZ İDİL

Bundan yaklaşık iki yüz yıl önce, çağdaş Rus edebiyatının yaratıcısı ve tüm zamanların en büyük şairlerinden biri olan Aleksandr Sergeyeviç Puşkin, tarihe daha çok şiir ve şiir romanlarıyla damga vurdu.

Puşkin düz yazı olarak “Yüzbaşının Kızı” romanını yazdı. Roman daha Pugaçev ayaklanmasını anlatan bir romandı. Emilian Pugaçev “Dekabristler” adıyla yazılacak olan, Çar’a karşı bir “darbe” girişimi iddiasıyla tutuklanarak Sibirya maden ocaklarına gönderilen arkadaşları için aşağıdaki şiiri yazmıştı:

*Sibiryaya maden ocaklarının
derinliklerinde*

*O gururlu sabrınızı koruyun,
Sizin yüksek amaçlar uğrındaki
düşünceleriniz*

*Ve hüznü emekleriniz yok
olmayacak.*

*Mutsuzluğun sadık kardeşi,
Karanlık yer altındaki umut,
Cesaret ve neşe uyandıracak,
Beklenen zaman gelecektir.
Sevgi ve dostluk size kadar
Karanlık haphanelerden geçe-
rek ulaşacak,*

*Tıpkı benim özgür sesimin,
Sizin kürek cezası ininize ulaştı-
ğı gibi.*

*Ağır zincirler düşecek,
Zindanlar çökecek – ve özgürlük
Sizi neşeyle kapıda karşılayacak
Kardeşleriniz size kılıçlarını
teslim edecek. (Çev: M. İdil)*

Zulüm her çağda şiddetinden
bir dirhem bile kaybetmeden
sürmüş gelmiş, koç başı misali sabır
kapımızı yıkmaya uğraşıp duruyor.

Puşkin'in

“Yüzbaşının Kızı” adlı
romanı, bir kaledeki
yüzbaşının kızından
çok, yaklaşmakta
olan Pugaçev
ayaklanmasının kaleyi
etkilemesi üzerineydi.

Ancak şunu da eklemek gerek:
Puşkin'in Dekabrist ayaklanması
etkilediği kadar, Pugaçev ayaklan-
ması da etkilemişti ve bu konuyla
ilgili “Yüzbaşının Kızı” romanını
yazmıştı. Roman, bir kaledeki yüz-
başının kızından çok, yaklaşmakta
olan Pugaçev ayaklanmasının kaleyi
etkilemesi üzerineydi.

Dekabrist ayaklanma girişi-
mine fiziki olarak katılamayan,
ancak arkadaşlarıyla fikir birliğinde
olduğu bilinen Puşkin'in Trigorosko-
ye'deki evine 4 Eylül 1826'da gün

Çar I. Nikola

ağarmaya yakın yaşlı dadısı Arina
Rodiyovna gelir. Telaşlıdır. Kasa-
bada Puşkin'e yakın dostları Çar I.
Nikola'nın talimatıyla tutuklanmaya
başlanmıştır. Evlerde arama yapılmaktadır.

Bir kaç saat içinde jandarmalar
Trigoroskoye'ye de gelirler. Puşkin'i
tutuklayarak, Çar Nikola'nın huzu-
runa çıkarmak üzere Moskova'ya
hareket ederler.

Puşkin'in
heykeli
Yoshkar-Ola,
Rusya

8 eylül 1826'da Puşkin Çar I. Nikola'nın huzuruna çıkar. Görünüşü berbattır.

Çar Nikola, Puşkin'i hiç beklemediği şekilde, büyük bir saygıyla karşılar. Uzun bir konuşmanın ardından Nikola, "14 Aralık'ta Petersburg'da olsaydın, olaylara karşı mıydın?" diye sorar.

Puşkin hiç tereddüt etmeden, "Hiç kuşkunuz olmasın majesteleri," der. "Bütün arkadaşlarım oradaydı. Katılmamam söz konusu bile olamazdı. Ben o anda başka yerde olduğum için onların yanında değildim."

Kurnaz bir adam olan Nikola, Puşkin'i zayıf yerinden yakaladığını anlar. Puşkin, o gece arkadaşlarına katılmamış olmanın sıkıntısını yaşamaktadır. Hemen ardından can alıcı sorularını sormaya başlar:

"Görüşleriniz değişti mi Aleksandr Sergeyeviç?"

Puşkin cevap vermez.

"Size özgürlüğünüzü bağışlarsam, görüşlerinizi değiştirmeyi kabul eder misiniz?"

"Bu ne demek oluyor majesteleri?"

"Çok basit. Sizin şiirlerinizin bütün o asilerin cebinden çıktığını, hepsinin ezberinde en az bir şiiriniz olduğunu biliyorum. Çara karşı, çarlığa karşı bu düşmanca tutumunuzdan vazgeçmeniz koşuluyla, size özgürlüğünüzü teklif ediyorum. Bu kadar basit."

Puşkin yine susar. Neden sonra, gözlerini Çarın gözlerine dikip, değişeceğine dair söz verir.

Çar, gözle görülür biçimde rahatlamıştır. Konuyu değiştirmek istercesine, "Şu sıralarda yazdığınız bir şeyler var mı?" diye sorar.

"Hayır majesteleri," diye yanıtlar Puşkin. "Uyguladığınız sansür çok katı. Yazma alanı bırakmıyor insana."

"İyi ama, merak ettiğim de bu zaten: Neden sansüre takılacak şeyler yazmakta bu kadar ısrarcı davranıyorsunuz?"

"Yanılıyorsunuz majesteleri. Sansürün sınırları öylesine geniş ve belirsiz ki, sıradan ve masum bir şey yazmış olsam bile, sansüre takılacaktır, eminim."

"Geliniz, sizinle şöyle bir

Sanatçı budur işte. Bir huzura kabul edilmekle, bin huzursuzluğu görmezden gelmeyen insandır.

anlaşma yapalım. Size uygulanacak sansür benim denetimimden geçsin. Yani, yazdıklarınızı önce bana gönderin, ben karar vereyim. Ne dersiniz?”

Puşkin cevap vermez.

Suskunluğu bir “kabul” olarak gören Çar Nikola, Puşkin’in koluna girerek onu kendisini bekleyen üst düzey konukların bulunduğu odaya götürür.

“Baylar!” dedi gür bir sesle. “İşte size yeni Aleksandr Sergeyeviç Puşkin! Eskisini unutalım.”

Puşkin Mihaylovskoye’ye döner.

O andan itibaren, ölümüne kadar sürecek olan müthiş bir savaş

başlatır. Her gördüğü noktada Çarlık despotizmine haykıran şiirler yazar. Şiirleri kulaktan kulağa, elden ele dolaşarak tüm Rusya’yı kaplar.

Puşkin tutuklanmış, Çar’ın da karşısına çıkarılmıştır. Uslanacakmış gibi sessiz kalmıştır Çar Nikola’nın karşısında. Dışarıda kendisini bekleyen özgürlük ve savaşması gereken düşman vardır.

Kafasını sallaması ve bir anda saraya “asimile” olması tüm hayatını değiştirecektir. Ama kabul etmez. Kendisini yine Sibiryaya steplerinde bulur.

Avazı çıktığı kadar bağırılmaktadır: Özgürlük!

Sanatçı budur işte.

Bir huzura kabul edilmekle, bin huzursuzluğu görmezden gelmeyen insandır.

Onun için adı da tarihe altın harflerle yazılmıştır.

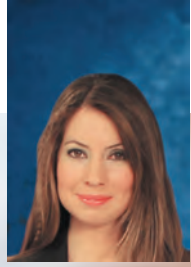
Onun için de özgürlük denince tüm Rusya steplerinde Puşkin sesi yankılanır...

muntaazidil@butundunya.com.tr

PUŞKİN’İN SÖZLERİ

- Deha ile kötülük bir araya gelemez.
- Dünyada sonsuz bir mutluluk yoktur; ne ünlü bir soy, ne güzellik, ne güç-kuvvet, ne zenginlik, hiçbir şey bizi felaketten kurtaramaz.
- Elde edilmesi güç olan her şey genellikle diğer insanlar tarafından kolaylıkla küçümsenir.
- Genellikle bütün büyük yanlışlıkların altında gurur yatar.
 - Halkı özgür görebilecek miyim acaba?
 - Kötü bir barış, iyi bir savaştan daha iyidir.
 - Tanrı hakikati görür, fakat bekler.

Mahkeme Vegan Çocuğa Sahip Çıktı

İtalya'nın Milano şehrinde vegan bir çiftin bebeği, yetersiz beslenme ve kalp rahatsızlığı nedeniyle hastaneye kaldırılınca, mahkeme çocuğun velayetini anne-babasının elinden aldı. Hintli baba ile İtalyan

gelişimini gösterdiği, kalsiyum eksikliğinden kalp rahatsızlığına kadar birçok bozukluk taşıdığı belirlendi. İtalya'da birkaç ay önce vegan diyetiyle beslenen 2 yaşındaki ve 11 aylık iki bebek hastaneye kaldırılmıştı. Geçen yıl da bir mahkeme, vejetaryen bir annenin oğluna haftada en az bir kez et yedirmesine hükmetmişti.

2 Statü Sembolü: Pahalı Meyveler

annenin, hiçbir hayvansal gıdanın yer almadığı vegan diyetiyle beslendiği, oğullarına da bu diyeti uyguladığı belirtildi. Andrew isimli 13 aylık bebeğin 3 aylık bir bebeğin

Ruby Roman-Romalı Yakut adlı üzüm

Japonya'da bir salkım üzüm açık arttırmada rekor fiyata, 11 bin dolara satıldı. Tanesi 360 dolara denk gelen 30 adet üzümü, bir süpermarket sahibi satın aldı. Romalı Yakut olarak adlandırılan ve İshikawa bölgesinde yetişen bu çok tatlı üzüm türü mevsimin ilk ürünü. Japonlar meyve numunelerine çok yüksek fiyatlar verebiliyorlar. Yüksek fiyatlara satılan meyveler, birer sosyal statü sembolü ve özel hediyeler olarak görülüyor. Geçen yıl da bir çift kavuna 12 bin dolardan fazla fiyat biçilmiş ve satılmıştı.

3 Kutup Ayısı Arturo Hayatını Kaybetti

Arjantin'in tek kutup ayısı Arturo, 30 yaşında kan dolaşımı yetersizliğinden dolayı öldü. Arturo, doğal yaşamına daha uygun bir iklimi olan Kanada'ya transfer edilmesi için iki yıl önce başlatılan bir imza kampanyasıyla tüm dünyanın ilgisini çekmişti. Fakat Mendoza Hayvanat Bahçesi, Arturo'nun bu transfer için çok yaşlı olduğunu

gerekçe göstererek reddetmişti. Arturo'nun partneri Pelusa ise 2012 yılında kanserden ölmüş, hayvanat bahçesi yetkilileri bu olaydan sonra Arturo'da depresyon belirtilerinin başladığını söylemişti. Kutup ayıları doğal ortamlarında 15 ila 18 yıl yaşıyor. Hayvanat bahçelerindeki kutup ayılarının ömrüyse daha uzun oluyor. En uzun yaşayan kutup ayısı ise 1991 yılında 43 yaşında ABD'deki bir hayvanat bahçesinde ölen Doris adlı ayıydı.

4 Akıllı Oyuncaklar

Çocuğunuzun, oyuncak ayısıyla oynarken ateşi ölçülecek ve akıllı telefonunuzun ekranında görünecek. Fikir 24 yaşındaki Hırvat kökenli bir bilişim öğrencisi olan Josipa Majic'in. Bu bir oyuncak ayı değil;

sevimli dış görünüşünün arkasında gelişkin ölçümler yapabilen bir sistem. Ayının patilerini sıkıldığında, içindeki alıcılar vücut ve ortam sıcaklığını ölçerek değerleri akıllı telefona gönderiyor. Bu ayının arkadaşları Uzun Zürafa ile Cesur Aslan da hareketlilik, nabız ve kandaki oksijen ölçümlerini yapıyorlar.

5 Tacize Uğrayanlar İçin Destek

Yaklaşık 27,5 milyon kadının tacize uğramış olduğu tahmin edilen Hindistan'da cinsel taciz çok büyük bir toplumsal sorun. Ancak bu kadınların büyük çoğunluğu deşifre olmamak için yaşadıklarını kimseyle paylaşmıyor. Hindistan Times gazetesi, bu engeli aşmak için mağdurların, akıllı telefon uygulaması Snapchat kullanarak hikayelerini anlatabildikleri bir proje başlattı. Uygulamadaki filtre özelliği, kullanıcıların yüzlerini çeşitli grafik şekillerle filtrelemelerine olanak sağlıyor. Bu sayede insanlar, tanınma korkusu olmadan başlarından geçenleri tüm açıklığıyla anlatabiliyor.

6 263 Milyon Çocuk Okula Gidemiyor

Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü'nün (UNESCO) Almanya'nın Bonn kentinde açıkladığı rapora göre, dünya genelinde okula gitmeyen çocukla-

rın sayısı, Avrupa nüfusunun dörtte birine denk geliyor. UNESCO'nun verilerine göre, çocukların okula gitmediği bölge ve ülkelerin başında Güney Afrika gelirken, Güney Asya ülkelerinde de durum hiç iç açıcı değil. Çocukların

okula gönderilmeme gerekçelerinin başında cinsiyet adaletsizliği, ev okul arasındaki mesafeler ve yoksulluk geliyor. Rapora göre, dünya genelindeki silahlı çatışmalar da çocukların okula gitmeleri önünde engel teşkil ediyor.

7 Paraşütsüz Atlama Rekoru

Luke Aikins

7 bin 620 metreden paraşütsüz atlayan Amerikalı hava dalıçısı Luke Aikins rekor kırdı. 25 bin feet yükseklikten kendini boşluğa bırakan sporcu rekor denemesini Güney Kaliforniya'daki Simi Vadisi'nde gerçekleştirdi. Aikins, yaklaşık 2 dakika süren atlayışını 30x30 metre boyutlarındaki güvenlik ağına başarılı bir iniş yaparak sonlandırdı.

9 Köpek ve Nargile Yasak

Lübnan'ın başkenti Beyrut'ta belediye 8 kilometrelik sahil bölgesinde köpek gezdirmeyi ve nargile içmeyi yasakladı. Beyrut Belediye Meclisi, bu kararı görüntü kirliliği, temizlik ve yaya güvenliği gerekçesiyle aldığını bildirdi. Sahildeki kaldırımların dar olduğu vurgulanan açıklamada, nargilelerin kaldırımlara konulduğu ve yayaların yürüyüşüne engel olduğu ifade edildi.

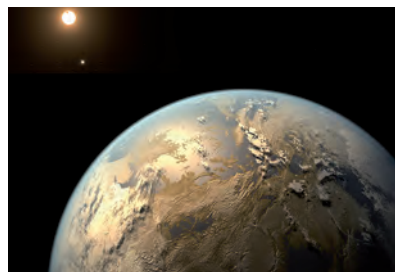
8 Dijital Utanç Göstergesi

Barcelona şehri, mülteci dramına dikkat çekmek için yeni bir uygulamaya başladı. Belediye, şehrin kalabalık noktalarından birine, Avrupa'ya ulaşmaya çalışırken Akdeniz'de hayatını kaybeden mülteciler için bir pano yerleştirdi. Panoda hayatını kaybeden mültecilerin sayısına yer veriliyor. Belediye Başkanı Ada Colau, dijital panonun bir "utanç göstergesi" olduğunu belirterek "Bu sadece öylesine bir rakam değil. Bunlar birer insan" diye konuştu.

10 Yaşama Uygun Gezegen

NASA, Güneş Sistemi dışında dünyaya benzeyen 104 gezegen bulunduğunu tespit etti. Bunlardan dört tanesi incelemeye alındı. Bu gezegenlerden iki tanesinde yaşam formu bulunduğu belirtildi. 2 gezegen de Dünya'dan 181 ışık yılı uzaklıkta ve Dünya'dan %20 ila %50 daha büyük.

sezinsansungunay@butundunya.com.tr

Huzura açılan kapının sesi

Yaşam sürprizlerle dolu... Yeni tanıştığınız bir kişi, kitaplıkta yıllardır okunmayı bekleyen bir kitap, ilk kez gittiğiniz bir yer ya da ilham veren bir sanat eseri size farklı deneyimler yaşatarak yepyeni bir dünyanın kapılarını açabilir.

Bursa'daki Balibey Hanı'nın ikinci katındaki küçük odanın konukseverlikle açılan kapısı da hiç beklemediğim bir anda eşsiz bir deneyim yaşamama sağladı.

Han ile ilgili bir gezi yazısı yazmak için katlarda dolaşip fotoğraf çekerken "Nayi Sanat Evi"nin önünde "*Buyrun, içeri de*

girebilirsiniz." dedi Gökhan bey. "Geleneksel Anadolu Sazları" yazılı tabelanın altındaki küçük kapıdan çeşitli müzik aletleri ile dolu odaya girdim. Bu kadar çok ney, kaval ve flütü ilk kez birarada görüyordum.

Neyzen Gökhan Erik'in atölyesi

Kapının karşısında yer alan üzeri müzik aletleriyle kaplı masanın önündeki sedire oturup etrafı incelemeye başladım. İki udun dayalı olduğu duvara flüt, kaval ve tefler asılmış; sedirin karşısındaki duvara ve önündeki masaya ud tamiri, antika bağlamaların restorasyonu ve kanun yapımı gibi işlerde kullanılan malzemeler ile küçük el aletleri

Gökhan Erik

dizilmişti.

Odada gezinen meraklı bakışlarımı gören Neyzen Gökhan Erik farklı müzik aletlerini bana tek tek

İnsanın doğumunu temsil eden dokuz boğumdan oluşan neyde seslerin değişmesini sağlayan 7 perde (delik) vardır.

göstererek anlatmaya başladı.

“Ney kargı denilen bir tür budaklı kamıştan yapılır. Kargı, genellikle Akdeniz çevresinden, Antakya, Samandağı, Mısır ve Suriye’den gelir. İnsanın doğumunu temsil eden dokuz boğumdan oluşan neyde seslerin değişmesini sağlayan 7 perde (delik) vardır. Tasavvuf müziğinde önemli bir yeri olan ney, Mevlânâ’nın felsefesinde ‘insan-ı kâmil’ in yani bazı aşamalardan geçerek olgunlaşmış, kemale ermiş insanın sembolüdür. Bu nedenle Mesnevi’nin ilk bölümü ‘Dinle bu neyden duy neler anlatıyor sana, derdi var ayrılıklardan yana...’ diyerek başlar ve devam eder.

Neyin ucundaki, semazenin eteğine benzeyen Başpâre denilen

siyah bölüm Türklere özgü olarak sonradan eklenmiştir ve manda boynuzundan yapılanı makbuldür: Do, re, mi gibi her sesin hatta her yarım sesin bir neyi vardır. Neyin boyu uzadığında daha kalın ve tok sesler, kısaldığında daha ince ve tiz sesler çıkarılır. Bu yüzden neyzenlerin birden fazla neyi vardır. Anadolu kültüründe önemli bir yeri olan 8 perdeli kavisli kamış kaval da genellikle erik ağacından yapılır.

Ney de kaval da dilsiz enstrümanlardır yani direkt üflediğinizde ses çıkmaz, ses çıkarmak için belli bir teknikle üflemek gerekir. Kavala ise 6 perdesi ile daha çok Ortadoğu ve Lübnan’da kullanılan bir müzik aletidir. Çoğunlukla diyaframdan ve kalın ses üflenen kavalanın yalvarır, ağıt yakar gibi inleyen bir sesi vardır.

Bendir ya da halk arasındaki adıyla def yapmak için ceviz ya da gürgen ağacından yapılmış kasnaklar üzerine doğal ya da sentetik deri gerilir. Kasnağın çapı arttıkça daha bas bir ses çıkar. Deve derisi en makbulü olsa da zor bulunduğu için ülkemizde genellikle oğlak ya da kuzu derisi kullanılır. Bansuri meditasyonda da kullanılan bir Hint flütüdür. Bambudan yapılan flütün buğulu bir sesi vardır ve genelde kuşların ötüşüne göre çalışılır. Cajon isimli dikdörtgen kutu şeklindeki, üzerine oturularak çalınan ritim aleti de daha çok Güney Amerika’da kullanılır.

Son olarak bu da pirinç zilleri,

kasnağı ve üzerine gerilen derisiyle düğünlerin ve kız almaların vazgeçilmezi olan tef..”

MÖ 3000 yıllarından beri kullanıldığını bildiğim neyi üflemeyi nasıl öğrendiğini soruyorum. Bana

değerli hocalarının, neyzenlerin adlarını sayıyor.

“Bir çok kişiden etkileniyor, öğreniyorsun, önce hocaları taklit ediyor, sonra sentez yapıyor, başka kültürler ve müziklerden de etkilenerek kendi tarzını yaratıyorsun. Sanat, kişisel bir iş, neyi ne kadar sürede yaptığın kişiye göre değişiyor. Mesela ney sabır ister, sadece merak edenlerin çoğu bir süre sonra vazgeçiyor.” dedikten sonra elindeki neyi uzatarak “Denemek ister misiniz?” diye soruyor. “Islık bile

çalamadığım için yapamam herhalde.” desem de merakla deniyorum. Dudağımın tam ortası, başpârenin ortasına gelecek şekilde, ıslık çalar gibi şekil verip nefesimi dışarı kaçırmadan neyin içine gidecek şe-

kilde üflüyorum. Gökhan beyin neyi uygun bir açığa düzeltmesinin de yardımıyla birkaç denemeden sonra neyin sesi duyuluyor. Nefesimin bu eşsiz sese dönüşmüş olması beni çok mutlu ediyor, bu sesin müziğe dönüşebilmesi için neyi ona uzatarak ondan dinlemeyi rica ediyorum.

Gözlerini kapatarak üflediği neyin sesi, sanki huzura açılan bir kapının sesi gibi...

O sırada odanın kapısından içeri giren üç genç kız da sessizce, yüzlerinde doğru bir zamanda gelmiş olmanın verdiği sevinçle bu muhteşem ezgiyi benimle birlikte dinlemeye başlıyor. Küçük oda huzur ve sakinliğin sesiyle dolarken Mevlânâ'nın musiki ile ilgili düşüncelerini hatırlıyorum.

“Hangi milletten, hangi dilden olurlarsa olsunlar, insanlar musiki ile aynı duyguları paylaşabilirler. Musiki son derece değerli bir manevi temizlenme, ferahlanma ve yücelme aracıdır. Ruhu kir ve paslardan temizlediği gibi, ona batmış olan dikenleri de ayıklayarak tedavi eder.”

Bu odadaki huzur ve sakinliğin sesinin buradan tüm dünyaya yayılarak öfke, nefret, şiddet ve savaşları temizleyip, iyileştirmesini diliyorum.•

izlensen@butundunya.com.tr

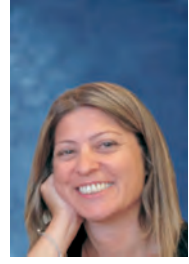
NEY ÜZERİNE

Farsça'da “kamış” anlamına gelen nây kelimesi Türkçe'de uzun süre bu şekilde kullanıldıktan sonra zamanla neye dönüşmüştür. Kamıştan yapılmış müzik aletlerinin en eski örneklerine Mezopotamya'daki kazılarda rastlanmıştır. Sümerler yukarıdan aşağıya doğru üfleyerek çalınan kamış boruları “kagi”, “tigi”, “ni”, “na” gibi kelimelerle ifade etmişlerdir. Dilli borulara Sümerce'de “na” ismi verildiğine göre nây kelimesinin bu isimden geldiği söylenebilir.

Uygurlar dönemine ait Turfan ve Hoço kazılarında bulunan bazı resimlerde dikey ve yatay tutuş şekilleriyle ney benzeri üflemeli çalgılar çalan insan figürlerine rastlanmıştır. Mısırlılar ve İbrânîler'den kalan çeşitli kabartma ve oyma resimlerle fresklerde de ney benzeri bazı sazları görmek mümkündür.

Anne Babalarla Başbaşa
Nilay Karatosun

Hayalleriniz Konfor Alanınızın Dışında!

Bu yazımda hayallerinizin gerçekleşmesi için nasıl yeni bir konfor alanı yaratabileceğiniz hakkında 5 öneride bulunacağım;

Sık sık hayal kurar mısınız? Gerçekleşmesini istediğiniz büyük büyük hayalleriniz var mı?..

Hayallerinizi düşünürken onları nasıl gerçekleştireceğinizi bilemediğiniz anlar oldu mu? Hayalleriniz hakkında endişe ve tereddüt hissettiğiniz oldu mu?..

Ve sonra hayallerinizi küçültüp daha “gerçekleşebilir” ya da “yapılabilir” hale dönüştürdüğünüz oldu mu?

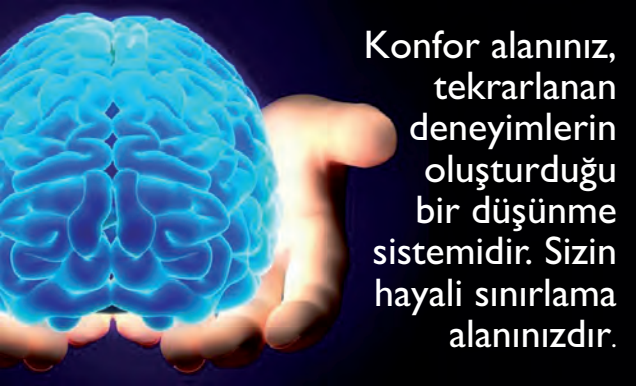
Eğer olduysa bu tepkiniz çok “normal”.

Ancak “normal” olmasının bir de kötü tarafı var ki o da sizi hayatta gerçekten istediğiniz şeylerden uzaklaştırması.

Büyük hayaller konfor alanı dışında var olur!

Hayallerinin peşinden koşmak için **yeni** konfor alanı oluşturmayı bilmek çok önemli, hatta zorunludur. Mevcut konfor alanına sığdır- mak için hayallerinizi törpülemek ya da küçültmek, konfor alanının hayallerinize engel olması yerine,

Konfor alanınız, tekrarlanan deneyimlerin oluşturduğu bir düşünme sistemidir. Sizin hayali sınırlama alanınızdır.

hayallerinizin gerçekleşmesine yardımcı olacak şekilde çalışmasını sağlamak çok önemlidir.

Biraz daha detaya inmeden önce konfor alanının ne olduğunu ve hayatımızda ne kadar önemli bir rol üstlendiğini anladığımızdan emin olalım.

Konfor alanınız, nöron bağlantıları ile beyninizin kaydettiği, tekrarlanan deneyimlerin oluşturduğu bir düşünme sistemidir. Sizin hayali sınırlama alanınızdır.

Nöron bağlantıları, her yeni

bir şey öğrendiğinde ya da tecrübe ettiğinde beyninizin oluşturduğu bağlantılardır. Öğrendiğiniz ya da deneyimlediğiniz şeyi her tekrarladığınızda bu bağlantı biraz daha güçlenir.

Bir şeyi ne kadar çok tekrar- larsanız ya da bir şeyi ne kadar çok düşünürseniz nöron bağlantıları o kadar güçlü olur. Tekrarlama, yeni alışkanlıklar, yeni düşünme sistemleri ve konfor alanı yaratır. Size kendi hayatımdan bir örnek vereyim:

Ben büyürken, babam ve çevremdeki tüm yetişkinler belli firmalarda ya da devlet kuruluşlarında çalışan kişilerdi. İçlerinden hiçbiri kendi için çalışmamıştı ve kendi işini kurmaya girişmemişti. Sonuç olarak, bir firmada çalışmak benim konfor alanımdı. Uzun yıllar

çeşitli firmalarda çalıştım ve çok keyif aldım. Benim için müthiş bir deneyimdi.

Diğer yandan, yakın bir arkadaşım, ailesi ve çevresi girişimcilerle dolu bir ortamda yetişmişti. Sonuç olarak onun yetiştirilme tarzına göre girişimci olmak onun konfor alanı idi. Bir firma için hiç çalışmamıştı. Onun için kendi işini başlatmak ve girişimci olmak çok “normal” di.

Kendi işimi kurma kararı aldığımda konfor alanım dışına adım atıyordum ve bu durum beni

oldukça gergin yapmıştı. İşte o anda kendim için yeni bir konfor alanı yaratma gerekliliğini fark ettim. Bunu yapabilmek için kullandığım 5 adımı sizlerle paylaşmak istiyorum. Bu arada bu süreç çocuklarınızla da paylaşabileceğiniz harika bir yöntem.

1. Adım

Hayatta gerçekten istediğiniz şeyi açıklayın ve herkese

söyleyin. Büyük düşünme ve hayal kurma cesaretine sahip olun. Yüksek sesle söylemek çok önemlidir çünkü ilk nöron bağlantısını kurmanı sağlar.

Hem bilincini hem de bilinçaltını, hayallerini desteklemesi için hareket geçirir.

2. Adım

Hayaliniz hakkında öğrenebileceğiniz her şeyi öğrenerek

nöron bağlantınızı güçlendirin. Araştırın, video seyredin, okuyun, bu işi daha önce yapmış kişilerle görüşmeler yapın. Nereye gitmek istediğinizle ilgili yapabileceğiniz her şeyi bulun ve yapın.

Ne kadar çok bilgi toplarsanız nöron bağlarınız o kadar kuvvetli olur. Sizi bir sonraki adıma hazırlar.

İşte size çocuklarınızla paylaşabileceğiniz harika bir yöntem

3. Adım

Planınızı hazırlayın. Sadece sonuca odaklanıldığında

büyük hayaller çok yorucu ve korkutucu görünürler. Bu yüzden sizi büyük hedefe götürecektir, ulaşabileceğiniz küçük adımlar belirleyin. Çocuklarınıza hedef koymayı öğretirken, hayallerini küçük, ulaşılabilir hedeflere bölmeyi de öğretmeliyiz. Böylece adımlarını önem sırasına koymayı öğrenirler ve

küçük hedefler için her gün bir eylem planı yaparlar. Büyük hayali küçük hedeflere bölmek "yapılabilir" görünmelerini sağlar ve ulaşılan her küçük hedef özgüven oluşturur. Aynı zamanda başarı için nöron bağlantılarını güçlendirir.

4. Adım

Konfor alanınızı esnetme ve genişletme alıştırmaları yapın.

Esnettiğiniz ya da genişlettiğiniz şeyler hedefiniz ve hayalinizle doğrudan bağlantılı olmasa bile konfor alanını genişletmek güven sağlar.

Örneğin, 2017 de okul birincisi olmak istiyorsunuz ya da yeni bir iş kurmak istiyorsunuz.

Ya da diyelim ki yükseklik korkunuz var. Yükseklik korkunuzu yenmek için bir kursa gittiğinizi ya da eğlenceli ve orta şiddette bir tırmanma turuna katıldığınızı varsayalım. Bu alanda elde ettiğiniz başarılar özgüven yaratır ve hayatınızın diğer alanlarında da etkisini gösterir. Ne kadar çok esneme çalışmaları yaparsanız rahatsızlık hissettiğiniz alanda o kadar rahat olursunuz. Bir girişimci olarak bana güven, konfor alanımı esnetmek için bir çok fırsat ve imkan yaratabilirsiniz.

5. Adım

Görsel imgeleme ve olumlama ile nöron bağlantılarınızı güçlendirin.

Çocuklarla yaptığımız “Bilgelik Macerası” programlarımızda öğrettiğimiz becerilerin yanında beyin biliminden çok fazla bahsediyoruz. Görsel imgeleme ve olumlama hem bilincimizi hem de bilinçaltımızı başarıya hazırlamak için çok önemli ve etkili yöntemlerdir. Bu işin anahtarı kendinizi hedefinize ulaştırmış gibi imgelemektir. Olumlama ise hedefinize ulaştığınızda hissedeceğiniz her türlü başarı ve duyguya şükretme cümleleridir. Hayalinizi gerçekleştirmeden önce yaptığınız görsel imgeleme ve başarınızı kutlama cümleleri başarınız için nöron bağlantılarınızı kurmanızı sağlar.

Adım attığınız her an güven ve cesaret kazanacak ve bir sonraki büyük hedefinizi yaratacaksınız.

Unutmayın, hayallerinizin peşinden koşarken çok rahat hissetmediğiniz anlar olacak ve daha önce hiç yapmadığınızı şeyleri yaparak konfor alanınızın dışına çıkmanız gerekecek. Ancak “siz yapabilirsiniz”.

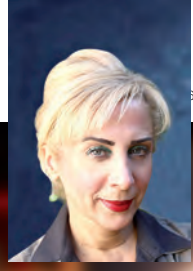
Gerginliği hissedin, korkuyu hissedin, endişeyi hissedin ve bunlara rağmen yolunuza devam edin!

Korktuğunuz şeyleri yapmaya başlamadığınız sürece korku hiç bir yere gitmeyecek. İyi haber şu ki adım attığınız her an güven ve cesaret kazanacak ve bir sonraki büyük hedefinizi yaratacaksınız.

Büyük hayaliniz ne?

Açıklayın! Bağıra bağıra söyleyin! Herkes duysun ve yola koyulun! •

nilaykaratosun@butundunya.com.tr

El Sanatında
Mesut Dikel
Tekniği:

SEDEF OYGU

Sedef Oygu, tekniği Mesut Dikel'e ait bir el sanatı. Sadece Türkiye'de değil Dünya' da da tek. Hat sanatı başta olmak üzere bir çok el sanatını yapabilen ve bir arada kullanabilen ender isimlerden biri. Sanatında 28, sedef oyguculukta ise 16 yılı geride bırakan Dikel, bu meşakkatli sanatta icazet alan sayılı isimlerden. Aynı zamanda eğitimci de olan Dikel'in koleksiyonlara girmiş eserleri de mevcut.

'Sedef oygu' çok yaygın bir teknik olmadığı ve bir tek kişi tara-

findan yapıldığı için görme şansınız da olmamış olabilir. Bu tekniğin geliştiricisi Mesut Dikel, kendi adı-

Mesut Dikel

2016 mayısından beri üzerinde çalıştığı son eseri

nı taşıyan sanat atölyesinde çok özel ve güzel üretimler yapıyor. Birine dahi sahip olamayacağınız gerçeğini unutmadan bu eserlere bakmakta fayda var.

Sedef Oygu

Okyanusta yetişen esas inci kabuğu bu sanatın pahalı bir hammaddesi. Ekonomik olsun diye düşünürseniz çiftlik incisini kullanabilirsiniz. Mesut Dikel, kalitenin çok önemli olduğu gerçeğinden hareketle Filipinler'den getiriyor kabukları. Emek de yoğun ve paha biçilmez olduğu için bir eserin ederi 40-45 bin avrodan aşağı olmuyor.

“İşin en zor aşaması sedefleri eşit parçalar halinde kesmek. Milimlik çalışma yani. Çok sert olduğu

için çok zaman alıyor. Bu yüzlerce hatta binlerce parçayı kontrplağın üzerine diziyo, milim kayma olmadan presliyorum. Pürüzsüz bir satıha sahip, eserin ebatına göre birkaç plaka hazırlıyorum. Bu plakalar tırnaklarla birbirine geçiyor, bir bütün oluşturuyor.”

İşin en zor kısmı sabrın da sınındığı sedeflerin kesimi. Bir küçük plaka oluşturmak neredeyse aylar alabiliyor.

“Sedefleri bire bir ya da bire iki ebatlarında kesiyorum. Sabrın sınındığı bir diğer aşama ise kesme işlemi. Siz de kesersiniz. Mükemmel gibi de görünebilir. Ama ‘hat’ın anatomisini bozmadan kimse kesemiyor ne yazık ki. Bütün ‘elif

Mesut Dikel, 1966 yılında Mersin’de dünyaya geldi. 1990 yılında Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü’nden mezun oldu. Öğrencilik yıllarında “Tezhip” dersleri aldı, geleneksel Türk İslam Sanatı üzerine çalışmalar yaptı. Halen Adana’da yaşıyor. Uzun yıllar Grafik-Reklam Tasarım sektöründe işveren olarak çalıştı. Profesyonel Hattatlık, Nahhatlık ve Ressamlık yapıyor. Resim - İllüstrasyon (Resimleme)-Airbrush-Grafik-Fotoğraf-Tezhip-Ebru-Minyatür -Kaligrafi, Maden Kesme, Sedefkârlık, Kaat’ı ve Naht sanatı gibi sanatlarla ürettiği çok sayıda eseri var.

ler aynı olmak zorunda. Kimse anlamasa da ben hattat olduğum için anlıyorum.”

Sedeflerin küçük küçük kesilmesi plakalar oluşturulması birinci, kesme işlemi de ikinci aşama gibi görünse de en birinci aşaması da var ve bu da Dikel’e ait. İşlemeye karar verdiği desenleri de kendisi çiziyor.

En ince işçilik desenlerin kesilmesinde.

“Kıl testerelerle çalışıyorum. İşlem hata kabul etmiyor. Sedef çok sert bir madde, çok çabuk körleşiyor ve çok sık değiştiriyorum. Bir eser bitene kadar neredeyse 4-5 bin liralık kıl testere kullanıyorum.”

Dikel, kesme ve oyma işleminden çıkan sedefleri atmıyor, mozaik şeklinde değerlendiriyor. Bu parçalar soyut mozaik çalışmasına ya da takıya dönüşebiliyor.

İcazet almak

“Bu sanata 1986 yılında başladım. 2004 yılında, tam 28 yıl sonra hocam bana sözlü icazet verdi. Ve ben hayatımda ancak 3 defa aferin almışumdur hocamdan.”

Ve daha sonra yazılı icazetini de alır ve çalışma odasının duvarına gururla asar.

“İcazet vermek nedir? Bir kişinin bir işi yapacağına kefil olmaktır. Sanatına ve ahlâkına kefildir. Eğer bir ahlaksızlık yapmışsa hocası,

icazetimi kestim diyebilir. O da faciadır. Sözlü icazet insanların içinde söylenir. Yazılıda ise bir eserin üzerine yazılır.

‘Ben...’nın talebesi...Talebem ‘...ın yaptığı bu belgeyi onaylıyorum.’

İcazet olmadan bir esere imza atamazsın, talebe yetiştiremezsin, ders veremezsin ve ben sanatçiyim diyemezsin.”

Mesut Dikel de şimdiye dek sa-

Mesut Dikel tamamladığı eserlerinden biriyle

dece bir öğrencisine tezhipte icazet verir.

“Şimdiki gençler çok sabırsız, işin ticaretindeler. Öncelikle desen bilgisi olacak. Düşünün tezhip sanatını 5-6 yılda ancak çözebiliyor bir öğrenci. O da düzenli ve sistemli çalışırsa. 10 yıl da hat sanatı var. Etti mi 15 yıl. İmkânsız ya sedfi- ahşabı da 5 yılda öğretilsin, 20 yıl. Yirmi yıldan önce özgün bir iş çıkarma imkânı yok. Ve ben bunun şurasında 4-5 yıldır ekmek yiyorum bu işten. 20 yıl hep kendime yaptım.

Ne zaman ki ismim duyuldu bende eser kalmadı.”

Dikel'in adı sınırları aşmış

“Son dört yıldır ‘Katar Emir Ailesi’ ile çalışıyorum. Yolunuz nasıl keşişti diyebilirsiniz. Tamamıyla sosyal medya aracılığı ile. Paylaştığım çalışmalarımı görüp e-posta aracılığı ile bağlantı kurdular benimle. İlk etapta 3 iş istediler. Elimdeki son iş dahil 8 eser göndermiş olacağım.”

Eserlerine yurt içinden de yoğun ilgi var.

“İzmirli bir aile düzenli olarak

Hilye-i Şerif. Hz. Muhammed'in kişisel-fiziksel özelliklerini anlattığı eseri. Sadece kesme işleminin 13 ay sürdüğü bu şaheseri 24 ayda tamamladı.

eser alır benden. Yeter ki ben iş çıkarayım. Son işime başladım ve internette paylaştım. Şu anda 6 alıcısı birden var.”

Sedef Oygu tekniği yayılsın diye bilgi ve birikimlerini herkesle paylaşıyor.

“Her platformda anlatıyorum ama çözen olmadı. Bilgi saklama hırsız değilim. Bana göre saklayan da hırsızdır. Bana diyor ki biri hocam ben bu presi nereden bulacağım. Milim kaydırmadan pres yaptığım makine antika diyebiliriz. Eski eşya satan bir yerden buldum. Ciltçilerin kullandığı bir pres aleti. İşçiliği görünce kaçıyorlar.”

Türkiye’de ahşap kesen 50-100 kişi, metal kesen ise 1-2 kişi var. Mesut Dikel bu her ikisine ek olarak sedefi hem kesiyor hem de oyuyor.

Kakma ile oygu arasındaki fark nedir diye sorarsanız;

“Kakmada, sedef kaplamanın içine gömülür, oygu da ise kaplamanın üzerine yerleştirilir. Sedef genelde ahşaba kakılır. Ama ben bir oyguda içeride sedefe sedef de kakıyorum ki bu da bir ilk.”

“Sedef doğada çok zor fosilleşen bir madde. İçinde cam parçacıklarını barındıran silis var, tozu da ölümcül etkiye sahip. 5-6 yıl boyunca ciğerlerinize girerse öldürür.”

“Maske ve ortamı sürekli havalandırmak alabildiğim tedbirler. Ayrıca çalışmalarına 2 ayda bir belli bir süre ara veririm.”

Çeyrek asırdan fazla ömür verdiği sanatını aldığı ödüllerle de

Hat çalışmalarında da özgün eserler üretiyor

Birden çok sanatı aynı anda yapanlara “hezarfen” denildiğini de öğreniyoruz Mesut Dikel’den.

taçlandırır Mesut Dikel.

“Uluslararası bir vakfın düzenlediği sanat etkinliğinde Romanya’da ve Uluslararası Birleşik Arap Emirlikleri’nde 3-4 yılda bir yapılan yazı-sanat bienalinden (yazı alanında) bir ödül aldım. 2007 yılında Vakfa tarafından yılın öğretmenini seçilmem benim için paha biçilmez bir ödül.”

Birden çok sanatı aynı anda yapanlara “hezarfen” denildiğini de öğreniyoruz Mesut Dikel’den.

“Birçok sanatı kendi içinde barındıranlara tarihte hep “hezarfen” demişler. Bir ilim sahibi çok sanat sahibi demek. Bu yüzyılda hezarfen diyebileceğimiz Necmettin Okay adında bir hattat çıkmış. Benim hocama da biraz hezarfen

deniyor. Ben kendime demem ama hocam bana hezarfensin dedi. Ben fotoğrafçılıkla uğraşan bir ailede yetiştim. Karanlık oda bilgim çok iyidir. Kalmadı belki ama ben hâlâ yaparım. Grafikerlik yaptım, ressamlık yapıyorum. Almanya’da çok önemli bir araba markasına illüstrasyon çizimler yapıyorum. Kapak çizimleri yapıyorum.”

2017 yılının mayısında İstanbul’da 2 ay açık kalacak bir sergiye hazırlanıyor. Kendisi için bir prestij sergisi olacağından ilgilendiği el sanatlarını yansıtan bir seçki hazırlıyor.

Mesut Dikel birçok el sanatını bir arada yapabilse de son yıllarda ‘sedef oyma’ya ağırlık vermiş 16 yılda ürettiği eser sayısı toplam 40-50 civarında. Şaheserim diyebileceği eserlerin sayısı ise 15 civarında. Bu da bu işin ne kadar zaman alıcı zorlukta olduğunu gösteriyor.

Bir eserin ikincisini asla yapmayan Mesut Dikel kendi geliştirdiği teknikle özgün şaheserler üretmek istiyor.

semaerdogan@butundunya.com.tr

Akdeniz’de Bir Doğa Harikası

Kekova

Yazan: NEVİN DEDEOĞLU

Muhteşem doğası, olağanüstü koyları, antik kentleri ile Akdeniz’de gerçek bir hazine Kekova adası... Likya dilinde Dolichiste olarak adlandırılan Kekova, tarih boyunca Likya, Roma ve Bizans uygarlıklarına tanıklık etmiş ve 1932 yılında İtalyan işgali sonrasında yapı-

lan antlaşma ile ülkemiz sınırları içinde kalmış bir ada Kekova iki kez büyük deprem geçirmiş ve adanın bir bölümü sulara gömülmüş, işte bugünkü batık kent böyle oluşmuş. Adanın en ilgi çekici ve büyüleyici

yanı burası... Sanki Açık hava sualtı müzesi gibi. Su altında bulunan bina ve mendirek, liman kalıntıları, amforalar, çeşitli

denizcilik objeleri her şey türkuaz mavisine boyanmış gibi karşımızda duruyor. Günümüzde adada yerleşim yok. 1990 yılında sit alanı ilan edildiğinden beri yüzmek ve adaya çıkmak yasak. Sadece teknelerin yanaşmasına izin veriliyor. Teknelerin tabanında oluşturulan özel

cam bölmelerden izlenebiliyor su altı kalıntıları.

Kekova'da birbirinden güzel birçok koy var. Akvaryum, Tersane, Hamidiye koyları bunlardan bazıları. Küçük ama etkileyici bir mağara olan Korsan mağarası da teknelerin uğrak yeri. Kekova da mavi bir başka... Mavi ile yeşilin bin bir tonu pırl pırl,

berrak sulara yansıyor. Bazı koylarda ise deniz kaplumbağaları (caretta caretta) yüzenlere dostça eşlik ediyor. Birlikte yüzmenin keyfi ise günün en güzel sürprizi oluyor, rüya gibi anlar yaşıyor.

ÜÇAĞIZ(Theimiusa) ve KALEKÖY(Simena)

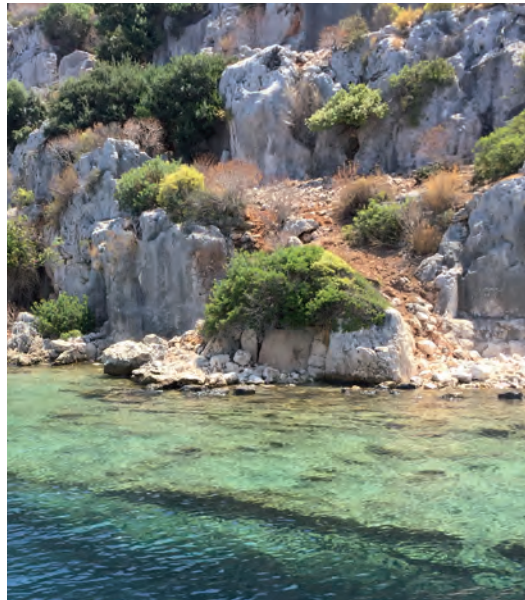
Kekova, iki küçük yerleşim yeri olan Üçağız ve Kaleköy'ün açıklarında yer alıyor. Üçağız'a Demre-Kaş karayolundan ayrılan bir yolla ulaşıyor, Kaleköy karadan ulaşım olmayan nadir yerlerden biri, sadece denizden ulaşım sağlanıyor.

Üçağız küçük bir balıkçı köyü. Köy halkı oldukça konuksever ve güler yüzlü. Özellikle kadınları çok çalışkan, durmak nedir bilmiyorlar. Teknede, bahçede, evde her yerde çalışıyorlar, üretiyorlar.

Üçağız, doğal bir antik liman. Likya ve Roma dönemine ait kalıntılar ise köyü daha da özel kılıyor. Kaleköy (Simena) de M.Ö 4. yüzyıla kadar uzanan bir tarihe sahip. Likya kıyı kentlerinden biri.

Deniz kıyısında bulunan Likya lahit mezarı buranın simgesi. Kaleköy'de bir de ortaçağdan kalma bir kale var. Kalenin surları içinde yer alan tiyatro yedi basamaklı, 300 kişilik en küçük tiyatro olma özelliğini taşıyor. Kayanın oyulmasıyla yapılmış mini bir tiyatro. Kale, konumu nedeniyle olağanüstü bir Kekova manzarası sunuyor gelenlere. Tarih ve doğanın iç içe geçtiği Kekova, her mevsimde vazgeçilemeyecek güzellikleri ile huzurlu bir ortam arayanları bekliyor. •

İnsanlar Yaşadıkça
Mehmet Ünver

Zamanın Unutturamadığı Anılar

Doğanın değişmez kuralıdır. İnsanoğlu doğar, büyür, yaşlanır ve zamanı gelince bu dünyaya veda eder. Bu sürecin kaç yılda tamamlanacağı kimse bilemez.

Kimileri ileri yaşlara kadar sürdürür bu dünyadaki bilinmez maceralarını, kimileriye halk arasında bilinen tabirle, gençliğine doyamadan erken yaşlarda veda ederler. Buna karşın çocukluğumuzdan itibaren geçen yıllar boyunca sayısız anılar biriktirir belleğimiz.

Kekik ve çiçek kokulu yamaçlardan doğan pınarlardan esinlenerek vadinin ismini, “Pınara” koymuşlar.

Bu anıların özellikle çocukluk dönemimize denk gelenleri hemen hiç unutulmazlar. Altmışlı, yetmişli yaşlara ulaştığımızda bile belleğimizin sonsuz labirentlerinden çıkıp bizimle yüzleşirler. Artık unutulmazlar arasına girmiştir o anılar. Herkesin vardır böyle özel anıları. Benim de bilincim açık olduğu müddetçe unutamayacağım böylesi anılarım var elbette. Onlardan iki tanesini sizlerle paylaşmak istiyorum:

KİMSENİN BİLMEDİĞİ O ESKİ GEBZE:

İlk kez 1962 yazında gitmiştik Gebze'ye. Rahmetli amcam emekli olduktan sonra Gebze merkezine çok yakın bir yerde neredeyse çiftlik arazisi büyüklüğünde bir yer satın alıp oraya bir ev yaptırmıştı. Bugünkü Gebze'ye baktığımızda inanılmaz gibi gelecek ama o zamanlar bölge yemyeşil, bağlar, bostanlar ve harman yerleriyle doluydu. Evin bulunduğu arazinin biraz ilerisinde pırl pırl bir derenin aktığı şirin bir vadi vardı. Kekik ve çiçek kokulu yamaçlardan doğan pınarlardan esinlenerek vadinin

ismini, “Pınara” koymuşlar. Gün batımından sonra o tepelerden gelen kekik kokuları eşliğinde bahçede akşam yemeği yerdik. O yıllarda Gebze'nin merkez caddesi dışında kalan bölgelerindeki evlerde elektrik ve şebeke suyu yoktu. Gaz lambasıyla aydınlanıyordu evler. Su ise çeşmelerden ve hemen her bahçede bulunan su kuyularından temin ediliyordu.

Kardeşimle o yaz, dört haftamızı Gebze'deki akıl almaz güzellikteki, bağlar, bahçeler ve Pınara vadisinde geçirdik. Vadinin tabanında akan derenin içinde oynaşan balıkları gördüğümüzde çok şaşırmiştık. Çünkü balıkların yalnızca denizlerde yaşadıklarını biliyorduk. Şimdilerde sanayi siteleri, fabrikalar, dev depolar ve beton binalarla dolmuş olan Gebze o zamanlar çiftlikler ve mandıraların olduğu küçük bir yerleşimdi. Günümüzün önemli bir kısmını harman yerlerinde öküzlerin çektikleri dövenlere binerek, vadideki derenin kenarında oynayarak ve bağlarda üzüm yiyerek geçiriyorduk.

Gece olup da gün battıktan sonraysa bambaşka bir manzarayla karşılaşılıyorduk. Evlerde elektrik olmadığı için gökyüzündeki yıldızlar olağanüstü güzel ve parlak görünüyordular. İstanbul'dayken ışık kirliliğinden dolayı yıldızların o denli büyük ve ışıltılı olduğunu hiç görememiştik. Yıldızlar dışında geceleri bizi şaşırtan başka pırıltılar da vardı, onlar; çevredeki tepelerden evlerin bulunduğu bölgeye inen çakalların gözleriydi. Karanlığın içinde parıldayarak dolaşan o gözleri ilk gördüğümüzde şaşırmış ve korkmuştuk. Amcam onların çakal olduğunu söylediğindeyse şaşkınlığımız bir kat daha artmıştı. Neyse ki evin arazisi çakalların ve başka hayvanların giremeyeceği şekilde çitlerle çevrilmişti. Buna güvenerek bazı geceler bahçedeki ağaçlar arasında kurulmuş hamaklarda kayan yıldızları izleyerek uyuyor, tertemiz havayı soluduğumuz için sabahları erkenden kalkıyorduk.

Sanırım o zamanlar demiryolu ulaşımı şimdikinden daha yaygındı. Çünkü gece boyunca, karanlığın içinden adeta bir yıldız gibi kayarak geçen tren vagonlarının kırpışan ışıklarını izliyorduk. Amcam demiryolcu olduğu için geçen trenlerle ilgili açıklama yapardı: "Doğu Ekspresi, Anadolu Ekspresi, Adapazarı Şimendiferi.."

Gündüzleri bir diğer eğlencemizse Pınara deresinin pırl pırl sularının küçük bir gölet oluşturduğu yerde Gebzeli çocuklarla yüzmektir. Bize en az serin suyuna alıştığımız

Boğaziçi'nde yüzmek kadar zevkli gelirdi. Aradan neredeyse elli dört sene geçti. Günümüzde o cennet Gebze'nin yerinde yeller esiyor. Ne o yeşil vadi kaldı, ne harman yerleri ne de bostanlar. O güzellikler şimdilerde sanayi içine gömülüp yok oldular ne yazık ki. O günleri doyasıya yaşadığım için şimdilerde Gebze'den geçerken üzüntü duymamak için çevreye bakmıyorum. Şanslıyımız ki o anıları yaşamışız..

UNUTULMAZ BİR YILBAŞI GECESİ:

Altı yaşındaydım. O zamanlar İstanbul'da kışlar şimdikinden çok daha karlı ve sert geçirdi. Yılbaşı gecelerinin bembeyaz bir kar örtüsü altında kutlanması pek de öyle şaşılacak bir şey değildi. Halkın ezici bir çoğunluğu yeni yılı sıcak evlerinde, radyodaki eğlence programlarını dinleyip, mütevacı sofralarındaki yiyecekleri yiyerek kutlardı. Tüm ailenin hatta yakın akraba ve komşuların şimdi yerlerinde büyük apartmanların yükseldiği eski, ahşap evlerde bir araya geldiği güzel günlerdi. Özellikle biz çocuklar iple çekerdik o özel anları.

Yine öyle bir yılbaşı gecesiydi. Dışarıda kar yağıyor, Boğaziçi'nden geçen vapurların düdük sesleri evimizin bulunduğu tepeye kadar geliyordu. Demir döküm sobamız gürül gürül yanarken tüm aile divanlara karşılıklı oturmuş radyodaki eğlence programını dinliyorduk. Eski

kantocu hanımlardan biri şen şakrak kantolar söylüyordu. O yıllarda şimdiki gibi gelişmiş bir oyuncak sanayi yoktu. Döviz yokluğu nedeniyle çok gerekli ürünler dışında kalanların ithalatı hemen hiç yapılamıyordu. Bu nedenle biz çocuklar sahip olduğumuz oyuncaklar açısından son derece yoksulduk. Bir lastik top, bir teneke araba ve defter kâğıdından yapılmış uçaklar sahip olabildiğimiz ender oyuncaklardandı.

Varlıklı aileler, çocukları için yurtdışı seyahatlerinden Avrupa malı elektrikli trenler, kurgulu arabalar, porselen bebekler ve cicili bicili kırtasiye malzemeleri getirebilseler de o şanslı çocukların sayısı bir elin parmaklarını geçemezdi. Bizim gibi dar gelirli ailelerin çocuklarıysa elimizdekilerle idare ediyorduk. İşte o yılbaşı gecesini unutulmaz yapan da aklımızı başımızdan alan bir oyuncak sürpriziydi:

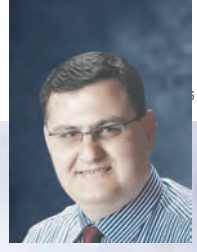
Vakit iyice geç olmuştu. Dışarıda kar son hızıyla devam ediyordu. Bir yandan annemin hazırladığı zeytinyağlı dolmaları mideye indirirken bir yandan da halının üzerinde tombala oynuyorduk. Yeni yıla girmemize az bir zaman kalmıştı. Derken kapımız çalındı. O saatte kimseyi beklemiyorduk. Merakla koşup açtığımızda sahilde tarihi bir yalıda yaşayan aile dostumuz hanımefendiyi karşımızda bulduk. O kar fırtınasında, tepedeki evimize çıkarken çok yorulmuş görünüyordu. Ayrıca elinde kocaman bir torba

vardı. İçeri girdi ve odanın ortasında durdu. Ardından şöyle dedi:

“Bugün tanıdığım tüm varlıklı aileleri ziyaret edip, çocuklarına, sizlere hediye edecek birer oyuncakları olup olmadığını sordum. Hatta onlara, siz her zaman böyle oyuncaklar bulabilirsiniz ama o çocukların hiç oyuncuğu yok dedim. Onlar da sizlere bu hediyeleri yolladılar” dedi ve torbayı halının üzerine boşalttı. Çıkanları gördüğümüzde kardeşimle sevinçten çıldıracak hale gelmiştik. Neler yoktu ki...!! Bir oyuncak tren seti, aslının aynısı ayrıntılarla donatılmış birkaç güzel araba, atlıkarınca modelinde rengârenk bir müzik kutusu, üzerindeki hayvan resimlerine basıldığında o hayvanın özgün sesini çıkartan büyük bir pano, rengârenk kamyonlar, gerçeğine yakın boyda iki oyuncak keman, kurşun askerler, hiç görmediğimiz güzellikte billur bilyeler.... Gördüklerimiz karşısında aklımız başımızdan gitmişti. Sevinçle odanın ortasında hoplayıp zıplamaya başladık. Hayal bile edemeyeceğimiz böylesi muhteşem bir sürprizi hazırlayan hanım efendiyi öpücöklere boğduk.

O yılbaşı gecesi yeni oyuncaklarımızı başucumuza koyarak uyuduk. Aradan elli dört yıl geçti. Kısa bir süre önce altmış yaşına girdim. Buna karşın o karlı ve sürprizi geceyi hâlâ unutamadım ve bize bu unutulmaz sevinci yaşatan zarif insanı hep rahmetle anıyorum. Güzel anılar asla unutulmaz. •

mehmetunver@butundunya.com.tr

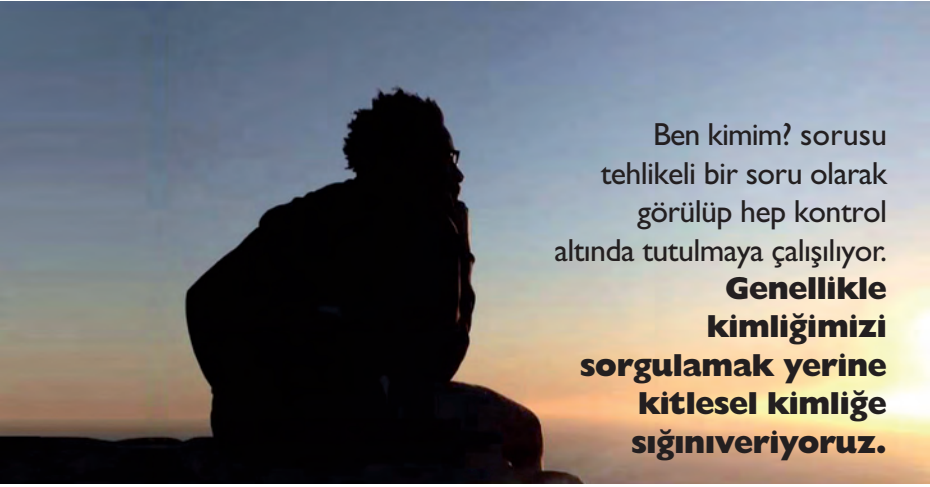
Soru Neydi

Sahi... Soru Neydi? Unuttuk değil mi? Kafamız o kadar karışık ve elimizdeki yanıtlar o kadar çok ki; “İyi de bunların soruları nerede? Hangi sorunun yanıtı bu elimizdekiler?” diye sormaya bile korkuyoruz.

Sanki hayatın normal akışı böyleymişçesine hiç merak etmeden, başını sormadan elimize tutuşturulan yanıtlarla oyalandıkça asıl sorudan uzaklaşıyoruz.

Aslında biliyoruz; hayat “ben kimim?” sorusuyla başlıyordu. Soru değişmese de yaş ilerledikçe yanıt

değişebiliyor. Annenin uzantısı olmakla başlayan kendini tanıma çabası zaman içinde farklı yanıtlar üreterek kimlik arayışı halinde sürüp gidiyor. Başlangıçta birilerinin kızı veya oğlu şeklinde olan yanıtlar sonraları aynadaki ben, ailenin üyesi, sülalenin uzantısı, giderek

Ben kimim? sorusu tehlikeli bir soru olarak görülüp hep kontrol altında tutulmaya çalışılıyor. **Genellikle kimliğimizi sorgulamak yerine kitlesel kimliğe sığınveriyoruz.**

mahalle, okul, sosyal topluluklar biçiminde bir sürü yeni yanıt üretse de hep bir şeyler eksik kalıyor. Her seferinde kendini yineleyerek hayat ile birlikte peşimizi bırakmayan “Kimim ben?” sorusu, sizden başka bir şey olmanızı isteyen, bekleyen ve hatta soruyu unutup önceden hazırlanmış yanıtlarla oyalayanlara inat hep bir yerden kendini gösteriyor.

Soruyu, elinizdeki yanıtlarla cevaplamaya kalktığınızda kim olmadığınızı anlatabiliyorsunuz da kim olduğunuz kısmı hep açıkta kalıyor. Bu nedenle içinde bulunduğunuz topluluğun parçası, modeli ve hatta topluluğun kendi olmanız dayatmasına karşın “ben kimim?” sorusu tehlikeli bir soru olarak görülüp hep kontrol altında tutulmaya çalışılıyor. Genellikle kimliğini sorgulamak yerine kitlesel kimliğe sığınveriyoruz. Anne babanın verdiği isimle hakkımızdaki beklentilerini dile getirmeleri, adımızla yaşamamızı istemeleri bile birilerini rahatsız ediyor. Okula başladığınız-

da isminizin önünde bir de numara ekliyorlar. Kendinizi tanıtmaz istendiğinde numaranızı, adınızı ve soyadınızı söylemeniz yeterli olması kimseyi rahatsız etmiyor. Sonuçta kendimizi tanımaktan çok başkalarının gözündeki kendimizi tanımlamanın kolaycılığına kaçırıyoruz.

Üstelik, okul bitse de kimlik numarasından kurtulamıyoruz. Kim olduğumuz sorulduğunda o anlamsız numarayı söylememiz yetiyor gibi görünse de bir şeylerin yanlış gittiğini hissediyoruz. Ancak hayat üzerimize öyle bir çulluyor ki; “Ben kimim?” sorusu sorulması anlamsız, gereksiz hatta tehlikeli kabul edilen sorulardan sayılıyor.

Sahi... Soru neydi?

O ilk soruyu yanıtlamayı bırakıp iyi kötü dayatılan kimlikle ayaklarımız üstünde durmaya çalışırken bazılarımızın aklına bu kez “nere-deyim, ne yapıyorum?” sorusu takılıyor. Böyle “tehlikeli” sorulara kafa yormak yerine hazır yanıtlarla avunmamız bekleniyor. Yanıtlara uygun hazırlanmış sorular ile ha-

sarsızca, suya sabuna dokunmadan geçip gitmek mümkünken birileri arıza çıkarıyor. Döneme uygun hayat şablonlarından birini üzerimize giyip oynadığımız rolün hakkını vererek kendimizi tanımadan öylece geçip gitmenin normal olduğu dayatılıyor. Dahası aradaki küçük kaçamaklarda “felektan çalınan bir gün veya gece” biçiminde adlandırılıp suç işlediğimizi kabullenmemiz bekleniyor.

Tüm bunlara rağmen ben kimim, neredeyim, ne yapıyorum diye ortaya çıkıp kendi yanıtlarını kovalayanları toplum düşmanı, bozguncu hain diye damgalamaktan uzak durmuyoruz. Bize asıl soruyu hatırlattıkları için aykırı olmakla suçlananlara eziyet edildiğini görsek de sesimizi çıkarmadan izlemekle yetiniyoruz. Ne de olsa bizim kavgamız değil diye düşünüyoruz. Hatta kendilerini suçlu hissetmeleri gerektiğine inanıyoruz. Çoğu kez seslerini kıymayı başarsak ve elimizdeki yanıtlarla avunmaya çalışsak da bir şeylerin yanlış olabileceği kuşku beynimizi kemirmeyi sürdürüyor.

Eline tutuşturulan oyuncuğı ile yetinen çocuk gibi ses çıkarmadan istenilen biçimde yaşadıkça takdir alıyoruz. Oyuncuğını bırakıp inatla kendi oyununu oynamaya çabalayan “yaramazlara” ise arızalı gözüyle bakıyoruz.

Bu arada ilerleyen yaş ile birlikte

aynadaki görüntü de yaşlanıyor. Ben kimim? Diye sormaya cesaret edemese bile hayata şaşkınlık, heyecan ve umutla bakan çocuğun bakışlarının günden güne söndüğünü görüyoruz. Bunu bile yadırgamıyor böyle olması gerekiyor diye kendimizi ikna ediyoruz. Bazılarımızı soruyu hatırlayıp aynadaki yaşlı görüntüsüne “ne işin var tanımadığın o bedeninin içinde?” diye söylenirken bile “aman kimse duymasın, şimdi yanlış anlar, delirdiğimi düşünürler” endişesi ve suçluluk duygusuyla aynalardan kaçıyor. Soru ise inatla ortalıkta öylece duruyor.

Sahi... Soru neydi?

Ben kimim sorusuna sıra dışı bir yanıt ile sözgelimi; kedi gibi miskin biriyim, hatta ev kedisiyim, kafesinden sıkılmış özgür bir kuşum veya çocuk ruhlu bir ihtiyarım diyebilme cesaretini gösterenlere aklını yitirmiş gözüyle bakmak kolayımıza geliyor. Kimse o soru sorulsun istemiyor.

Öyle sert bir soru ki kaçıp kurtulmak kolay olmuyor. Sorunun sorulmasının gerektiği

**Oyuncuğunu
bırakıp inatla
kendi oyununu
oynamaya çabalayan
“yaramazlara” ise
arızalı gözüyle
bakıyoruz.**

zamanlarda bile sansürü bırakmıyoruz. Mezuniyetlerde andaç hazırlanırken fotoğrafiniz ile birlikte kendinizi anlatan yazılarını bile arkadaşlarımıza yazdırıyoruz. Nadir de olsa inat edip kendi andaç metnini

kaleme almaya kalkışanlara arkadaş yoksunu, sosyal zavallı yaratıklar gözüyle bakıp kolayca dışlıyoruz. Kimim ben sorusundan yoksun, hazır yanıtlarla geçen koca bir ömür en baştaki soruyu unutturmuş gibi görünse de cenaze törenlerinde “rahmetliyi nasıl bilirdiniz?” sorusu bile yine aynı konuya işaret ediyor. Kendi cenazesinde bile başkalarının onu nasıl bildiği soruluyor da “rahmetli kendini nasıl bilir, nasıl anlatırdı?” sorusu akla bile getirilmiyor.

Ilk soruyu ıskalayıp ikinci soruya ortadan dalarların hali ise çok daha zor. Neredeyim, ne yapıyorum sorusuna yanıt arayanlar başlangıçtaki kimlik sorusunu yanıtlamadıkları için tıkanıp kalıyorlar. Kendine anlatacağı kimliği olmadan hayatın anlamını kovalayan o insanlarda, bohem hayat, gezgin yaşam, hayatı dolu yaşamak gibi yaftalarla uzaktan imrenilerek bakılan ve gittiği her yerde aslında kendini arayan birini görüyoruz.

Sizden beklenen ve sunduğu kariyer olanakları ile normal kabul edilen hayatın içinde ne kadar yol almış olursanız olun biri önünüze çıkıp “tüm bunları bırak da bize kendini anlat? Kimsin ve ne yapmak istiyorsun?” diye sorduğunda afallamak kaçınılmaz görünüyor. Elinizdeki yanıtlardan hiç birinin sorulan sorunun yanıtı olmadığını fark ettiğinizde rahatsızlığınız artıyor.

“Büyük çıkamaz akla gelip de sorulmayan sorularda, bazen insan

içten içe düşünür hesaplar da, ne kadar azdır yaşadığımızdan yaşadığımızı sandığımız” dediği gibi şairin sorulmayan sorular olmadan kendi olamayacağını bildiği halde susup elindeki oyuncakla avunuların çoğunlukta olması gerçeği değiştirmiyor.

Kendini arayan, kendi oyununu ve ürettikleriyle kendi rengini ortaya koyan sanat ve bilim insanlarına biraz da bu nedenle sıra dışı yaratıklar gözüyle bakıyoruz. Farklı oldukları ve hayatla korkmadan yüzleşebildikleri için mezar taşlarında adının önündeki unvanlar yerine kendilerini anlatan bir şeyler olmasını yeterli buluyor, hatta bir köy mezarlığında başucunda çınar ağacını bile yeterli görebiliyorlar.

Soru ise gözümüzün önünde öylece duruyor.

Ben kimim? Neredeyim? Ne yapıyorum?

Elindeki hazır yanıtları bırakıp soruya yönelme cesaretini gösterenler için yanıt yaştan yaşa, insandan insana değişse ve yanıtlama çabası toplumca pek kabul görmese de birileri inatla kendi yanıtını üretmeye devam ediyor.

Hani denk gelir günün birinde onlardan biriyle karşılaşsanız korkmayın. Gördüğü onca eziyete rağmen o da sizin gibi biri. Öyle zengin filan da değil. Elinde sizdeki kadar çok yanıt olmasa da onun için değerli, hem de çok değerli bir sorusu var. O kadar...

mehmetuhri@butundunya.com.tr

EYLÜL AYI ÇÖZÜMLER SAYFASI

1-(b) Şapka	6-(b) Lahana yemeği	11-(b) Kısa çorap
2-(c) Bulaşık teknesi	7-(c) Sağlam başlık	12-(d) Seçme kitap
3-(a) Öğretim üyesi	8-(c) Yelkenli yük gemisi	13-(a) Deney hayvanı
4-(d) Elektronik devre	9-(a) Tekdüze	14-(d) Zarif, güzel
5-(a) Yer kırığı	10-(d) Göbek dansı	15-(b) Toplumsal, içtimai

"Bilginizi Denetleyin"

- 1-(b) Divan-ı Lugat-it Türk
 2-(a) Wellington
 3-(b) Amazon
 4-(b) Ural-Altay
 5-(d) Sinop
 6-(b) Dil bilimci
 7-(c) 666
 8-(a) Auguste Rodin
 9-(b) Esaretin Bedeli
 10-(d) Yengeç
 11-(c) Yusuf Has Hacıp
 12-(a) Moğolistan
 13-(d) Bering

Kare Bulmaca

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1	M	A	H	M	U	T	C	U	D	A		A	R	E	S
2	E	T	İ		K	A	İ	M	E		A	D	E	S	E
3	T	A	M	P	A		L		V	A	R	İ	D	A	T
4	İ	M	A		L	İ	T	R	E		A	L		T	R
5	N	A	Y	M	A	N		U	L	A	K		K		E
6		Y		E	T		T	E		İ	M	A	L	A	T
7	U	S		A	B	A	N	A		O		O	R	A	N
8	R	O	M		E	N	A		İ	K	A	R	U	S	
9	D	K		A	Ş	İ	Y	A	N		B	E	N	A	N
10	A	R	A		İ	Y	İ	L	İ	K		N		R	A
11	N	A	R	E	K	E		D		R	E		S	I	R
12	U	T		K	T		R	E	H	A	V	E	T		M
13	R	E	S	S	A	M		B	İ	L	İ	M		N	A
14		S		İ	Ş	A	R	A	T		T	İ	J	E	N
15	T		D	K		H	O	R	A	S	A	N		Y	
16	İ	F	A		K	İ	T	A	B	E					
17	M	A	L	T	I	Z		N	M						
18	B	U	G	A	N		R		B	A					
19	A	N	I		İ	R	A	M	A						
20	L	A	N	E	T	L	İ	L	E	R					

YARININ BÜYÜKLERİ

Gönderi adresi:

Sedef Cad. 2446 Ada, 1. Parsel, A Blok, Kat: 3,

Da: 16, Ataşehir, 34750 İstanbul

e-posta: butundunya@butundunya.com.tr

(e-posta ile göndereceğiniz fotoğrafların 150 KB'den fazla olmamasına lütfen özen gösteriniz.)

Recep Haberal, Rize

Özgür Serra Gölbaşı,
İstanbul

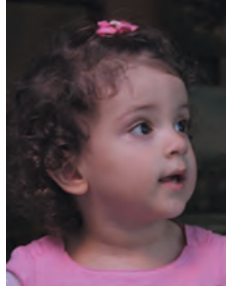
Zeynep ve Efe Ünalın, Ankara

Fatma Asya Bayındır,
İstanbul

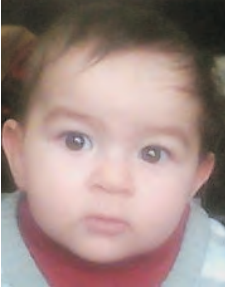
Azra Ağargün, Ankara

Zeynep Davutoğlu, İstanbul

İrem Akgül, Denizli

Efe Yiğit Çubuk, Ankara

Batuhan Sevinç, Yalova

Doğukan Yıldırım, Edirne

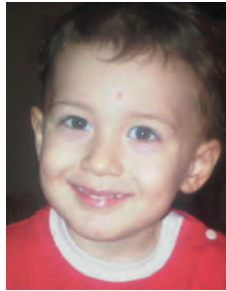
Dilay Erel, İstanbul

Ecesu ve İrmak Aytekin, İzmir

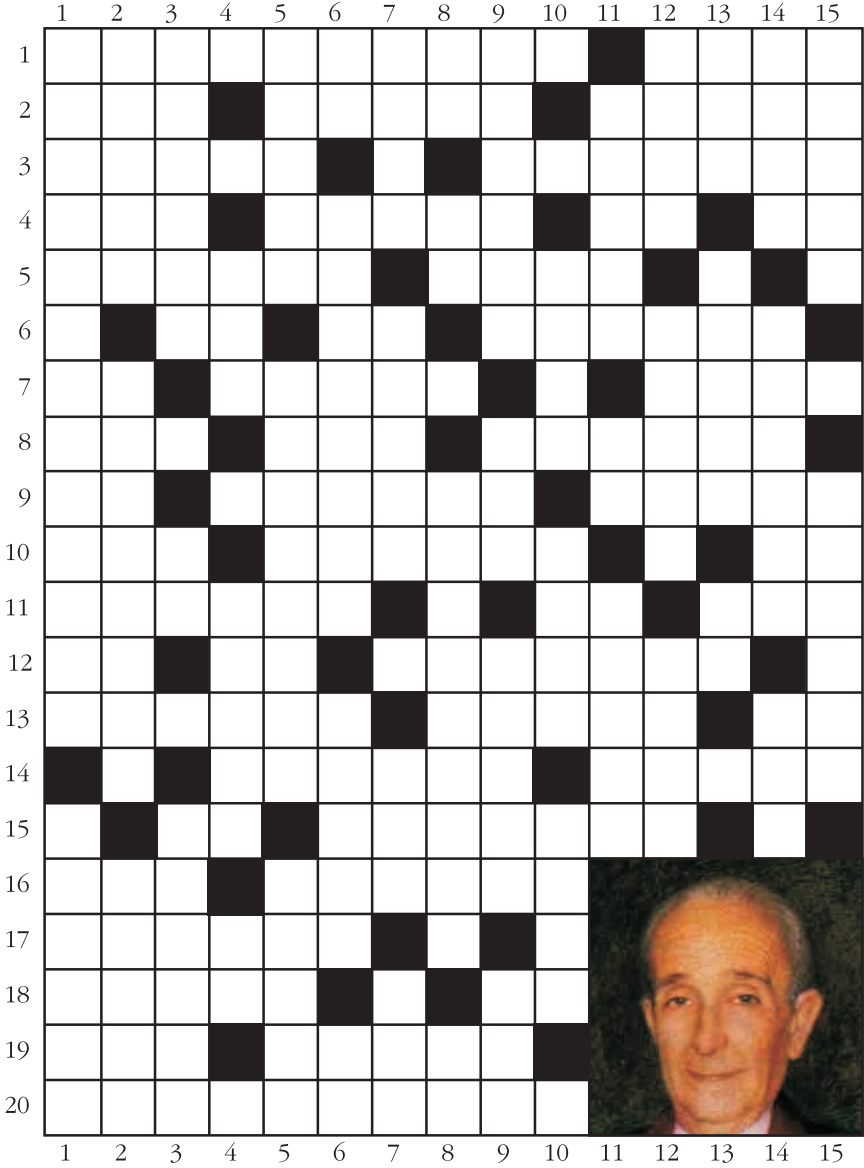
Hazal Çelik, Diyarbakır

Bora Atçalı, İzmir

Sudenaz Gök, Antalya

Bulmacanın çözümü 151. sayfadadır.

Bulmaca

Filiz Leloğlu Oskay

SOLDAN SAĞA: 1-1904-1987 yılları arasında yaşamış olan, fotoğrafta görülen resim sanatçımız.- Yunan mitolojisinde savaş tanrısı. 2-Hitit.- Uzun bir kağıda yazılan ferman.-Mercek. 3-ABD'nin Florida eyaletine bağlı bir şehir.- Eski dilde gelirler. 4-Dolayısı ile anlatma.- Sıvılar için kullanılan bir ölçü birimi.- Hile.-Türkiye'nin plaka işareti. 5-Batı Moğolistan'da yaşayan sekiz kabileden oluşan Türk topluluğu.- Haberci. 6-Bir besin maddesi.-Bir cetvel türü.- İşlenerek yapılan üretim. 7-Akıl.- Kastamonu'nun Karadeniz kıyısında bulunan bir ilçesi.-Cezayir'de bir liman kenti. 8-Şeker kamışından yapılan sert bir içki.- Bir kara yumuşakçası.- Yunan mitolojisinde adı geçen kanatlı bir efsane. 9-Danimarka'nın plaka işareti.- Kuş yuvası.- Parmakla gösterilecek kadar güzel olan. 10-Bir oyunda, bir filmde dinlenme süresi.- Karşılık beklemeden yapılan yardım.- Eski Mısır'da güneş tanrısı. 11-Gölge oyunu gösterisi başlarken, göstermeliğin kaldırılması sırasında çalınan kamış düdüğü. Bir nota.- Aynaların arkasına ve kaplama metal eşyanın yüzüne sürülen ince tabaka. 12-Telli bir çalgı.-Kıtanın kısa yazılışı.- Vücutta görülen gevşeklik, ağırlık. 13-Resim yapan kişi.- Genel geçерlik ve kesinlik nitelikleri gösteren yöntemli ve dizgesel bilgi.- Olumsuzluk belirten bir ek. 14-İşaretler.- Eski dilde taş. 15-Dakika-nın kısa yazılışı.- İran'ın doğusunda ve kuzeydoğusunda yer alan bölgeye verilen isim. 16-Yapma, etme.- Yazıt. 17-Malta adası halkından veya bu halkın soyundan olan kimse. 18-Öz Türkçede işaret, alamet.- Baryumun simgesi. 19-Geçmişte yaşanmış çeşitli olaylardan belleğin saklandığı her türlü iz.- Uzaklaşma. 20-' Körfezi' (Wilbur Smith'in bir yapıtı).

YUKARIDAN AŞAĞIYA: 1-Türkiye'de ve yurtdışı ülkelerde gerçekleştirdiği anıt heykeller ile tanınan ve 1998'de Devlet Sanatçısı ünvanını almış olan heykeltıraşımız.- Üstü deri ile kaplı, bakırdan yapılan, küre biçiminde bir tür davul. 2-Tayin etme.- M.Ö. 4. yaşamış olan ünlü Yunan filozofu.- belli bir bölgede yaşayan hayvanların tümüne verilen ad. 3-Koruma altına alma.-Güzel sanat.- Çevresinde olup bitenleri fark edemeyecek kadar düşünceye dalan. 4-Maden Tetkik Arama Enstitüsü'nün kısa adı.- Noksan.- Uzaklık işareti. 5-Bilgiçlik taslayan.- İstanbul'un bir ilçesi.- At sürmek için kullanılan değnek. 6-Talyumun simgesi.- Mikropla bulaşan hastalıklar. Ağrısı tutmuş hamile kadın.- Lübnan'ın plaka işareti. 7-Bir eserin ayrı ayrı basılan bölümlerinden her biri.-Bön, avanak.- Motorlu taşıtlarda direksiyon ile tekerlek arasındaki bağlantıyı sağlayan demir çubuk.- İtalyan Radyo televizyon kuruluşu. 8-Halk dilinde karın şişliği.- Eski dilde yüz.-Boğa takım yıldızı kümesinden çok parlak bir yıldız.- Mililitrenin kısa yazılışı. 9-Kayseri'nin bir ilçesi.- Kayınbirader.- Topluluğa veya birisine karşı konuşma.- Birleşik Arap Emirlikleri'nin kısa adı. 10-Bunalım sonucu öldürme arzusu.- Herhangi bir alanda başkalarından üstün, başarılı olan kimse.- Gökyüzü. 11-İri taneli bir bezelye türü.-Eski dilde su.- 'Eva Peron'un hayatını konu alan bir film. 12-Adaletli davranan.- 'Sophia' (ünlü İtalyan aktrist).- Güvenilir. 13-Kabul etmeme.- Kroisos da denilen Lidya kralı.- Yabancı dilde aziz anlamına gelen bir kısaltma. 14-Uğurlu, şanslı.- Olması veya yapılması istenen bir şeyin zihinde aldığı biçim, proje.- Üflelenmeli bir çalgı. 15-Düz yakalı, önu ilikli bir tür ceket.- Erzurum'un bir ilçesi.

filizoskay@butundunya.com.tr

Satranç

Mustafa Yıldız

TÜRKİYE İŞ BANKASI SÜPER LİG
MAÇLARINDAN İLGİNÇ KONUMLAR

Sonu Gelmeyen Bir Fedâ

Vasyl Ivanchuk (Hatay BB) – Şehriyar Mamedyarov (BJK) 7.Tur

İki Dünya yıldızının karşılaşmasında yandaki konumda Mamedyarov, **40...Fxd5?** ile f3 karesindeki atın kısıtlı olmasından yararlanmak istiyor. **41.exd5 Ka1+** **42.Şh2 h4** İşte siyahın umudu bu atın düşürülmesinde idi. **43.Ah5! gxh5** (Atı tahtada tutan 43.Ae2 Ad3 44.Ac6 yolu da beyaz için kazanç.) **44.Ke2 Ae4** (Küçük bir tuzak: 45.f3?? Ag3 ve Kh1 ile beyaz mat olurdu.) **45.Af5 Ve5 46.Kxe4** (46...Vxe4'ten sonra 2 hamlede mat.) Ve siyah terk etti. **1-0**

En Zor Şah Kaçar

Serkan Soysal (THY) – Cihan Kılıç (Siirt) 9.Tur

24.Şf2 Şah kanadındaki ağır piyon saldırısına hedef olmamak amacıyla beyaz şah, vezir kanadına doğru yola çıkıyor. **24...Vf8 25.Şe1 Fd8 26.Ka4 Fc7 27.Şd2 gxf4 28.gxf4 Kg6 29.Şc3 Kg2** Ağır top rakip hatta konuşlandı. **30.b4 Vg7 31.Ka2 Kb8 32.Va4 Fd7 33.Kc2 Fe8 34.Ka2 Kf2 35.Kdd2? Şf8** (Siyah, 35... Fxf4! 'ü gözden kaçıyor.) **36.Vd1 Vg1 37.Ve1 Fh5!** Beyazın durumu iyice kötüleşiyor. **38.Fc4** Bu var idi ama çok önce. **38...Kxd2** (38.Fxh5 Kxf1 de iyi değil.) **39.Kxd2 dxc4 40.Fa3 Fd8** Beyaz terk etti. **0-1**

Kaçarak Özgür Olunamaz

Mert Yılmazyerli (Alyans SK) – Ufuk Tuncer (Taş Duvar SK) 1.Tur

20.Vxb6 axb6 Beyaz veziri kaçmak oyunu sıradanlaştırdı. **20.Va4 Ad4 21.Vd1 Axe2 22.Kc8 Axe8 Sıfıra sıfır!** **21.Axa8 Ae5 22.Ab4 e6 23.Axb6 Fd8 24.Ac8 Fd7 25.Ad6 Vf6 26.a4** vezir adayı yola çıkıyor. **26...Fb6 27.a5 Fc7 28.a6** Siyah terk Vezir çıkışı engellenemiyor. **1-0**

Uzak Geçerin Varsa Vezirin Olmasın

Hakan Erdoğan (İTÜ) - Kadir Erden (1920 Maraş) 2.Tur

Siyahın kalite ve piyon önde olduğu yandaki konumda beyazın veziri tehdit etmesi o kadar da önemli değil. Siyahın konumdaki asıl kozu b4 piyonu. Öyleyse vezirsiz de devam edilir.

43...Kxf5 44.exf5 Kxd5 45.Vg4 a5, o piyon korunuyor. 46.Ve4 Kdxf5 47.Vxb7 Kxf2+ 48.Şg3 K2f5 49.h4 h5 50.Vb6 Şh7 51.Vb7 Kf6 52.Va8 Kf3+ 53.Şg2 K6f5 54.Vb7 b3 Beyaz, sonuna değin oynamakta kararlı! 55.Vb8 Kf2+ 56.Şg1 b2 57. Vb3 Kf1+ 0-1

Duvarı Top Yıkar

Aydın Duman (Siirt) – Orkhan Eminov (Onur Koleji) 1.Tur

Beyazın g dikeyindeki bataryası şahı mata değin kovalayacak güce sahip. g6 piyonunun görüldüğü denli korunaklı olmadığını kale vuruşu ortaya koyuyor. 34.Kxg6+ Bu, aynı zamanda kare boşaltma oyunu: g5 vezir için boşaltılıyor. 34...Şe7 35.Vg5+ Şd7 Batarya vezirle güçlendi. 36.Fxa4+ Vxa4 37.Kg8 Kb5 Beyaz, ağır taşlarla yatayları ele geçiriyor. 38.Vd8+ Şc6 39.Va8+ Şb6 40.Kb8+ Şc5 41.Va7+ 1-0 Kovalamaca bitti.

Karşılıklı Kaçan Fırsatlar

Gizem Ayazmalı(Taş Duvar SK)- Burcu Melis Temel(Deniz Su Aquamatch) 9.Tur

Fil çifti olan siyah bir piyon da önde olmasına karşın aletlerinin bağlantısız oluşu nedeniyle organize bir saldırı karşısında zor anlar yaşıyor. Beyaz, Vh6+ ile vezirleri değişmeyi göze alabilse siyah şahın üzerine diğer taşlarla yürümekle başarılı olabilecek ama 36.Ae5? ile bu fırsatı kaçırıyor. Siyah ise hamle sırasının kendisine geç-mesiyle ortaya çıkan fırsatı kazanca dönüştürmek yerine veziriyle iki kere şah çekiyor. "Türk oyuncusu şah çeker!" Özlü sözünü doğruluyor. 36...Ve2+?? (Kaçan fırsat şu idi: 36...Fxf5! 37.Fg7+ Şe7 38.Ac6+ Şd7 39.Ae5+ Şb8 40.Af3 Fe4 -+) 37.Şh1 Ve4+ 38.Şh2 Fxf5 39.Vh6+ Şe8 40.Kg8+ 1-0 Ne demişler? Son yanlış yapan kaybeder.

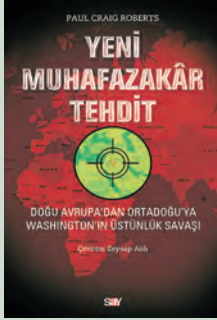

Bize Gönderilen Kitaplardan

Yeni Muhafazakar Tehdit

Paul Craig Roberts

Say Yayınları

Yazar, 11 Eylül olayının ardından o gürültü ve patırtı içinde çığırtkanlar, pazarcı ve pazarlamacılar, amigolar, insanların düşünmelerini engellercesine ses yarıştıranlar arasında cılız bir sesle farklı şeyler söylemeye çalışıyordu. Roberts'a göre Yeni Muhafazakarlar ya da bilinen adlarıyla Neo-con'lar, 18. yy. Fransız Jakobenlerin izinden giden İsrail Likud Partisiyle bağlantılı "Yahudi entelektüeller güruhu". Roberts 'ın çok tehlikeli bir ideoloji olarak gördüğü bu grup Amerika'nın erdem ve doğruluk üzerinde tekeli sahibi ve dolayısıyla kendi iradesini dünyanın istediği yerinde dikte etme hak ve yetkisine sahip olduğuna inanıyor. Ortadoğu'da bir İsrail egemenliği kurmayı hedefliyor. ABD Başkanları lider değil kukla.

Amerikan halkı da olaylar ve resmi açıklamalarla sersemlemiş durumda. Türkiye'de 15 Temmuz darbe girişimi sonrası Roberts'ın kitabını okurken insan kitaptaki Ukrayna sözcüğünü kaldırıp yerine Türkiye kelimesini koyunca ister istemez dehşete kapılıyor. Dünya Bankası Başkanlığı sırasında Türkiye'de adı duyulan, daha sonra ABD Savunma Bakan'ı yardımcısı olarak Türkiye'yi sarsan "Türk askerinin başına çuval geçirme" olayının arkasında olduğu savlanan Wolfowitz'in adını taşıyan bir doktrinden kaynaklanan Yeni Muhafazakar hareketin en belirgin özelliği yönedikleri coğrafyalarda önce tehdit oluşturduğunu düşündükleri "düşman"ı etkisizleştiriyor sonra onun yerine yapay "düşman" oluşturmaya çalışıyorlar. Birinci elden belgeler bilgiler.

Atatürk'ün Okuduğu Kitaplar

Anıtkabir Derneği Yayınları

Anıtkabir Derneği tarafından yayınlanan 24 cilt

tutan kitap Fransızca, Almanca, İngilizce, İtalyanca, Türkçe, Osmanlıca kitaplardan Atatürk'ün bizzat altını çizdiği satırlar, özel işaretler, uyarılar, düştüğü notlar yanında kitap içinde yazdığı özel yazılarını okurlara sunuyor. 3997 kitap üzerinde titizlikle 20 ay süren çalışma sonucu önce 20 cilt olarak tasarlanan eser 24 cilt olarak basıldı. Bugüne kadar tespit edilen Atatürk'ün okuduğu kitapların sayısı: Çankaya'da 1741, Anıtkabir'de 2151, İstanbul Üniversitesi kütüphanesinde 102 ve Samsun Gazi İlk Halk Kütüphanesinde 3 olmak üzere toplam 3997 adet. Bunlara kitapların cilt sayıları, dergi, harita, atlas ve nota albümleri dahil değil. Altını çizdiği bölümün özgün tıpkı basımı, kitabın künyesi ve o bölümün Türkçe çevirisiyle birlikte veriliyor. Kitap Anıtkabir'de ziyaretçilere satışa sunulurken, derneğin 0 312 231 49 34 telefonundan da bilgi alınabiliyor. Kaynak Yayınlarınca yayınlanan 30 cilt Atatürk'ün Bütün Eserleri ile 24 ciltlik Atatürk'ün Okuduğu Kitaplar, Mustafa Kemal Atatürk'e sahip çıkma, vefa borcunu ödeme yanında onu anlama olanağı sunarken Atatürk'ün yaptıklarını kavrayabilmek için O'na bu beyin gücünü kazandıran "Okuduğu Kitapları" Anıtkabir Derneği olarak tek tek inceleyerek araştırmacıların dikkatine sunuyor.

İsmet İnönü

Defterler
1919-1973

Yapı Kredi
Yayınları

Erdağ İnönü “babamla yaşadığımız yıllarda zaman zaman cebinden çıkardığı ajanda tipinde küçük bir deftere dikkatli bir şeyler yazdığını görürdük” dediği içinde sağlıktan günlük görüşmelere varıncaya kadar her şeyin not alındığı 1919’dan 1973 yılına uzanan defterleri Ahmet Demirel yayına hazırladı. Cumhuriyet tarihinin ilk elli yılının baş aktörlerinden biriydi İsmet İnönü. “Defterler”, Türkiye’nin yetiştirdiği en büyük devlet adamlarından birinin en “mahrem” sayılabilecek yazılarını, yani kendi tuttuğu not defterlerini gün ışığına çıkarıyor. Siyasal tarihimizin kilometre taşlarının birinci elden anlatımının yanı sıra, siyasetçi İsmet İnönü’nün insani yanlarını da ortaya koyuyor. Ahmet Demirel’in yayına hazırladığı ve tarihsel notlarla zenginleştirdiği “Defterler”, yakın tarih araştırmacılarının ve Türk siyasal hayatına merak duyan herkesin ilgiyle okuyacağı bir belge.

Bir Fotograf Bin Sözcüğe Bedeldir

Gönderi: SEDANUR ÖZKAYA, ANTALYA

Bütün Dünya'dan Lise Öğrencilerimize **%50** indirim

Bütün Dünya tüm lise öğrencilerimize kaçırılmayacak bir fırsat sunuyor. Okumayı seven, dergisine düzenli olarak ulaşmak isteyen lise öğrencilerimizin ev adreslerine, Bütün Dünya'yı %50 indirimli olarak gönderiyor.

Bu fırsattan yararlanmak isteyen liseli öğrencilerimiz için abonelik çok kolay. Bir telefonunuz veya e-posta mesajımızla öğrenci

belgenizin fotoğrafını ileterek abonelik işleminizi başlatabilir, bir yıl boyunca Bütün Dünya'nızı her ay kapınızdan alabilirsiniz.

Bütün Dünya

Bütün Dünya Abone Servisi

Tel: (0506) 888 26 44

E-posta: abone@butundunya.com.tr

T Ü R K R E S S A M L A R

N İ L G Ü N U L U Ğ K A Y A K T Ü R K

Resim yapmak konusundaki yeteneğinin, çocukluk günlerinde aile içinde ayırdına varılmasından sonra ilk desteğini aile büyüklerinden gördü. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde bir yandan hukuk öğrenimi yaparken, değişik resim atölyelerinde resim konusundaki bilgi ve yeteneğini geliştiren çalışmalara katıldı. Öğretimi sonrası yaşamını avukatlık yaparak geçirmesine karşın, resim çalışmalarına ara vermedi. Yapıtlarını otuzdan fazla açtığı kişisel ve katıldığı karma sergilerde sergiledi.

ISSN 1301-7608

9 771301 760320